

האיש מרדכי

סיפור תולדות חייו של דודינו-זקננו הגאון החסיד התמים,
עוסק בצ"צ רב פעלים הרב מרדכי מענטליק ע"ה
בתוספת מענות קודש בפרסום ראשון

מזכרת

מחגיגת הבר מצוה של
התמים מרדכי שיחי' טנגבוים
כ"ח מנחם אב תשפ"ד
יוליט, לונג איילנד

האיש מרדכי

סיפור תולדות חייו של הודינו-זקנו
הגאון החסיד התמים,
עוסק בצ"צ רב פעלים
הרב מרדכי מענטליק ע"ה

♦ בתוספת מענות קודש - רבים מהם בפרסום ראשון ♦

מזכרת מחגיגת חבר מצוה של
התמים מרדכי שיחי' טנגבוים
כ"ח מנחם אב תשפ"ד - יוליט, לונג איילנד

פתח דבר

ב"ה

בשבח והודי' להשי"ת שזיכנו לחגוג את שמחת הגיעו למצוות של בננו היקר התמים **מרדכי** שיחי' שמחים אנו להעניק למשתתפים תשורה ומזכרת מחגיגת בר המצוה; קובץ מתולדות חייו של דודנו-זקננו, שעל שמו נקרא חתן הבר-מצווה, הרב הגאון החסיד הרב **מרדכי** ע"ה **מענטליק**.

דמותו של גאון חסיד נדיר זה, שהיה מהדמויות המרכזיות של בית חיינו במשך עשרות שנים הן בשל תפקידו כראש הישיבה ושאר תפקידיו הרבים והן בשל אישיותו הלמדנית מחד והלבבית מאידך, וביטולו והתמסרותו המוחלטת לכ"ק אדמו"ר זי"ע וענייניו, מהווה מקור השארה למשפחתנו כולה, ואנו תפילה שנער הבר מצווה יצעד בדרכיו ויגדל להיות חסיד, ירא שמיים ולמדן וימשיך להשפיע על כל בני קהילתנו המעטירה ולקרבתם לתורה ומצוות, כרצונו הק' ולנח"ר כ"ק אדמו"ר זי"ע.

קובץ זה מבוסס על "מהדורה מקדמית" של קובץ "ושמו מרדכי" שהופק ע"י "ועד תלמידי התמימים העולמי" בתוספת פרטים ומקורות רבים ומענות קודש רבים מהם בפרסום ראשון.

תודתנו לכל העוסקים במלאכה ובראשם בננו היקר הת' יוסף יצחק, מנחם מענדל טרייטעל וישראל ארי' ליב שם-טוב.

התודה והברכה לבני המשפחה, ידידנו ומכירנו שבאו מקרוב ומרחוק להשתתף בשמחתנו.

הא-ל הטוב, הוא יתברך, יברך אותם ואת אנשי ביתם יחיו, בתוך כלל אחינו בני-
ישראל יחיו, בברכות מאלופות מנפש ועד בשר.

יתן השי"ת שבמהרה בימינו נזכה זעהן זיך מיט'ן רבי'ן דא למטה אין א גוף, בגאולה
האמיתית והשלימה, תיכף ומיד ממש.

מוקיריהם ומכבדיהם

נחום ורביקה טגנבוים

כ"ח מנחם אב תשפ"ד

יוליט, לונג איילנד

תוכן הענינים

♦ תולדות חייו ♦

- פרק ראשון: תולדות חייו בפולין והגעתו לארצות הברית.....8
- פרק שני: מינויו בידי הרבי הרי"צ.....13
- פרק שלישי: ראש ישיבת תומכי-תמימים המרכזית.....18
- פרק רביעי: דאגתו האבהית לתלמידיו.....26
- פרק חמישי: אופן ומידותיו הנאצלות.....31
- פרק שישי: התקשרותו לרבי בימי בראשית.....35
- פרק שביעי: התמסרות מוחלטת לרבי.....39
- פרק שמיני: עיסוקו בלהט בתורת הרבי.....44
- פרק תשיעי: תפקידיו בקודש.....46
- פרק עשירי: שליחותו לארץ הקודש.....54
- פרק אחד עשר: פטירתו.....61

♦ מענות קודש ♦

- מענות לבחירת המסכתות לישיבות.....64
- מענות לכינוסי תורה.....88
- מענות לחוברת כינוס תורה.....97
- מענות לשבעה קני המנורה.....102

פרק ראשון ושמעו הולד

– תולדות חייו בפולין והגעתו לארצות הברית –

הרב מרדכי מענטליק נולד במינסק בי"ט מר"חשון תרע"ג להוריו ר' פנחס ומרת שרה רחל, יהודים יראי שמים ומקפידים על קלה כבחמורה שהשתייכו לחסידות חנטשין. עוד קודם הגיעו למצוות, בחורף בשנת תרפ"ה, הוא נכנס ללמוד בישיבת תומכי תמימים המפורסמת בורשה.

הרב מענטליק כילד

כתלמיד בישיבה נודע הרב מענטליק בכשרונותיו הברוכים, שקידתו וגאונותו, וכן במידותיו העדינות וביראת-שמים הטהורה שייחדה את אישיותו, והיה מהמיוחדים שבחבורה.

עדות לכך, ניתן למצוא בשליחות מיוחדת של הרבי הריי"צ¹ – שרצה שאחד מתלמידי תומכי תמימים ייסע לקראקא, שם היו בחורים למדנים רבים שאינם מחסידי חב"ד, וידבר איתם בלימוד. מטרת השליחות הייתה לגרום לאותם בחורים להתקרב ללימוד החסידות ואולי אף לבוא ללמוד בתומכי-תמימים.

וכך כותב הרבי הריי"צ בכ"ג מנחם אב תרצ"ג² אל ראש הישיבה באטווצק החסיד המפורסם הגאון רבי יהודה עבער הי"ד, "הייתי מכריע יותר להתלמיד מר מרדכי שי" בסוף אותו מכתב מתבטא הרבי הריי"צ אודות הרב מענטליק שהיה אז בחור צעיר בלשון מיוחדת, "כאשר תלמידנו היקר ר' מרדכי שי" נוסע .. בבקשה לקרבו כי הוא בעל חושים כו"³.

בשנת תרצ"ד, בהמשך ללימודיו בישיבה הצטרף הרב מענטליק – שעדיין היה אז

1. ראה אג"ק שלו חלק ב' עמוד כ"ב ותולדות חב"ד בפולין ע' רנט.
2. אג"ק הנ"ל ע' לז.
3. ראה ג"כ קובץ יגדיל תורה נ"י. חוברת נ"ה עמוד שע"א ואילך

בחור כבן עשרים ואחת, לצוות ה'מכינה' של תומכי תמימים בורשה כר"מ⁴. בהמשך עבר לכהן כמשגיח בישיבה באוטווצק, שם התגורר הרבי הריי"צ באותה תקופה⁵.

עינא פקיא

בעת היותו באוטווצק זכה להיות אחד ה'חוזרים' על מאמרי הרבי הריי"צ, זאת הודות לכשרונותיו הברוכים ויגיעתו העצומה בדא"ח.

הבחור הצעיר זכה פעמים רבות לחזור את המאמר עם המשפיע הרה"ח ר' יחזקאל (חאטשע) פייגין הי"ד - מזכירו של הרבי הריי"צ, ואחר-כך להיכנס יחד איתו אל הקודש פנימה לחזור את המאמר בפני הרבי הריי"צ.

בדומה למנהגו של הרבי הרש"ב לומר את המאמרים בעיניים פקוחות ולמקד את מבטו על בנו יחידו, הרבי הריי"צ, נהג כך גם הרבי הריי"צ עצמו שהביט בעת אמירת המאמרים על אחד מהנוכחים. מסופר כי בהיותו באוטווצק נהג הרבי הריי"צ להסתכל בשעת אמירת המאמרים בפניו של הרב מענטליק או בפניו של הרב שמואל זלמנוב.

פידוט דר"י עבעד על הרב מענטליק, שנעשה לבקשת הרבי הריי"צ:

מרדכי ב"ר פנחס מענטליק, מווארשא, (רחוב) דזיקוא 39. בן י"ז, חשון תר"צ נתקבל חשון פ"ה לשיעור רא"נ שי. אח"כ למד אצל ר"ד שי וכעת לומד בהאולם. כשרונותיו טובים מאד בנגלה ודא"ח, לומד בעיון ואינו מוטעה, שומע, שומר הזמן, שוקד על לימודו, בגדיו נקיים, מדותיו בינונים, לפי שנותיו הוא מצויין, יש לו שפת חלקות וחוזר דא"ח בטוב, אוכל בתו"ת וישן בביתו, התקוה יש לו היתר הוראה וראוי להיות רב...

הרבי בוחר את החתן

ר' דוד הלוי שטוקהמר היה יהודי גליצאי, מצאצאי השל"ה הק'. הוא נולד בתרל"ה והיגר לארצות הברית מפולין לערך בשנת תר"פ והתישב בנוארק שבניו-ג'רזי, שם היו לו קרובי משפחה. למרות הרוח החומרנית שנשבה בארצות-הברית באותם שנים נשאר ר' דוד נאמן ליהודותו וחסידותו. הוא היה יהודי חסידי בכל רמ"ח ושס"ה שהתנהל בדיוק כפי שחי בעירת הולדתו בפולין.

ברבות הימים זכה ר' דוד לקירבה יתירה מאת הרבי, כפי שניכר היה

4. ראה תולדות חב"ד בפולין פרק לו.

5. שם פרק ל"ה.

משמאל לימין הרב משה פנחס כ"ץ, יחיאל זיסקינד, ר' דוד שטאקהאמר, עומד בראש ר' אברהם זיסקינד, הרב מענטליק

בכמה הזדמנויות מיוחדות, הן באגרות הקודש המיוחדות שזכה להן⁶ והן בהתוועדויות שונות⁷. כמה פעמים אירע שהרבי ביקש מר' דוד במהלך התוועדות לנגן את הניגון "כל אשר חפץ עשה" שהיה שגור בפיו.

יום אחד בשנת תשכ"ג השכים - כמנהגו - מוקדם בבוקר והלך למקוה ומצאו נעול, קפץ - כבן 88 - דרך החלון ונפל, ולאחר כמה ימים בערב שבת י"ט מנחם אב נפטר ונקבר בו ביום פטירתו, בהתוועדות של אותו שבת כ' מנחם-אב, הואיל הרבי להזכיר את פטירתו יום קודם לכן⁸. בין השאר אמר הרבי שהיות ורצונו של ר' דוד היה תמיד ללמוד תורה לשמה, הנה רצון יראיו יעשה ובטח ממלאים שם את בקשתו.

בשנת תרפ"ט כשהגיעה השעה להשיא את בתו הבכירה מרת פעשא, נקלע ר' דוד למצוקה: בימים ההם בחור חסידי מגודל זקן היה תופעה נדירה בתחומי ארצות-הברית, מאין ישיג חתן לבתו? בצר לו פנה ר' דוד אל משפיע הרה"ח ר' זלמן הבלין ושפך בפניו את מר ליבו. לשמע דבריו, הצייע הר' הבלין את הבחור ר' אברהם זיסקינד, בחור נעלה שהיה מלא וגדוש בתורה וחסידות ו'עובד' שנהג להתפלל באריכות רבה. ובהסכמת הרבי הריי"צ הם נישאו בתר"צ. מעניין לציין כי ר' אברהם הגיע לארצות-הברית עוד במהלך ביקורו (הראשון) של הרבי הריי"צ בשנת תר"צ, וזכה לראות שם בפני הקודש.

בשנת תרצ"ו הגיעו שתי הבנות הצעירות לפרקן, וה"ר אברהם זיסקינד השתדל לשדך את גיסתו עם ה"ר משה פנחס הכהן כ"ץ ואף השתדל לסדר עבורו ניירות כניסה לארה"ב. הגיע לידינו מכתב שכתב ראש הישיבה ה"ר יהודה עבער אל ה"ר אברהם

6. ראה לדוגמא אג"ק אדמו"ר הריי"ץ חלק ו' עמוד קכ"ד ואג"ק של הרבי חלק א' עמודים קמ"א ורס"ב חלק ט"ו עמוד ק' ועוד.

7. לדוגמא סה"ש תש"ה עמוד 110 סה"ש תש"י עמוד 376 תו"מ חלק י"ד עמודים 119, 305, חלק ל"ה עמוד 192 ועוד.

8. תו"מ חלק ל"ז עמוד 205.

זיסקינד, בכ"ט תמוז תרצ"ו: "הננו ממהרים לענות לכת"ר ע"ד תלמידנו משה פנחס כץ שי'. אנחנו עדיין משתדלים בכל האפשרי, ועוד יותר מכפי אפשרותינו ... בכלל הלא הוא איש צעיר, וגם המדוברת צעירה, ואם צריכים לחכות חודש או יותר אין בזה כלל".

בכ"ב כסלו תרצ"ז נכנס הרב מענטליק להרבי הריי"צ ע"ד השידוך עם הבת השניה והרבי הריי"צ נתן הסכמתו.

הנה כשביקשו עבורם ויזות התחילו להעירם קשיים ולאחר כשנה של השתדלות החליט ר' דוד לשלוח את בנותיו לאירופה להתחתן אולי אז כשהם כבר בני זוג יהי יותר קל להשיג את הויזות. באותה תקופה הגיע הרה"ח ר' מרדכי חפץ הי"ד מריגה לביקור לארצות־הברית בשליחות הרבי הריי"צ. ר' דוד החליט לשלוח את בנותיו יחד עם הרב חפץ, החתונות התקיימו באוטווצק בזו אחר זו, בחצרו של הרבי עצמה, בהפרש של שבוע ימים. חתונתו של הרב מענטליק התקיימה באסרו־חג שבועות. בתמונות מסעודת השבע ברכות ניתן להבחין בראש הישיבה הרב עבער ומזכיריו של הרבי הריי"צ.

הפלגה ניסית

אחרי חתונתם, בשלהי קיץ תרח"צ, חזרו בנותיו של ר' דוד לארצות־הברית והחלו בהשתדלויות להשגת אשרות כניסה לארצות־הברית עבור שני החתנים, כבני זוגן.

במכתב הנושא את התאריך י"ח מנחם־אב תרצ"ט מורה הרבי הריי"צ לרה"ח ר' ישראל דזשיקובסון, מנהל אגו"ח בארצות־הברית, להשתדל לעזור לר' דוד שטוקהמר בהשגת אשרות כניסה עבור שני חתניו, כדי שיתיישבו בסמיכות אליו: "אודות ידידנו הר"ד שי"שו"ב, נחוץ במאוד מצד האהבה פנימית, להשתדל בזה לטובת שניהם, כי באמת ידידנו הר"ד שי"הנ"ל איש יקר הוא בפנימיותו, והוא מקום טוב עבור בן תורה".

מעניין לציין כי בתשרי תרצ"ט כתבו הבנות אל הרבי הריי"צ מכתב בו הן מביעות

הרב מענטליק בעת השבע ברכות שלו לשמאלו יושבים: המזכיר הרב יחזקאל פייגין, חבר ההנהלה הרב שרגא פייביש זלמנוב, ראש-הישיבה הרב יהודה עבער, המזכיר הרב משה לייב רודשטיין

את געגוען לאווירה החמה היהודית-חסידיית שחוו באטווצק. במענה למכתבן השיב להן הרבי הריי"צ (בתרגום חופשי): "אתן כותבות שהנכן מתגעגעות לסביבה העדינה החמה יהודית וחסידיית ידידותית.. הגעגועים שלכן צריכה להתבטא בפעילות, לבנות בעזה"ת סביבה דומה באיזורכן, סביבה חמה יהודית חסידיית ידידותית".

קבלת הויזות נמשכה הרבה יותר מהמשוער וכמו שכתב הרמ"פ¹⁰ במכתב לידידו הר' יוסף אברהם קגן מ"א אדר תרצ"ט "והי"ת יעזור לנו מהרה ויליכנו למחוז חפצנו, ומדמים אנו אפשר נבשר לך בשו"ט. הייתי בשבוע העברה בקאנסולאט... והבטיח ליתן תשובה בקרוב, ומחכים אנו עליו בכל יום והקב"ה ברחמיו המרובים יחוס עלינו כי אין לשער גודל התוחלת ממושכה לישוב ולצפות על הנושא מכתבים אפשר היום אפשר למחר".

אולם אורה מיוחדת היתה להם בחג הפסח של אותה שנה, בו הוזמנו להסב על שולחנו של הרבי עם משפחתו, לכל סעודות החג. סוף סוף לפני פסח קבל ר' משה פנחס כ"ץ את הויזה והגיע צלחה לארצות-הברית ביום י"ט אייר אותה שנה. מעניין לציין שביחידות הפרידה אצל הרבי הריי"צ, שאלו הרבי מתי עתיד הוא להגיע, והוא נקב בתאריך. הגיב הרבי: יום אחרי ל"ג בעומר.

לאחר עוד עיכובים קיבל הרב מענטליק את הויזה, והבטיח את מקומו באוניה היוצאת דרך אנגליה לארצות-הברית. יחד עם ברכתו לדרך הורה לו הרבי הריי"צ שבעת עצירתו בלונדון שבאנגליה יחזור חסידות בבית הכנסת המקומי. כאשר הגיע הרב מענטליק לאנגליה פרצה מלחמת העולם השנייה במלוא עוזה. מפני הסכנה הגדולה הודיע קברניט הספינה האנגלית כי הספינה תצא לארצות-הברית מיד, ולא כפי המתוכנן שתצא לאחר השבת. הרב מענטליק, שקיבל הוראה מהרבי לחזור דא"ח, לא היה מוכן בשום אופן לעזוב קודם אמירת הדא"ח בשבת! גם האזהרות של מנהלי הספינה שזוהי הספינה האחרונה הנוסעת בתקופה הבאה לארצות-הברית לא הניאו אותו מדעתו האיתנה. רבים ניסו לשכנעו שיסע עם הספינה - אך הוא בשלו. ידידו הרב אברהם קאגן, שהיה בשעתו מזכיר הישיבה באטוואצק וגר בלונדון באותה העת, ניסה גם הוא לדבר על ליבו ואמר שיארגן קבוצת אנשים כדי שיחזור להם חסידות באמצע השבוע ויסע מיד לארצות-הברית. אך הרב מענטליק התעקש ואמר שהוראתו של הרבי היא שיחזור חסידות, וזמן אמירת החסידות הוא בשבת; לכן הוא עומד בדעתו - לקיים את הוראתו של הרבי. אחרי שבת התברר כי האוניה בה היו אמור הרב מענטליק לנסוע, זו שכולם התעקשו שיסע עמה, טובעה על-ידי הגרמנים ימ"ש ...

מספר ימים מאוחר יותר הצליח הרב מענטליק להפליג לארצות-הברית באוניה אחרת. בזכות קיום הוראתו של הרבי ניצלו חייו והוא הגיע לניו יורק. לאורך כל השנים היה סיפור זה בגדר "שמועה". בימי האחרונים של הרב מענטליק. כאשר היה בבית הרפואה, שאלו אחיינו. זקננו. הרב זאב הכהן כ"ץ האם הסיפור אכן אירע והוא "הודה" בחיוב בנכונות הפרטים ...

.....
10. תולדות חב"ד בפולין עמוד קע"ט.

פרק שני הַמֶּלֶךְ חֶפְץ בִּיקָרוֹ

– מינויו בידי הדבי הרי"צ –

כחצי שנה אחר בואו של הרב מענטליק לארצות־הברית, בט' אדר שני ת"ש, הגיע הרבי הרי"צ לחצי הכדור התחתון. מיד עם הגיעו הקים הרבי את ישיבת תומכי תמימים בארצות־הברית. כמה שמות הוצעו לרבי הרי"צ כמתאימים לעמוד בראש הישיבה, אך הוא בחר דווקא ברב מענטליק אותו כינה בחיבה בשמו הפרטי, באומרו – רצוני "אז מיין מוטלע" יהיה ראש הישיבה!

וכך מסופר בגליון "הפרדס" שיצא לאור בתמוז ת"ש: "כבר נעשה התחלת העבודה להרבצת תורה של ישיבה גדולה מ"תומכי תמימים" בניו יארק. עשרים תלמידים מאמריקה שלמדו בישיבות "תומכי תמימים" בורשה ואטוואצק, ואחרי משבר פולין באו חזרה לכאן, ונתיסדה ישיבה גדולה, ולומדים בביהכ"נ "עונג שבת" בפלעטבוש, ברוקלין. הרבנים הגאונים שליט"א: הרב ר' מרדכי מענטליק והרב ר' משה פנחס הכהן כ"ץ אומרים שיעורים".

זמן קצר לאחר בואו של הרבי הרי"צ, נכנסו אליו ליחידות ר' דוד שטאקהאמר ורעייתו. הרבי פנה למרת שטאקהאמר ואמר "איהר פארדינט א יישר כוח, פאר פותח זיין דעם צינור אויף ברענגען קיין אמריקא חסידישע יונגעלייט" [ראויים אתם ליישר כוח], עבור "פתיחת הצינור" בהבאת אברכים חסידיים לאמריקה]. כוונתו של הרבי הייתה לחתניו של ר' דוד – הרב אברהם זיסקינד, הרב מענטליק והרב משה פנחס הכהן כ"ץ.

רשימת 'שניים אוחזין'

באותן שנים, היה הרב מענטליק מחסידיו המסורים של הרבי הרי"צ, וככזה הטיל עליו הרבי הרי"צ תפקידים ועניינים שונים ואף סמך עליו ועל שיקול דעתו בנושאים מגוונים.

אחרי שכתב הרבי נשיא דורנו את רשימת "שניים אוחזין" – 'רשימה' עמוקה המשלבת ביאור נפלא בסוגיא זו ע"פ נגלה וחסידות – הורה הרבי הרי"צ לרבי להראות

זאת לשני אנשים; אחד מהם היה הרב מענטליק!

בפועל, רשימה זו לא נדפסה באותה העת ובשנים האחרונות היא התגלתה במגירת שולחנו הטהור של הרבי ויצאה לאור בהוצאת קה"ת.

חברת "עדינו"

בט"ו טבת תש"ה ייסד הרבי הרי"צ את חברת 'עדינו'¹. מוסד זה נועד לאחד את בני התורה, לאגדם בכינוסים מזמן לזמן ולהוציא חוברות חידושי תורה כך מגדיר זאת הרכי הרי"צ בעצמו במכתב כללי המופנה² "אל כבוד ידידי עוז, אהובי נפשי, האברכים המציונים ותלמידי הישיבות העוסקים ועמלים בתורה ה' עליהם יחיו. בזה הנני להודיע ברבים... אשר הנני מייסד, בעזה"י, חברה בשם „עדינו" - מו"ק דט"ז ע"ב - במטרה מיוחדת בשביל אברכים ותלמידי הישיבות העוסקים בתורה, להזדמן ולהיפגש מזמן לזמן, בכינוס של תלמידי חכמים לשוחח בחידושי תורה ולהתוועד בסעודת מצווה ויומא טבא לרבנן, את חידושי התורה.. ויודפסו בחוברות מיוחדות".

באותו יום כתב הרבי הרי"צ מכתב לרב מענטליק³ בו הוא ממנהו כיושב ראש ועד הנהלת החברה: בזה הנני להודיעו כי בו בחרתי להיות יושב ראש ועד הנהלת חברת "עדינו" אשר יסדתי בעזה"י בשעה טובה ומוצלחת בגשמיות וברוחניות, לטובת הרמת קרן התורה וקרנם של בני תורה.

הרבי הרי"צ היה מעורב מאוד בכל פרט של "עדינו" והשתדל להרבות לה חברים⁴.

.....
1. ליתר פרטים ראה תולדות חב"ד בארצות הברית פרק ע"ג

2. אגרות קודש שלו חלק ח' עמוד תק"ז

3. שם עמוד תק"ט

4. ראה בהנסמן בהערה 10 11

בפועל התקיימו שני כינוסים. ב' בסיוון וב'ד בתמוז תש"ה.

דו"ח מהועידה השנייה

"הועידה השני' של עדינו שהתקיימה ביום ב' שבוע זה עברה ת"ל בכי טוב. מהרבנים האורחים היו, לבד רבני אנ"ש, הרב יאלעס מפילדלפיה, הרב פינק, ר"מ בישיבת תורה ודעת, הרב אמסעל, הרב גפן ועוד איזה רבנים מהעיר, מתלמידי הישיבות באה קבוצת תלמידים מישיבת תפארת ירושלים, וגם מתלמידי תו"ד, ישיבת ר' יצחק אלחנן ואיזה אברכים בני תורה ובעלי כשרון. אעפ"י שבכמות הייתה הועידה השני' קטנה לפי"ע הראשונה (גם מצד החום הגדול ששרר אז לא באו הרבה אנשים), אבל באיכות, כלומר בטובת עצם העניין הביאה לפי"ד פעולה גדולה יותר, מפני שהי' הזדמנות להאברכים הבני תורה לשוחח ולהתוכח בחידושי תורה.

את הרב פיינשטיין כיבדנו לפי הראוי ושלחנו אליו שני צירים להביאו, בשעה 4.30 אחה"צ פתח הרב פעלדמאן את הועידה, ביאר תוכן מטרותה "עדינו" ומסר הנהלת הועידה להרב מענטליק בתור יו"ר.

הרב מענטליק הציג את הרב פיינשטיין והלה אמר שיעור בהלכה בעיון בערך שעה וחצי. אח"כ היה הפסקה קטנה בניגון ומגדנות ואח"ז אמרו חידושי תורה: הרב אושפאל, הרב תאומים (ר"ם בישיבת אחי תמימים בברונקס) והרב ווייס".

אבקשו למנות ממונים

הרבי הריי"צ בחר להטיל על כתפי הרב מענטליק תפקידים נוספים הדורשים

אחריות. כך כותב לו הרבי הריי"צ ב"ט טבת תש"ח⁵ אודות מינוי בחורים שיהיו אחראים על בתי הכנסיות שאין להם רבנים.

"אבקשו למנות מתלמידי תומכי תמימים ממונים לבתי הכנסיות נוסח אר"י בגרייטער נויארק [ניו יורק רבתי] אשר אין להם רבנים - ממונה אחד לכל ביהכ"נ - אשר תפקידו יה' במשך חדשים אחדים להשתדל בעזה"י בחיזוק הרוחני של ביהכ"נ לסדר שם שיעורי לימוד, למשך לביהכ"נ עוד בע"ב בכלל ונוער בפרט, לנאם בשבת בבוקר, ללמד בזמנים שונים בשבת לפני העולם - נוסף על חזרת דא"ח - לסדר מסיבות בשבת מברכים כו'.

יש לסדר אשר התלמידים האלה ימצאו במשך כל יום השבת בשכונת ביהכ"נ אשר הם ממונים עליו כדי שיוכלו לנצל את היום כראוי למילוי תפקידם והשי"ת יה' בעזרם ויצליחם בגשמיות וברוחניות. נא להמציא לי את רשימת הממונים ולאיזה בתי כנסיות נתמנו".

ושוב, בי"ד תשרי תש"י⁶, כותב אליו הרבי הריי"צ בעניין דומה:

די"ע [ידידי עוז] הרה"ג וו"ח אי"א מוה"ר מרדכי שליט"א

שלום וברכה!

בזה הנני לבקשו להתעניין אשר תלמידי התמימים יחיו בעת ההקפות בשמע"צ ושמח"ת הבע"ל יהיו באותו הבתי כנסיות אשר מורגש שם חוסר באנשים אשר יכניסו רוח חיים וחשק בהמתפללים לשמוח בשמחת התורה, וטוב לסדר אשר בכל בית כנסת ימצאו אז שנים שנים מתלמידי התמימים יחיו, והשי"ת יצליחם ויתן לכולנו חג שמח.

התוועדות קבלת הודעה לשחיטה - נר ז' דחנוכה תש"כ

5. אגרות קודש שלו חלק ט' עמוד שעט
6. אגרות קודש שלו חלק י' עמוד רסא וראה ימי בראשית עמוד 23

הייתה זו ככל הנראה הפעם הראשונה בה נשלחו תלמידי התמימים אל בתי כנסיות להביא להם את שמחת החג. במשך שנות נשיאותו מיסד זאת הרבי נשיא דורנו כ"תהלוכה" המסורתית הנהוגה בחגים ובימים טובים.

גם בשנים שלאחר מכן, בתחילת ימי נשיאותו של הרבי, היה הרב מענטליק מתעסק בשליחת הבחורים לבתי הכנסת. הרה"ת יואל כהן - שהיה באותה תקופה תלמיד בישיבה 770 - כתב במכתב מאותה תקופה: בחודש כסלו תשי"ב אמר הרבי למנהל הישיבה הרב מרדכי מענטליק שהתלמידים ילכו לבתי כנסת בשבתות לחזור דא"ח בפני המתפללים, ובכך תהיה תועלת למתפללים ולתלמידים. הרבי הוסיף שהוא רוצה רשימה מהבחורים החוזרים דא"ח בכל שבת - רשימה מה'חוזרים' ורשימה מהבתי כנסת.

כמה חדשים לאחר כ"כ בהתוועדות פורים פנה הרבי להרב מענטליק ואמר⁷ "עס פעלן צעהן תלמידים וועלכע קענען און זאגן ניט חסידות אין שוהלען ניט נאר דאס, נאר איך זעה זיי ניט צום פארבריינגען"

יו"ד שבת תש"י

מיד כשנודע על הסתלקותו של הרבי הרי"צ - בבוקר יום שבת קודש פרשת בא - רצו כמה מתלמידי התמימים במהירות לבשר את הבשורה המרה לחסידים הגרים במקומות הסמוכים. הת' זושא פויזנר רץ אל בית הכנסת בשכונת בראנזוויל הסמוכה לקראון הייטס, כשהגיע, אחזו ציבור המתפללים באמצע קריאת התורה כשבדיוק אז קראו לרב מענטליק לעלות לתורה. הרב מענטליק, ששמע על הסתלקותו של הרבי, לא התמהמה. לבש מיד את מעילו ויצא אל 770.

מספר הת' ר' מרדכי ליב קלמנסון⁸ "כשהגענו ל770 ראינו הרבי הרי"ץ שכב מכוסה על מטתו שבחדר השינה. ההלם והשבר היו גדולים מנשוא, עמדנו בפרוזדור ואמרנו תהלים במשך כמה שעות, ב3:30 הגיע הרבי ואמר שכיון שהיום שבת הקודש, וממילא ילכו כולם לבתיהם לאכל סעודת השבת, בדרך חזור לבראנזוויל אמר הרב מענטליק יש לנו רבי!"

7. תולדות התמימים בארצות הברית עמוד 434 וראה תו"מ חלק ה' עמוד 59

8. תולדות התמימים בארצות הברית עמוד 66

פרק שלישי דֶרֶשׁ טוֹב לְעַמּוֹ

– רֵאשׁ ישיבת תומכי-תמימים המרכזית –

מאז הקמת ישיבת תומכי תמימים בארצות-הברית ניצב הרב מענטליק בשורה הראשונה של הנהגתה התורנית והגשמית. במשך עשרות שנים, עד ליומו האחרון, עמד בראש ישיבת תומכי תמימים המרכזית בבית חיינו.

בשעה שהרבי הרי"צ הגיע לארצות-הברית הוא שלח מכתב לרב מענטליק בו כתב הנני ממנה אותך למנהל וראש ישיבה כאן.

מקייץ תש"ו עד קייץ תשט"ו עבר לשמש כראש ישיבה בישיבת תומכי תמימים ברחוב בעדפורד, ובתקופה זו החליפו הרה"ח ר' חיים מאיר בוקיעט בתפקידו כראש הישיבה בבית חיינו.

על התאמתו המרובה לתפקיד מעיד המזכיר המפורסם הרה"ח ר' יחזקאל (חאטשע) פייגין הי"ד במכתב שכתב לידידו הרה"ח ר' ישראל דזייקאבסאן בו הוא ממליץ לקחת את הרב מענטליק לתפקיד המשגיח, באשר הוא "א טיפער למדן ומתאים לזה .. והוא יכול להיות לעזר לך גם בהנוגע לחסידות".

שבעת קני המנורה

לאורך השנים מתשי"ט ואילך שרר נוהג מיוחד בישיבת תומכי תמימים המרכזית בבית חיינו שהחל על פי הוראתו הישירה של הרבי: שבעה מהמובחרים בלימוד ה'נגלה' ושבעה מהמובחרים בלימוד החסידות היו נבחרים על-ידי ההנהלה לומר פלפולים שבועיים בפני שאר הבחורים. גם את הכינוי לבחורים הללו קבע הרבי בעצמו - "שבעת קני המנורה".

בכל שבוע היו שניים מהבחורים אומרים את הפלפולים, אחד מה'קנים' בנגלה בסדר ביום שישי ואחד מה'קנים' בחסידות בליל שבת קודש קודם קבלת שבת. הרב מענטליק אהב וחיבב את ה'קנים' מאוד והיה דואג להם באופן מיוחד. בשעת שיעוריהם של ה'קנים' ניתן היה לראות כיצד נהרו פניו בשמעו סברא טובה מהאומר, וכאשר היו מתפתחים

ויכוחים בלימוד - היה ממש קורן מאושר.

כשנכנסו חברי ההנהלה ליחידות אצל הרבי בשלהי שנת תשכ"ג - כפי שהיה אז הנוהג, שחברי ההנהלה נכנסים בכל ערב ר"ח אל הרבי - שאל אותם הרבי¹ מדוע ה'קנים' בנגלה לא חוזרים עניינים גם מהצמח-צדק, והלא הוא כתב כמה וכמה ספרים בתורת הנגלה. מאז אותה היחידות הקפיד הרב מענטליק שלא ייאמר פלפול בנגלה שלא יכלול גם מראי מקומות מדברי הצמח-צדק.

מקבץ לתורה

הרב מענטליק דאג גם להביא את שיעוריהם של ה'קנים' לדפוס והם יצאו בקבצים מיוחדים שנקראו "פלפול התלמידים". קובץ זה יוחד אך ורק לפלפולי הקנים הרב מענטליק לא הסכים להדפיס בהם פלפולים נוספים של תלמידים אחרים, שלא היו חלק מתקנתו של הרבי. כאשר רבו הפלפולים שהגיעו לשולחן המערכת ולא נכתבו על-ידי הקנים, הוחלט על רעיון חדש - להוציא לאור קובץ נוסף ובו יודפסו הערות, ביאורים וחיידושים של שאר התלמידים. קבצים אלו נקראו "פלפולים וביאורים" וגם הם יצאו תחת השגחתו המסורה של הרב מענטליק.

הרב יוסף יצחק ווילשאנסקי² שהתבקש על ידי הרב מענטליק בהיותו תלמיד ב770 לסיע בעריכת הקובצים, מספר על דיוקו של הרב מענטליק בכל קוצו של יו"ד ועד לפרטי פרטים: 'הרב מענטליק עבר על כל פלפול ופלפול, והשגיח בשבע עינים שיהי מוגה ומתוקן כראוי. ואם בכל פלפול הי' הרב מענטליק משקיע את זמנו עאכו"כ בפלפול שלו עצמו'.

הערות התמימים

בשנת תשל"ב, לקראת 'שנת השבעים' להולדת הרבי ובתור הכנה לכך, קיבלו עליהם התמימים להוסיף על סדר לימודם היומי הרגיל כשבעים דקות בלימוד ה'לקוטי-שיחות' שכללו אז תשעה כרכים. מטבע הדברים, התעוררו תוך כדי לימוד זה שאלות, תשובות והערות בשיחות הקודש. לאחר מחשבה החליטו ה'תמימים' להעלות את הדברים על הכתב ולהוציאם לאור בגיליון שייקרא 'הערות התמימים'. כך, לקראת שבת-קודש פרשת תצווה - י"א באדר תשל"ב, הופיע הגיליון הראשון של 'הערות התמימים'.

כמה חודשים חלפו, ולקראת סוף השנה הציע הרב מענטליק - יחד עם הגה"ח ר' יואל כהן - להוציא לאור קובץ שיכלול הערות וביאורים שילוקטו מהגליונות הללו, באופן מהודר ויפה. הרעיון הוצע בפני הרבי במכתב שהוכנס אל הקודש פנימה. הרבי החזיר את המכתב כדרכו בקודש עם ציונים בהם הוא מאשר את הרעיון.

בעריכת הקובץ התעסקו כמה מתלמידי הישיבה אז. כאשר הוכן הקונטרס, הוא הוכנס לרבי קודם הדפסתו, הרבי הואיל להגיה את ה'פתח דבר' ואף הוסיף תאריך

.....

1. שיחות קודש תשכ"ג עמוד 408

2. תולדות התמימים בארצות הברית עמוד 75

להוצאה-לאור - ח"י אלול. הרבי גם ציין שישתתף במימון עשרה אחוזים מהוצאות ההדפסה מ'קרן השבעים' שנוסדה לסיוע בהקמת שבעים ואחד המוסדות שעל הקמתם הכריז הרבי בהתוועדות י"א ניסן של אותה שנה.

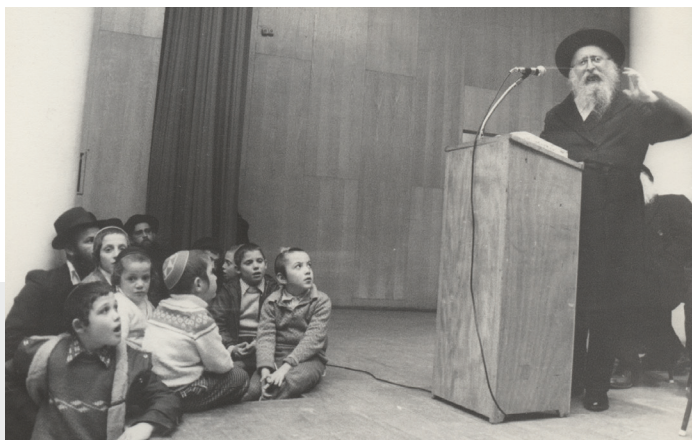
יש לו שיעור

למדנותו העצומה של הרב מענטליק התבטאה גם בשיעוריו הייחודיים ששמו יצא למרחוק. את מלאכת הכנת השיעורים שילב עם אהבתו הגדולה ללימוד, כאשר לפני מסירת השיעור היה הוגה בתורה שעות רבות ומשקיע את כל כולו בהכנת השיעור ברצינות רבה - כיאה לעיסוק במלאכה שהיא חלק מהתפקיד שהורה לו הרבי. לא אחת אירע כאשר לא ירד בתחילה לעומקה של סוגיה, שהיה מתייגע לרדת לעומק הדברים במשך לילה שלם!

בתחילת השיעור נהג הרב מענטליק לחזור על שיטות הראשונים והאחרונים בסוגיא בסדר מסודר ובהיר כשהוא מקפיד להזכיר גם את דברי הצמח-צדק הקשורים בנושא (בהתאם להוראתו של הרבי המוזכרת לעיל). בהמשך היה מוסיף את חידושו וביאוריו ששפכו על הסוגיא כולה אור חדש.

בהקשר זה מציין הגה"ח ר' חנניה יוסף אייזנבך שהרב מענטליק נטל חלק פעיל בעריכת ספרי רבו - ראש ישיבת תומכי תמימים באוטווצק הגה"ח ר' יהודה עבער הי"ד - "שערי יהודה" על הש"ס, וניתן לראות קוים רבים בסגנון לימודו של רבו כפי שמשקפים בספר שמתבטאים בשיעוריו של הרב מענטליק עצמו.

שיטתו הישרה בלימוד התמזגה עם מידת האמת שהייתה טבועה בו. באחת הפעמים הבחין בספר שתחת ידו שלצד דברי הרשב"א מצויין בכתב יד "לא". לאורך כל השיעור טרח לשוב ולהדגיש שכל דבריו מבוססים על המחשבה שאין ממש במילה "לא" שנכתבה על הביאור שברשב"א. חשיבות מיוחדת היה נותן ללשון המפרשים. ניתן היה לראותו עמל במשך שעות על דיבור המתחיל אחד במהר"ם כשהוא מדייק במשמעות כל מילה ומילה.

כאשר במהלך דבריו היה אחד הבחורים שואל או מתווכח על פשט בסוגיא או בדברי הראשונים, היה הדבר גורם לו נחת רב וממש צהבו פניו. פעמים כששאלוהו קושיה על דבריו בשיעור היה אומר שהוא צריך "להתיישב בהדבר", ובשיעור הבא היה פותח ואומר בלשונו המיוחדת, שבקשר לקושיה בה נשארנו בשיעור הקודם הנה "חיפשתי ופישפשתי".

עדות לשם שיצא לשיעוריו והגיע למרחוק, ניתן למצוא בהמספר על תלמיד שלמד בתומכי־תמימים ותכנן לעבור לישיבת תורה ודעת. אך מיד כשהגיע להתקבל לישיבה אמר לו ראשי־הישיבה דשם הרה"ג הר' גדליה שאָרר כאן לא תשמע שיעורים כמו של הרב מענטליק.

"אי הרגשת עצמו"

הרבי הרי"צ³ ביקש מחתנו הרבי לעמוד על טיבו של הגה"ח הרב יהודה עבער הי"ד, לפני שבחר בו לראשות ישיבת תומכי־תמימים. בתשובתו⁴ פרט הרבי את רשמיו: א' - על אופן לימודו היסודי, "ועוד אחת, שלא הכרתי בו, במשך עת דיברנו, מציאות הגאות והרגשת עצמו. והרי הב' אי־מצוי במאד מאד". הנה כי כן, מאפיין נוסף לו לראשי־ישיבה בליובאוויטש: 'עניו מאוד'.

ואכן, תכונותיו התורניות של הרב מענטליק היו יוצאות דופן: למדן עצום, עמקן, ישרן, מסבירן מעולה ובעל מחדש גדול. צירופם של כל אלו יחד העמיד אותו בצמרת ראשי הישיבות בדורו. ואף על פי כן, ענוותנותו החסידית, הצניעות וההתבטלות האפילו על ה"ראש ישיבה" שבו.

למרות שהיה ראש הישיבה בה"א הידיעה, דבר שהתבטא בהשמעת שיעורים תמימים כסדרם, בהדרכתו וחינוך תלמידיו ללימוד ישר וגם במסירות אבהית ממש לצרכיהם הגשמיים; אף על פי כן לא הופיע כמעט כלפי חוץ בתואר ראש הישיבה. כי אם עמד בהכנעה מופלאה לצד ראש הישיבה הגה"ח ר' ישראל יצחק פיקארסקי.

בזאת תיבחנו

בחודש אלול תשכ"ד⁵ הורה הרבי שכל אחד מהתמימים הנמצאים ב770 בתשרי, הן הלומדים בישיבה בקביעות והן התמימים האורחים שבאו לחודש תשרי, ייבחן על מה שלומד. הרבי גם ביקש שיתחילו בזה כבר באותו היום בכדי שהעניין לא יתעכב וידחה ואכן, כבר במוצאי אותה שבת החלו הבחינות

מאז אותו יום נעשה הרב מענטליק, בהוראתו של הרבי, אחראי על הבחינות. ובכל שנה, היה הרב מענטליק שקוע בכל אותם ימים אך ורק בתפקיד שהטיל עליו הרבי; מתחילת ימי הסליחות ועד אחר עשרת ימי תשובה פשוט לא היה שייך לדבר עמו על שום

.....

3. אג"ק שלו חלק ט"ו עמוד פ"ו

4. שם עמוד פ"ז

5. תו"מ חלק מ' עמוד 358 ואילך

עניין מלבד זה. הסיבה לחשיבות הדבר בעיניו נשמעה מפיו, "הרי זוהי הוראת הרבי!".

הרבי ביקש שהרבנים האורחים שהגיעו לכבוד חודש השביעי יבחנו את התלמידים. הרב מענטליק היה עושה את כל המאמצים לכך שאכן כולם ייבחנו והשתדל בכל מאודו לוודא שהרבנים אכן יקדישו מזמנם לבחינת הבחורים. את תוצאות הבחינות היה מכניס הרב מענטליק אל הרבי.

לתלמידי הישיבה ב770 התקיימו בחינות גם בחודשי החורף. בחינות אלו היו נערכות על-ידי חברי הנהלת הישיבה הרב מענטליק הרב פיקארסקי ע"ה ויבלט"א הרב לבקובסקי.

דייקנותו של הרב מענטליק בכל פרט בחייו התבטאה גם בבחינות הללו, הוא היה מקפיד על כל אחד מהתלמידים שיידע כדבעי את מה שלמד מתחילה ועד סוף. ובמקרה שתלמיד לא ידע כראוי הוא השתדל - בצורה נעימה אך יחד עם זאת בתוקף - להראות לתלמיד שהוא לא ידע את החומר. הרב מענטליק בחמתו ובעדינותו היה עושה זאת באופן שבו התלמיד לא ייפגע. אך יבין שבפעם הבאה עליו ללמוד ולהיות יותר טוב.

הגה"ח ר' אברהם ברוך גרליצקי מספר שבאחת הפעמים הוא הצליח במבחן בצורה יוצאת דופן. הרב מענטליק התקשר מיוזמתו לאביו של הרב גערליצקי כדי לספר לו על הצלחתו של בנו.

תלמידי הישיבה ידעו היטב שהדיווחים על הבחינות אצל הרב מענטליק מועברים אל הרבי בדיוק נמרץ כפי שהיו, ללא כחל ושרק. למרות זאת, ידע בדרכו הייחודית למצוא את האופן לדווח גם על בחור שלא ידע היטב בצורה שלא תדגיש את כשלונו אך גם לא תסטה מהאמת.

אמר ר' מרדכי

בהוראתו של הרבי, הוציא הרב מענטליק לאור בשנת תשי"ח ספר עם שיעוריו על מסכת בבא בתרא ובו חידושים לפי שיטת הלימוד המיוחדת שלו, את שמו של הספר "אמרי מרדכי", בחר הרבי בעצמו בתוך שלוש שמות שהציע הרב מענטליק "שערי מרדכי" "ביאורי מרדכי" ו"אמרי מרדכי".

בספר ניתן לראות בבואה לאישיותו התורנית, כאשר חידושי בסוגיות המרכזיות הנלמדות בעולם הישיבות משליכים גם על לימוד בשאר מסכתות הש"ס.

כאשר ביקר הרה"ח ר' ניסן נמנוב - משפיע הישיבה בברינוא - בחצרות קודשנו, העניק לו הרבי את ספרו של הרב מענטליק. למען יקח אותו עמו בשובו לישיבה בצרפת!

כן הוציא לאור קונטרסים בעניינים שוגים, וביניהם "הפלפול וההגיון", ששמו מאפיין מאוד את סגנון לימודו המעמיק הבנוי על הגיון.

בשנים בהן קיבל הרבי ליחידות פרטית היה אחד התנאים לתלמידי הישיבה להתקבל ליחידות לקראת יום הולדתם - בחינה אצל הרב מענטליק. ובעת הכניסה ליחידות היה הבחור מביא עמו אל הרבי מעטפה חומה סגורה שהגיעה מהרב מענטליק ובה דיווחי הנהלת הישיבה אודות מצב הבחור. גם בעת שליחת הבחורים לנסיעה ל"מרכז שליחות" נדרשו הבחורים הנוסעים להביא את דיווחיו של הרב מענטליק בשם הנהלת הישיבה.

בתש"י הגיע הת' מרדכי חן לרבי, לאחר כמה שבועות נכנס ליחידות ושאל אותו הרבי: 'הרב מענטליק האט דיר שוין פארהערט?' וענה 'נאך נישט' ואמר לו הרבי 'גיי צו עם און זאג אים - בשמי או שלא בשמי - אז ער זאל דיר פארהערן און דו זאלסט אריינגיין [ביחידות] ווי א תמים⁶.

“קורת רוח ונחת רוח”

העבודה והמאמץ של הרב מענטליק שהבחינות ילכו על הצד הטוב ביותר, והדו"חות שהיה כותב לרבי מהבחינות, גרמו לרבי נחת רוח גדולה. על כך יעידו ביטויי הרבי בהתייחסו לדיווחי הרב מענטליק. במענה לדו"ח אודות בחינת התלמידים יחד עם הרב י"י פיקארסק מד' טבת תשכ"ו כתב הרבי: ת"ח ת"ח על הבשו"ט. כן יבש"ט תכה"י [יבשר טוב תמיד כל הימים], ועד לבשו"ט דמעלה הראשונה שיש תלמידים לתלמידי תלמידיהם (שכנראה זהו פי' נשתכחו תלמידי תוספתא עדיות בסופה) וכמו בברכות ספ"א: שכח כו' אחרונות משכחות את הראשונות. ואין לשבש כל הדפוסים וכת"י) - והטעם י"ל משום דמכאן ואילך לא צריכנא (לנתינת כח - ע"י קריאה בשם רבי - להיות רבי הוא או תל') - כיון שתורה (באופן ומעלה זו) מחזרת על אכסניא שלה (ג' דורות דרבי).

כאשר בהוראתו של הרבי נפתח אגף מיוחד לתלמידי הישיבה בו למדו את אומנות הזביחה, היה הרב מענטליק האחראי גם על מחלקה זו. הוצאות הלימוד של המחלקה שולמו בידי הרבי במילואן, ואף עצם מינויו של הרב מענטליק על כך הגיע מהרבי.

יחד עמו עסקו בזה בתקופות השונות השוחטים הרבנים: אליהו שמואל כהנוב, ישראל שמעון קלמנסון ובערל יוניק - שלאחר פטירתו החליפו גם בתפקידו כשר המשקים.

כראש ישיבת תומכי תמימים המרכזית, היה הרב מענטליק מדווח לרבי בשלהי חודשי הקיץ - לקראת תחילת שנת הלימודים הבאה - איזו מסכת חשבו הנהלות דישיבות חב"ד ברחבי העולם ללמוד בשנה זו ושואל ומבקש מהרבי באיזו מסכת לבחור. בכל קיץ היה זה סדר עבודה מיוחד לשלוח מכתבים להנהלות ולבקשם על דבר המסכת. הסדר הזה הותחל בתש"ז כשהרבי אמר להנהלת ישיבת תו"ת מברוקלין שנכון היא ביותר - אם רק באפשרי - אשר כל תלמידי ישיבות תו"ת בכל המקומות ילמדו מס' אחת בגפ"ת.

6. תולדות התמימים בארצות הברית עמוד 516

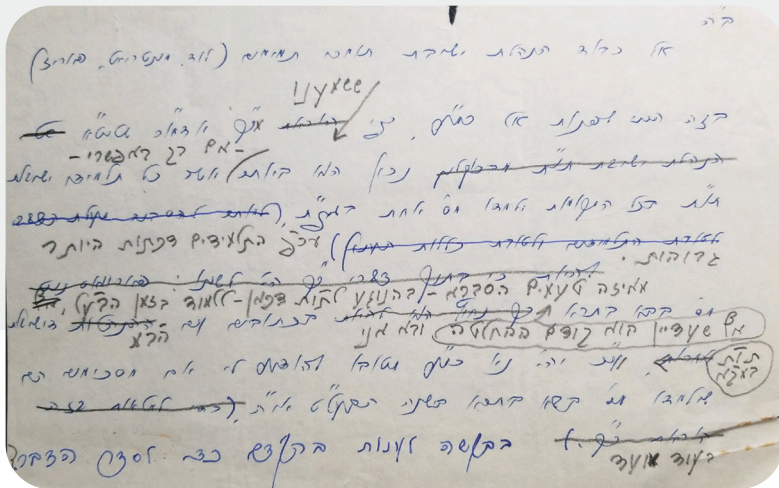
המכתב בו הוצע שכולם ילמדו מסכת אחד עם הגהות הרבי

ב"ה

אל כבוד הנהלת ישיבת תומכי תמימים (לוד. מנטריאל, פאריז)

בזה הנני לפנות אל כמ"ע כפי ששמענו הודאת מכ"ק אדמו"ר שליט"א אל הנהלת ישיבת תו"ת מברוקלין נכון היא ביותר - **אם רק באפשרי** - אשר כל תלמידי ישיבות תו"ת בכל המקומות ילמדו מס' אחת בגפ"ת (למותר להסביר מעלת הדבר לטובת התלמידים ולטובת כללות הענין) **עכ"פ התלמידים דכתות היותר גבוהות.**

להיות כי בתוך דברי כ"ק היה לשונו: פארוואס ניט מאיזה טעמים הסברא - בהנוגע לתו"ת דכאן - ללמוד בזמן הבע"ל, אף מס' בבא בתרא אף שעדיין הוא קודם ההחלטה ובא אני כרנחוץ היא להיות בכתובים עם הר"ם ההתהלות דשיבות אחרות תו"ת במק"א וע"כ יהי נא כמ"ע מטובו להודיע לי אם מסכימים הם שילמדו מס' בבא בתרא השנה הבע"ל"ט אי"ה (כדי למלאות בזה הודאת כ"ק) בבקשה לענות בהקדם כדי לסדר הדברים בעוד מועד

הגהות הרבי לפתח דבר של ספרו אמרי מרדכי

ב"ה.

פתח דבר

בזה הנני מוציא לאור השיעורים על מסכת בבא בתרא שאמרת לפני התלמידים (באחת המחלקת נוסח ב') בישיבה המרכזית תומכי-תמימים ליובאוויטש, ברוקלין, נ.י. בתור הוספה - צרפתי אליהם גם ביאורים על סוגיות שונות. (אחדים מהם כבר נדפסו בקובצים שונים). - עוד שיעורים על מסכתות אחרות יודפסו אי"ה בחלקים הבאים אופן השיעורים הוא: בירור הענינים בכל סוגיא לפי שיטות הראשונים כפי שמתבארים במפרשים ואחרונים בתוספת ביאורים והערות.

בזה הנני מוציא לאור השיעורים על מסכת בבא בתרא שאמרת לפני
 (התלמידים) באחת המעלות בשיבה המרכזית תומכי-תמימים ליובאוויטש,
 ברוקלין, נ.י. - עוד שיעורים יודפסו אי"ה בחלקים הבאים.
 בחור הוספה - צרפתי אליהם גם ביאורים על סוגיות שונות. (אחדים
 מהם כבר נדפסו בקובצים שונים).
 אופן השיעורים הוא: בירור הענינים בכל סוגיא לפי שיטות הראשונים
 כפי שמתבארים במפרשים ואחרונים בחוספת ביאורים והערות.
 כוונתי באופן השיעורים היא גם להראות לתלמידים את הסדר בלימוד
 העיוני בבירור והבנת הענינים.

גודל הנחיצות וההכרח בלימוד העיוני, מבאר כ"ק אדמו"ר שליט"א
 מליובאוויטש באחת משיחותיו הק' (חג השבועות תש"ז) אשר כשם שבזמן -
 חיוב מצות תלמוד תורה הוא בכל רגע ורגע, כך גם בכחות הנפש-חיוב מצות
 תלמוד תורה הוא בכל כחותיו. ובהלימוד לגירסא, הרי גם אם
 לומד הוא כל הזמן, מ"מ הרי עסקו בתורה הוא רק בכחותיו החיצוניים, כח
 הדיבור, חיצוניות המחשבה וחיצוניות השכל. ולזאת מוכרח לימוד העיוני,
 אשר אז דוקא עוסק הוא בתורה גם בכחותיו הפנימיים, כח ההסברה, כח העמקה
 וכח ההמצאה, ש הם החב"ד (חכמה בינה דעת) ש בנפש. (בארוכה - ראה ב"קובץ
 ליובאוויטש" שנה רביעית חוברת שלישית ע' 187).

יעזור השי"ת אשר נזכה להיות עמלים בתורה בכל כחותינו, כחות החיצונים
 וכחות הפנימיים, אשר אז מובטחים אנו בפסק רז"ל (מגילה ו, ב): "יגעתי -
 ומצאתי". וכפי שנתבאר באחת משיחותיו הק' של כ"ק אדמו"ר שליט"א (שבת
 מברכים אלול תשח"ו) אשר ה"ומצאתי" הוא מה שנותנים לו מלמעלה. דכפשוטו -
 אינו מובן אומר "ומצאתי", שהרי מציאה באה בהיסח הדעת, בא"כ (מהו יגיעתי
 ומצאתי. אך הפירוש בזה הוא, אשר מתחלה צריך להיות "יגעתי" - היגיעה
 בתורה עד מקום שיד שכלו מגעת, ואזי "ומצאתי" - שנותנים לו אח"כ מלמעלה
 באין ערוך יותר מכפי ערך יגיעתו.

מרכזי ב"ר פנחס ז"ל מעטליק

כוונתי באופן השיעורים היא גם להראות לתלמידים את הסדר בלימוד העיוני בבירור והבנת הענינים.

גודל הנחיצות וההכרח בלימוד העיוני, מבאר כ"ק אדמו"ר שליט"א מליובאוויטש
 באחת משיחותיו הק' (חג השבועות תש"ז) אשר כשם שבזמן - חיוב מצות תלמוד
 תורה הוא בכל רגע ורגע, כך גם בכחות הנפש-חיוב מצות תלמוד תורה הוא שילמוד
 האדם בכל כחותיו. ובהלימוד לגירסא, הרי גם אם לומד הוא כל הזמן, מ"מ הרי עסקו
 בתורה הוא רק בכחותיו החיצוניים, כח הדיבור, חיצוניות המחשבה וחיצוניות השכל.
 ולזאת מוכרח לימוד העיוני, אשר אז דוקא עוסק הוא בתורה גם בכחותיו הפנימיים,
 כח ההסברה, כח העמקה וכח ההמצאה, ש הם החב"ד (חכמה בינה דעת) ש בנפש.
 (בארוכה - ראה ב"קובץ ליובאוויטש" שנה רביעית חוברת שלישית ע' 187 קפז).

יעזור השי"ת אשר נזכה להיות עמלים בתורה בכל כחותינו כחות החיצונים וכחות
 הפנימיים, אשר אז מובטחים אנו בפסק רז"ל (מגילה ו, ב): "יגעתי - ומצאתי". וכפי
 שנתבאר באחת משיחותיו הק' של כ"ק אדמו"ר שליט"א (שבת מברכים אלול תשח"ו)
 אשר ה"ומצאתי" הוא מה שנותנים לו מלמעלה. דכפשוטו - אינו מובן אומר "ומצאתי"
הדולל יגעתי והבנתי וכי"ב. שהרי מציאה באה בהיסח הדעת וא"כ ומהו יגעתי ומצאתי.
 אך הפירוש בזה הוא, אשר מתחלה צריך להיות "יגעתי" - היגיעה בתורה עד מקום שיד
 שכלו מגעת, ואזי "ומצאתי" - שנותנים לו אח"כ מלמעלה באין ערוך יותר מכפי ערך
 יגיעתו.

מרכזי ב"ר פנחס ז"ל מענטליק

פרק רביעי וְיִהְיֶה אֱמֶן

– דאגתו האבדחית לתלמידיו –

את התפקיד שהטילו עליו רבותינו נשיאינו כראש הישיבה לקח הרב מענטליק ברצינות מלאה, יחסו אל הבחורים היה כאל בנים של ממש. תלמידי התמימים בישיבה המרכזית ב770 היו כל עולמו, דאגתו ואהבתו לכל תלמיד הייתה לשם דבר ואלפי תלמידיו זוכרים ומציינים זאת – כל אחד בדרכו הוא.

במיוחד דאג לתלמידי ה'קבוצה' מארץ הקודש, עליהם היה אחראי יחד עם הרב דוד רסקין, וסיפק את כל צרכיהם הגשמיים בהיותם רחוקים מבתיהם לאורך השנה. יחסו המיוחד אל תלמידי ה'קבוצה' בא לידי ביטוי בעת הגעתם לחצרות קדשנו בכל שנה. הרב מענטליק היה נוסע לקבל את פניהם בשדה התעופה ומראה להם חיבה גלויה. גם בסיום שהותם ב770 היה נוסע עם תלמידי ה'קבוצה' לשדה התעופה ללוותם בחזרתם ארצה.

גם את התלמידים שנסעו בשליחות הרבי היה הרב מענטליק מלווה בנסיעתם אל שדה התעופה וממתין להם בחזרתם. את ליווי את התלמידים השלוחים היה מתחיל במסיבת "צאתכם לשלום" שנערכה לכבודם בזאל של 770 שם היה אומר להם דברי חיזוק ומסיים בברכה להצלחתם.

דוגמא ליחסו המיוחד אל התלמידים ניתן לראות בסיפורו של הרה"ח ר' יוסף יצחק חיריק:

כאשר אני וחבריי חזרנו משליחותו של הרבי לארץ הקודש בחודש ניסן תשל"ג המתין לנו הרב מענטליק כדרכו בשדה התעופה. כשבועיים לאחר החזרה ניגש אליי הרב מענטליק ובצירוף ליטוף של חיבה על לחיי ביקש את סליחתי כי יתכן שנפגעת. באותו הרגע נבהלתי; לא הבנתי במה מדובר. כיצד יתכן שהרב מענטליק בכלל יפגע בבחור? והלא כל דיבורו איתנו היה מתוך אהבה וקירבה ומעולם לא דיבר איתנו בלשון קשה. והרב מענטליק הבהיר את דבריו: כאשר קיבל את פנינו בשדה התעופה בעת שהגענו, לא התנשק והתחבק איתנו כמנהגו – מנהג חסידים. הטעם לדבר היה משום שהיה מקורר קצת וחשש להדביק אותנו, אולם עתה הוא עלה אצלו החשש שמא נפגענו מיחסו

המרוחק יחסית ולכן הזדרז להבהיר את סיבתו.

דאגה כנה

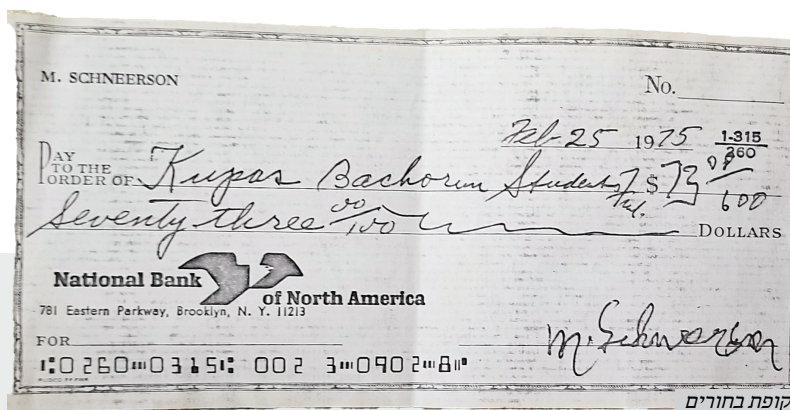
כאשר החלה מלחמת וייטנאם, בתחילת שנת תשי"ט, הכריזו שלטונות ארצות-הברית על גיוס חובה לכל הצעירים בגיל גיוס כחלק מהמאמץ המלחמתי, על רבים מתלמידי הישיבה ריחפה סכנת הגיוס והרב מענטליק נחלץ לעזרתם לסייע להם להשתחרר מהשירות הצבאי. בכל העת עסק הרב מענטליק במרץ רב בנושא, כשהוא מברר היטב פרטים ופרטיי פרטים: מי צריך ללכת ללשכת הגיוס, מיהו זה שילוח איתו, כיצד יוכל להשתחרר מהצבא וכו' וכו'. דאגתו לכל בחור שזומן להתגייס הייתה כאל בן יחיד ממש.

דוגמא לחשיבות הרבה של הנושא בעיניו נותן הרה"ח ר' יוסף מינקוביץ':

באחד הימים ניגש בחור מתלמידי הישיבה שנמנה משבעת הקנים, אל הרב מענטליק כדי לשוחח איתו אודות הפלפול שעמד למסור. למרות שהרב מענטליק הערכתו וחובתו של הרב מענטליק לקנים, אותם טיפח מאוד, הוא דחה אותו לזמן אחר. "בערל", פנה הרב מענטליק אל הבחור הצעיר, "אם כל הבחורים ייסעו לוייטנאם, מי ילמד את הפלפול שלך?"

מימין לשמאל: הרב דוד רסקין, הרב מענטליק (עומד), הרב ישראל קלמנסון והרב בערל יוניק.

צ'ק לקופת בחורים

קופת בחורים

הרב מענטליק היה זה אחראי על 'קופת בחורים' 770 שנוסדה לשם דאגה לרווחתם הגשמית של תלמידי הישיבה וניהל אותה במסירות אין קץ עד יומו האחרון.

במסגרת תפקידו זה היה הרב מענטליק נכנס בחג הפורים בכל שנה לחדרו הקדוש של הרבי, בכדי לקבל מהרבי תרומה עבור 'קופת בחורים' (בנפרד נכנס גם הרב משה פנחס כ"ץ, שעסק בגיוס כספים לקופה, וקיבל גם "מתנות לאביונים" לחלוקה בו ביום).

פעילותה המרכזית של קופת בחורים הייתה חלוקת ביגוד לתלמידי הישיבה בערב חג הפסח. בחלוקה זו היה דואג לכל אחד מהבחורים לביגוד מלא - החל מכובע וחליפה עבור בחולצות וכדומה, עד הפרט הכי קטן. היו רק שני פריטים עליהם רצה שהבחורים ישלמו מכספם הפרטי: כיפה וטלית קטן, היה חשוב לו להדגיש שהאחריות והדאגה לדברים אלו היא חובתו הפרטית של כל אחד.

הרב מענטליק לא הסתפק בחלוקה השנתית, הוא היה דואג לכל מה שרק היה אי מי מהתלמידים זקוק, ובמלוא המסירות. הוא גם לא המתין שיפנו אליו בבקשה לעזרה. אם היה רואה בחור הזקוק לנעליים, או שחסר אצלו משהו בבגדיו, היה קורא לו מיד לצד ונותן לו כסף עבור זה.

הרב יעקב גולדברג מספר כי פעם פגש אותו הרב מענטליק ב770 וראה שבנעליו יש חורים; ושאל אותו אם הוא צריך כסף עבור נעלים חדשות. הרב גולדברג, שהתבייש לקחת כסף מהרב מענטליק, ענה כי יש לו עוד נעלים אחרות, והוא ילבש אותם... כעבור מספר ימים, שוב פנה אליו הרב מענטליק ותבע "היכן הנעלים שאמרת שיש לך? אתה צריך כסף אולי..?"

בזמן הסדרים, היו תלמידי הישיבה תולים את מעיליהם לאורך המסדרון של 770. אחד התלמידים הבחין פעם שהרב מענטליק עובר ובודק את המעילים האם הם שלמים ומתוקנים, וכשהבחין בכפתור שחסר או בתיקון שדרוש - נטל את המעיל. ומסרו לתופר שיתקנו.

פעם אחת התקלקל המזגן בחדר האוכל, ומשום מה התעכבה ההנהלה מלתקנו. הסיבה לעיכוב הייתה, כנראה, בשל עלותו הגבוהה - כמה אלפי דולרים. הרב מענטליק, שדאגתו לבחורים לא ידעה גבולות. דאג לתיקון הבעיה מיד כשנודע על הבעיה כשהוא משלם את העלות מכיסו הפרטי מבלי להתחשב בגודל הסכום.

באחת ההזדמנויות סיפר הרב מענטליק בהתרגשות לרב צבי הירש חיטריק סיפור מצמרר על דאגת הרבי הריי"צ לתלמידי התמימים שעבר דרכו ואולי הוא זה שהשפיע על יחסו המיוחד לבחורי הישיבה. היה זה בשנת תש"י. באותה תקופה למד בישיבה תלמיד בשם קטלוביץ'. קטלוביץ' זה לא בא מבית חסידי כלל. הוריו היו בעלי חוה חקלאית במדינת איווה; כמה מהתמימים שהגיעו לאותה מדינה במסגרת ה"מרכז שליחות" שוחחו עם הוריו והשפיעו עליהם עד ששלחו את בנם ללמוד בישיבת תומכי תמימים ב770.

כאשר הגיע הבחור לפרקו הציע אחד השדכנים את שמו למשפחה מבורו פארק שחפצה בשידוך לביתם. סב הכלה, שהיה איש תקיף ובעל השפעה ועמד בראש המשפחה, עודד אותם לשידוך הזה כי שמח שנכדתו תקים בית יהודי עם בחור חסידי המקפיד על קלה כבחמורה.

אולם, כאשר הגיעו לדבר על עריכת ה'תנאים' והורי הבחור הגיעו לניו יורק. כעס הסב למראה אביו של קטלוביץ' שלאור עבודתו בחוה החקלאית היה מראהו ולבושו כשל איכר ממש, חמתו של הסב בערה בו והוא הודיע שהוא אינו מסכים לשידוך. בני משפחת הכלה הצטרפו לדעתו, והשידוך בוטל לדאבון לב הבחור ששב לישיבה מדוכדך ושבור.

כמה ימים חלפו, ובערב יום כיפור, ממש לפני 'כל נדרי', הודיעו המזכירים לרב מענטליק שהרבי (הריי"צ) קורא לו לחדרו. בקודש פנימה פנה הרבי, שכבר היה עטוף בקיטל וטלית לקראת היום הקדוש, אל הרב מענטליק, והורה לו שמיד בצאת הצום יצא במונית אל בית אותו סב בבורו פארק ויאמר לו שהתלמידים הלומדים ב770 הם בניו (של הרבי) ממש! כאשר שמע הסב את הדברים מפי הרב מענטליק הגיב בהנאה שלמחותן מכובד שזכה הוא מסכים והשידוך אכן קם והיה והזוג הקימו בית נאמן בישראל.

עומד בשער

דאגתו לתלמידי התמימים הייתה כנה ועמוקה כל כך, עד שלא היסס לדאוג להם גם כאשר הדבר בא "על חשבוננו". וכך מספר הגה"ח ר' ברוך לשס:

כידוע ומפורסם, בכל שנה בליל הסדר עד לשנת תשמ"א היה הרבי מגיע לביקור בסדר שנערך בחדר האוכל של תלמידי התמימים ומברך את התמימים. זכורני מאחת השנים בהן למדתי ב770, שבעת שהגיע הרבי לבקר בחדר האוכל נכנסו עמו יחד כל חברי ההנהלה. רק אחד מהם נפקד - היה זה הרב מענטליק. הוא ויתר על הזכות לשמוע את דברי הרבי אל התמימים כדי לשמור על הדלתות לבל יכנסו מי שאינם זכאים לכך, ובלבד שהתמימים יזכו לשמוע לבדם את דברי הרבי, בבחינת "היו לך לבדך ואין לזרים אתך".

כשהרב מענטליק מעניש

יחד עם דאגתו ואהבתו לתלמידים הקפיד הרב מענטליק מאוד על המשמעת. הוא שם דגש מיוחד על קבלת העול שצריכה להיות לתלמידי התמימים ולא נתן לאף בחור להרגיש שהוא יכול לעשות כרצונו. כאשר היה בכך צורך - הוא דאג 'להעמיד את הבחור על מקומו'.

מספרים, כי פעם ניגש לבחור ושאל אותו היכן היה בסדר הקודם. הבחור ענה שלא הרגיש טוב, וכי היה צריך לילך אל הרופא. הרב מענטליק התחיל להתעניין: איזה רופא, היכן המשרד שלו, במה חש שלא בטוב, מה בדק אותו הרופא, מה אמר ואיזה תרופות נתן. לאחרי כל השאלות הללו, כשהבחור היה בטוח שהוא כבר סיים "להיבדק" אצל הרב, אומר לו הרב מענטליק: "אבל הרופא הזה נפטר כבר לפני כמה חודשים" ... הוא לא רצה לקטוע את הבחור באמצע דבריו, אך משסיים העמידו על מקומו.

אירע פעם, בעת שהרב מענטליק שימש בתפקידו בישיבת תומכי תמימים ברחוב בעדפורד, שאחד התלמידים התנהג שלא כראוי. הרב מענטליק קנס אותו בקנס שכלל לימוד בעל-פה, והורה לו שלא להיכנס לישיבה עד הביצוע. אותו בחור כתב לרבי כי לדעתו אינו ראוי לקנס שכזה, הכולל גם את שלילת הרשות להכנס לישיבה עד להשלמתו, וביקש מהרבי להורות להנהלת הישיבה להכניסו חזרה לישיבה.

בתגובה שיגר לו הרבי מכתב (להלן בתרגום חופשי):

ב"ה. כ"ח אייר תשט"ז, ברוקלין נ"י. שלום וברכה! במענה על מכתבו מכ"ז אדר. שמחתי לקרוא במכתבך, שהנהלת הישיבה הסכימה שתתקבל ללמוד בישיבה הק' תומכי תמימים בתנאים מיוחדים. שבאמת תנאים אלו, לכשעצמם ראוי שיקוימו, גם מצד עצמו, ובפרט שעל ידם יה' תיקון המעוות, והשי"ת יעזרו שיתבונן במאמר רז"ל - לא יגעת ומצאת אל תאמין יגעת ולא מצאת אל תאמין.

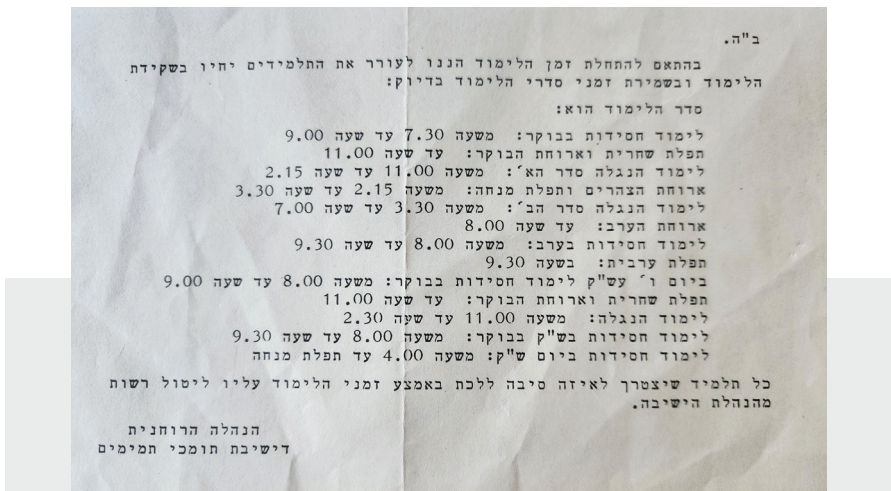
פרק חמישי איש יהודי

– אופן ומידותיו הנאצלות –

קוי אופיו של הרב מענטליק ראויים לקבוע ברכה לעצמם, ביצירתם יחד דמות מופלאה של חסיד אמיתי ודוגמא מיוחדת למח שליט על הלב, כאשר התקשרותו המופלאה אל הרבי עוברת כחוט השני לאורך מידותיו והנהגותיו, הסיפור הבא יצביע על טבעו יותר מכל: בעברו היה מעשן חזק והיה לו זמנים קבועים לעישון. יום אחד, בשנת תשט"ו, פשוט חדל לחלוטין מן העישון. כאשר שאלוהו מדוע הפסיק לעשן השיב ששמע שהייתה כתבה ב"ניו יורק טיימס" על כך שזה דבר לא בריא, ומרגע ששמע על הסכנה הבריאותית שבדבר – חדל ממנהג בו נהג שנים ארוכות!

לכל זמן

הקפדתו על שמירת הזמנים בכל תפקידיו ובכל שנותיו הייתה לשם דבר. תליית

לוחות זמני היום ב770 הייתה באחריותו. בשעה אחת עשרה בדיוק, זמן תחילת סדר הלימוד בישיבה, היה מתייצב ב770 בדיוק נמרץ. גם בתקופה (בת השנים ת"ש-תש"ז) בה התגורר בנוארק שבניו־ג'רסי המרוחקת מקראון־הייטס, נסע הרב מענטליק נוסע יום בתחבורה ציבורית, מעולם לא איחר לסדר הישיבה.

כאשר עבר להתגורר בקראון־הייטס החל להופיע גם בסדרי חסידות בבוקר יום שבת קודש. לסדר הזה היה מתייצב בשעה שמונה בדיוק, משום שפעם אירע שהרבי יצא אל הזאל בשעה זו.

התמדה נמשכת

על התמדתו בכל מה שעשה העיד הרה"ח ר' צבי הירש חיטריק:

באחת ההתוועדויות דיבר הרבי בין הדברים על כך שיש לדאוג לייסוד שיעורי תורה. מיני אז החל הרב מענטליק למסור שני שיעורים שבועיים קבועים. שיעור אחד התקיים במנהטן בהשתתפות בכירי משלחת הביטחון הישראלית במשך קרוב לעשר שנים, והשני התקיים בבית.

השיעור היה מידי שבוע ביום שלישי בלילה על סוגיות בגמרא, והיה קולח מפיו של הרב מענטליק בצורה ברורה ומסודרת, דבר דבור על אופניו. מעניין לציין שמעולם לא טעם הרב מענטליק מהכיבוד שהוגש למשתתפים, כל עניינו בשיעור היה רק קיום הוראתו של הרבי.

הרב מענטליק היה מתייצב לשיעור מדי שבוע, קיץ וחורף לא ישבות; תמיד מקדים להגיע עוד לפני שאר המשתתפים.

במשך עשרים ואחת שנה התקיים השיעור, ולכל אורך השנים החסיר הרב מענטליק את השיעור רק פעם אחת בלבד - כאשר נסע לארץ הקודש בשליחות הרבי.

הת' ר' יוסף גאלדבערג היה מלווה אותו לביתו לאחר השיעור והיו ממשיכים לשוחח בנושאים שנאמרו בשיעור ולפעמים היה מתקשר הר' מענטליק אליו בשעת 12 הלילה כשנזכר בסברה מסויימת

שיעור נוסף לאנ"ש היה מוסר בכל יום ראשון בבוקר בשיחות הרבי, תוך שהוא משלב מהמראי מקומות ומבאר את השיחה בעמקות נפלאה, שיעור זה התקיים עד לשנותיו האחרונות ממש.

כל מילה מדוייקת

צורת הדיבור של הרב מענטליק הייתה מאוד מיוחדת: חד וברור, מילה אחר מילה, כשהוא משתמש בשתי ידיו יחד בכדי להסביר את דבריו.

אחינו, הרה"ח ר' זאב הכהן כ"ץ, מעיד: הוא היה איש סודי ביותר, כל מילה אצלו הייתה מדוייקת. לא היה אצלו "סתם" להגיד, "סתם לדבר". כל מילה שהוציא מפיו הייתה מדודה ושקולה, אם יצאה מפיו - חזקה שאינה מיותרת!

מספרים שבתחילה היה כבד פה ודיבורו היה בגמגום, והוא ביקש על כך את ברכתו של הרבי הרי"צ שידבר כראוי. על כך אמר לו הרבי הרי"צ שידבר יותר לאט ובתקיפות וכך ייעלם הגמגום, ואכן כך הווה.

דיוק בנעימות

דייקנותו התבטאה בכל פרט ופרט מחייו. אפילו לבושו, אף שהיה פשוט ולא בהידור רב, היה מסודר בתכלית וללא רבב. גם כאשר ניגש לרכוש ספר חדש היה בודק קודם היטב כי הספר אכן מושלם וראוי ולא חסר בו אפילו דף אחד.

מספר הרב יקותיאל ראפ¹, משגיח בישיבה המרכזית ב770: "היה זה בשנת המ"מים, כשפנה אלי הרב מענטליק בבקשת עזרה. באותו יום התקיים, מיד תפילת שחרית ב770, מבחן בישיבת "חובבי תורה" על ידי הרב אליהו שי' לנדא. משום כך, רצה הרב מענטליק כי אגש למסעדת "עס און בענטש" ששכנה מול 770, ואקנה עבור הרב לנדא כוס תה ועוגה. הוא הביא לי שני דולר, וביקש כי אקנה עבורו את המצריכים, ואביא אותם אליו למקום הבחינה. בהמשך היום, ניגש אלי הרב מענטליק ושאל האם היה עודף או שמא היה חסר כסף. עניתי לו בפשטות שהמחיר היה שני דולר ועשרה סנט וכי זה סכום פעוט שאין בו ענין. עברו הימים הנוראים, חלפו גם ימי חג הסוכות ושמיני עצרת, ויום אחד ניגש אלי הרב מענטליק ומביא לי מטבע של עשרה סנט, באומרו "עבור החוב". כזה היה הרב מענטליק; לא שוכח אף אחד, גם בסכום פעוט כמו עשר סנט."

הרב גאלאמב מוסיף לספר על מידת הדייקנות שלו: "פעם אחת, הייתי זקוק לאישור

.....

1. תולדות התמימים בארצות הברית עמוד 78

עבור תעודת הסמיכה לאחי שי', שהתחיל לימודו במקום אחר, וסיים אותו ב770. ניגשתי אל הרב מענטליק, וביקשתי ממנו שיכתוב לי אישור על כך בפתק. הוא סיכם אתי שאגש אליו אחרי מעריב ויביא לי האישור. לפועל, בהיום הוא חזר הרבי מהאוהל מאוחר, התפילות (מנחה וערבית) התקיימו זה אחר זה. מרוב הבאלאגאן, שכחתי מכל העניין. למחרת הגעתי אליו, וביקשתי את האישור. כששאל היכן הייתי ביום האתמול, עניתי שמחמת הבאלאגאן כל הענין פרח מזכרוני. אמר לי הרב מענטליק "חכייתי לך כאן שתי שעות"

דייקנות זו לא באה על חשבון מזגו השמח. מצב רוחו היה נעים תמיד, והיה מדבר ב'דרך צחות' ובנימה נעימה. גם כשהיה שרוי במצב לא טוב לא היה הדבר ניכר עליו והשוהים במחיצתו הרגישו בנוח.

בווארט' של הרב יעקב גאלדבערג שזוגתו הינה אחייניתו של הרב מענטליק (בת הרב אברהם זיסקינד) הקציבו לרב מענטליק זמן לדבר, והוא הבטיח שהוא ידבר לכמה דקות, כאשר עברה שעה ארוכה והוא עדיין באמצע דרשת הפסיק ואמר (בחיוך): 'איך האב געזאגט איך וועל ריידן עטליכע מינוט, די עטליכע מינוט הייבן זיך יעצט אן - נו! וועל איך האלטן ווארט פון יעצט אן" ...

פעם ראה בחור שנרדם על הגמרא תוך כדי לימוד, ואמר (בחיוך קל): "עד כדי כך ליגט ער אין דעם גמרא"

דוגמא לשילובו בין הקפדה מדויקת על כל דבר ועניין עד הקצה הכי אחרון יחד עם מאור פנים והתחשבות בזולת נמצא בסיפורו של הרה"ח ר' אליהו טענענבוים: בתקופה שהתגורר בצומת הרחובות פרזידנט ונוסטרנד היה גר בשכנות עם רב אחד. זכור לי היטב כיצד שוחח ארוכות עם אבי לפני חג הסוכות והציע בפניו התלבטות שהייתה לו. בין ביתו ובית אותו רב היה עירוב חצרות. הרב מענטליק ביראת השמים המופלגת שלו לא רצה לסמוך על העירוב, אך נזהר עוד יותר שלא לפגוע בכבודו של הרב.

בסופו של דבר, הגיע הרב מענטליק לסעוד את סעודות החג בבית משפחת טענענבוים. כך לא התפשר על קוצו של יו"ד, לא בין אדם לחברו ולא בין אדם למקום.

פרק שישי בְּדַבַּר הַמֶּלֶךְ

– התקשדותו לרבי בימי בראשית –

אחר הסתלקותו של הרבי הקודם אליו היה קשור בחבלי עבותות, התקשר הרב מענטליק אל הרבי בהתקשרות ובהתמסרות אין קץ. עוד לפני קבלת נשיאותו של הרבי באופן גלוי ורשמי ביו"ד שבט תשי"א היה הרב מענטליק בטל אל הרבי בתכלית הביטול. כחסיד נלהב, עסק הרב מענטליק בשיחות שאמר הרבי בהתוועדויות ובהזדמנויות

נוספות באותה שנה בלהט מיוחד. בהיותו אחד מה'חוזרים' של הרבי הריי"צ, היה הרב מענטליק מהדמויות הבולטות בין אלו שעזרו בחזרתם ובכתיבתם של השיחות.

כחייל על משמרתו

מאז יו"ד שבט תשי"א היה הרב מענטליק קרוב אל הרבי בכל הזדמנות. ביטוי לכך ניתן ביומנו של הת' אליהו גרוס בו הוא כותב, "אף בערב ראש השנה תשי"א עמד הרב מענטליק צמוד לרבי כל העת".

מקומו הקבוע בהתוועדויות אותם ימים, היה לימינו של הרבי, שם עמד בהכנעה עצומה והקשיב לדבריו של קודש הקודשים. גם לאחר קבלת הנשיאות נשאר הרב מענטליק במקומו זה וכמעט בכל התוועדויות הרבי היה נוכח, תמיד לימינו של הרבי.

כבר באותן שנים, כשפנה אליו הרבי

במהלך ההתוועדות - היה הרב מענטליק נוהג לכופף את ראשו עד ליד פיו הקדוש של הרבי, כדי שבשום אופן לא יצטרך הרבי לטרוח ולהרים את ראשו הקדוש לעברו.

עדות להקפדתו שלא להטריח את הרבי או להפריע להנהגתו ניתן לראות בוידאו מהתוועדות יו"ד שבת תשי"ב. בכל פעם שהרבי מסתובב לכיוונו על-מנת לשוחח עם מישהו שעמד באותה זווית מתכופף הרב מענטליק מלוא קומתו כשהוא ממש מפיל את עצמו - כדי לא להפריע לרבי.

”מתמסרים בלב ונפש”

הרב מענטליק היה מראשי החסידים שהפצירו ברבי שיסכים ליטול את שרביט הנשיאות. בז' אייר תשי"ב נכנס הרב מענטליק אל הרבי יחד עם עוד קבוצה מחשובי אברכי אנ"ש - ביניהם גם הרבנים החסידים: אליהו נחום שקליאר, יצחק דובער אושפאל, יוסף וויינברג ועוד - ואמרו שמתמסרים אליו בלב ונפש.

בתגובה אמר הרבי, ”דאס וואס איך האב - וועל איך געבען, און דאס וואס איך האב ניט - טאר איך ניט און קען איך ניט געבן” [מה שיש לי - אתן, ומה שאין לי - איני רשאי ואיני יכול לתת].

הם המשיכו וביקשו מהרבי שיתחיל לומר דא"ת, אך הרבי ענה להם שזה יהיה ”שינוי מכמו שהיה עד עתה”. האברכים ביקשו מהרבי שלכל הפחות יחזור חסידות של הרבי הריי”צ, אולם הרבי דחה גם את זאת ואמר שגם זה יהיה שינוי בהנהגתו.¹

החסידים, וביניהם גם הרב מענטליק, לא אמרו נואש והמשיכו בצורות כאלו ואחרות לפעול שהרבי יקבל את הנשיאות.

יום אחד במהלך קיץ תשי"ב, ביקש הרב מענטליק להתקבל ליחידות אצל הרבי. הוא נכנס לחדרו של הרבי עם פ"נ בידו וביקש למסור לרבי את הפ"נ בכוונה שזה יהיה 'יחידות'. הרבי לקח מיזו את הפ"נ והחל לקוראו. והנה, מיד כשקרא הרבי את הנכתב בראש הדף "לכ"ק אדמו"ר שליט"א", קם ממקומו ואמר לו, "הרב מענטליק, לאברך שלובש חליפה קצרה (עד קודם יו"ד שבת תשי"א לא לבש הרבי סירטוק בימות החול) אתם כותבים כאלה תארים!". הרב מענטליק אזר עוז וענה בהתרגשות גדולה, "אצלי הרבי איננו הלבושים שלו אלא העצם של הרבי" ... או אז נענה לו הרבי, התיישב במקומו וקבלו 'יחידות'.

”תפנה אל הרב מענטליק”

בכל אותה תקופה היו תלמידי התמימים שואלים את הרבי עצות והדרכות בענייני עבודת ה'. בשלהי חודש אייר תשי"ב נכנס אחד התמימים ליחידות אצל הרבי, ושאל: כיון שהרבי הריי”צ הנהיג כאן שהתמימים מגיל עשרים בערך ילמדו אחר הצהריים שולחן-ערוך "יורה דעה", על כן שואל אני האם גם עלי ללמוד זאת?

.....

1. ימי בראשית עמוד 147

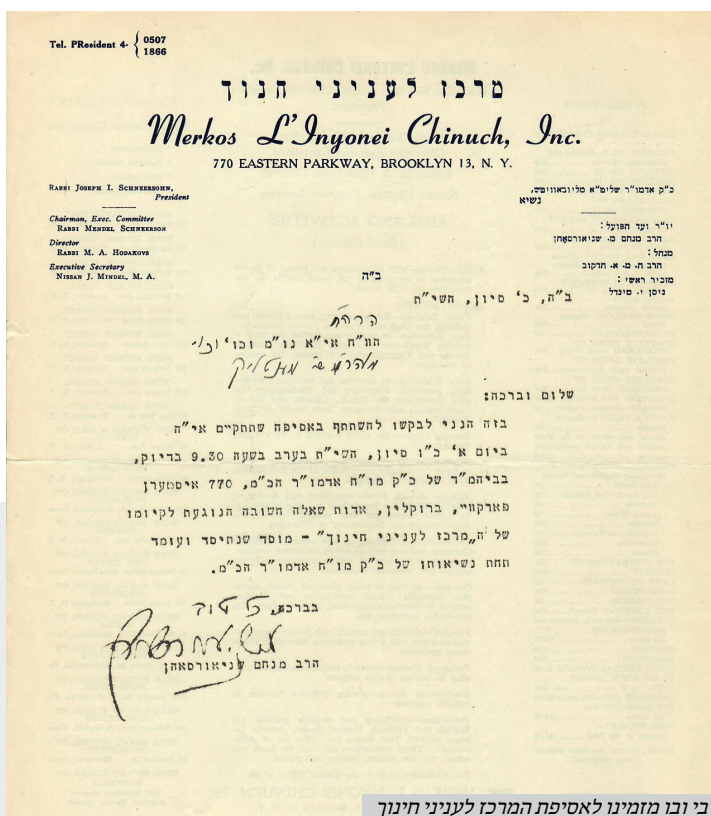
הרבי ענה לו, "תפנה אל הרב מרדכי מענטליק ותדבר אתו בלימוד. בעוד כמה ימים, אחרי שאדבר עם הרב מענטליק, אומר לך מה ללמוד".

הוא אכן עשה כהוראת הרבי וניגש אל הרב מענטליק ששוחח איתו בלימוד כשעתיים וחצי. אחרי כמה ימים נכנס הבחור שוב אל הרבי, שהורה לו, "אל תלמד כעת "יורה דעה", ולכל הפחות עוד שנה - שנה וחצי תלמד גמרא בעיון; היינו עם ה'ראשונים' עד הפסק'דין בשולחן-ערוך, ולפנות ערב תלמד גמרא לגירסא; היינו רק עם התוספות, אבל העיקר הוא הריבוי מה שיותר".²

לא היה זה המקרה היחיד. בתקופה זו הפנה הרבי בחורים שונים לייעוץ עם הרב מענטליק בענייני לימוד "יורה דעה".

כשהרב מענטליק מתבטא ...

בהתוועדות פורים תשי"א, שבועות לאחר קבלת הנשיאות, החל הרבי לחלק 'משקה'

מכתב מהרבי ובו מזמינו לאסיפת המרכז לענייני חינוך

לנוכחים, ובמהרה נוצר לחץ במקום. אחד המשתתפים לא אבה לקום ולהידחק בעצמו, ושלח את כוסו עם מישהו אחר.

קצף הרב מענטליק וקרא: זיי ניט קיין ש... הרבי הבחין בכך והגיב, "אז מוט'ל זאגט אזא ווארט, מסתמא האלט ער שוין ביי עד דלא ידע".

במהלך אותה התוועדות לקח הרבי הרבה 'משקה', ובסיומה התחיל הרבי לדבר בבכיות אודות עניין הנשיאות, כשהוא אומר על עצמו "מי אני ומה אני", והשפיל עצמו מאד מאד. החסידים התקשו לשמוע את הדברים המרים, וכמה מזקני החסידים ניגשו אל הרבי ואמרו ש"החסידים אינם רוצים לשמוע דיבורים כאלה" ...

לאחר מכן נדחק אחד הנוכחים לבקש משקה מהרבי. הרבי פנה לרב מענטליק שעמד לצידו, בשאלה "וואס וויל ער"? הרב מענטליק הבין את שאלת הרבי כמתייחסת לדבריו הקודמים. המבקש השיב שהוא "רוצה משקה מרבינו הזקן", ויקבל זאת מידי הרבי שזהו המשך רצוף ממנו ("איין המשך"). הרבי קיבל את הדברים בחיוך, ונתן לו 'משקה' ... כהמשך לזה הזכיר הרבי הדיעות בנוגע לאור הקו, האם הוא המשך אחד או לא ...

ברשימה אחרת³ מסופר שכמה מהדיבורים הנ"ל אודות עצמו וכו' דיבר בעינים עצומות, ולאחרי כמה דיבורים ניסו זקני החסידים להתחיל לנגן כדי שיפסיק מלדבר אודות זה, אך כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן שלא ינגנו והמשיך לדבר, ולפתע התחיל לבכות מעט והשעין את ראשו הק' על זרועותיו הק', והפסיק ואמר: "נאר - מסתמא איר האט ניט קיין אנדער ברירה, און איך האב ניט קיין אנדער ברירה" ואז הכריז הרב מענטליק "ס'איז בפירוש ניט אזוי, איר זייט אונזער רבי, דער זעלבער פון אלט'ן רבי'ן ביז יעצט - איין שלשלת"

.....
3. ימי בראשית עמוד 407

פרק שביעי

ויעש מדרכי

– התמסדות מוחלטת לדבי –

על התקשרותו הפנימית של הרב מענטליק לרבי, בה עמד בדבקות עד יומו האחרון, תעיד העובדה הבאה:

עד לשנת תשל"א נהג הרבי לסעוד את סעודות יום טוב בדירת הרבי הריי"צ, בקומה העליונה של 770. רבים מהתמימים ואנ"ש היו מזדרזים באכילת סעודתם הפרטית ועולים בכדי להיות נוכחים בעת סעודת הרבי.

הרב מענטליק מעולם לא נהג כן. אף פעם לא נכח בסעודות אלו במחיצת הרבי, והדבר היה לפלא.

פעם אחת הסכים הרב מענטליק - לאחר הפצרות מרובות - לנמק את הנהגתו הזו במשפט, "אינני מסוגל להימצא במקום בו הרבי איננו יושב בראש!". כיון שבסעודות שם היה הרבי יושב בצד השולחן ולא בראשו - כפי שנהג בחיי חיותו של הרבי הריי"צ בעלמא דין - הרב מענטליק פשוט לא היה מסוגל להיות נוכח במקום,

ייחודו באופי התקשרותו בא לידי ביטוי גם בכך שלא הכריז או פרסם זאת. היו אמנם כאלו שהבחינו בכך שהוא לא נכנס לסעודות הללו, אולם הוא לא ניסה להפוך את ההרגש האישי לנחלת הכלל אלא נהג כך באופן חב"די פנימי.

בשורות הבאות נביא לקט עובדות ומאורעות ממהלך השנים המשקפים נאמנה את התקשרותו של הרב מענטליק.

לקח ללב

בעקבות מאורע מסויים שאירע בבית חיינו קרא הרבי לכמה בחורים לחדרו בכ' טבת תשי"ז, ויחד עמם נכנסו כמה מחברי ההנהלה - שביניהם נמצא גם הרב מענטליק. באותה יחידות פנה הרבי לתלמידים שנכנסו לחדרו בדברים קשים והוכיח אותם על המאורע שאירע במילים חריפות מאוד. לקראת סיום היחידות פנה הרבי לחברי ההנהלה ואמר בכאב "ראו גידולים שגדלתם" הרה"ח ר' שלום דובער שמטוב מספר שהבחין שמיד

כשיצא הרב מענטליק מהיחידות, שהתקיימה בשעות הבוקר, הוא פנה לחדר הנהלת הישיבה, הרכין את ראשו על ידו ופרץ בבכי תמרורים. ומוסיף הרב שמטוב: כאשר נכנסתי לחדר ההנהלה בשעה חמש בערב ראיתיו שוב באותה תנוחה, עדיין ממרר בבכי תמרורים.

”צריכים להיות קשורים לרבי”

בחודש אלול תשי”ח שלח הרבי את הרה”ח ר’ זושא פוזנר - שהיה אז תלמיד בישיבה 770 - לארץ הקודש על־מנת שיעסוק שם בחינוך. לקראת נסיעתו, בט’ אלול תשי”ח, נערכה עבורו התוועדות ”צאתכם לשלום” בבית חיינו. הרבי יצא להתוועדות זו במפתיע ונשא בה שיחה מיוחדת.

עוד לפני שנודע שהרבי יצא להתוועדות נשאו דברים ראש הישיבה הרב מענטליק ומנהל הישיבה הרה”ח ר’ דוד רסקין.

נאומו הנלהב של מענטליק נחקק בליבות השומעים. הוא דיבר בחוזק על המצב בו נוסעים לשליחות במקום רחוק, כשהוא ממשיך את דבריו על הפסוק ”כי תבנה בית חדש ועשית מעשה לגגך”.

”כשיוצאים למקום חדש”, הרעים הרב מענטליק בקולו, ”צריכים להיות קשורים לרבי!”.

לא ניכר עליו כלל

בפורים תשכ”ו התבטא הרבי ”יש לי זכות ששר המשקים שלי הוא הראש ישיבה” ואז קרא לעברו, ”מרדכי מענטליק זאג לחיים!”. הרב מענטליק לקח מיד המון משקה, אף שלא היה רגיל בזה.

ביומן מפורים תשכ”ו נמצא תיאור מיוחד במינו מהתוועדות מיוחדת זו: בשעה שתיים

עומד לאחורי הרבי בביקור בגן ישראל

ושלושים שנה הרבי באמצע ההתוועדות כמה כוסות עד הסוף וכשגמר עד הסוף, העביר את ידו הקדושה על מצחו בתנועת שפשוף. כך היה כמה פעמים. פעם קרה שהביט בכוס וראה שהיא ריקה ומיד ניגש הרב מרדכי מענטליק. בדיוק אז הרבי דיבר עם מישהו והרב מענטליק חיכה עד שהרבי אמר למזוג, ומיד מזג ושתה הכול.

אחר־כך אמר להרב מענטליק בחיור, "טוט מיר א טובה און נעמט משקה" ומזג לו כוס מלאה של זעקס־און־ניינציקער (משקה עם תשעים ושישה אחוזי אלכוהול). הרב מענטליק שתה את כולה, עד תום.

למרבה הפלא, כל זמן ההתוועדות המשיך הרב מענטליק לעמוד למרות שניכר היה שהוא מתקשה לעמוד על עומדו מחמת המשקה. אך ברגע שהרבי יצא מההתוועדות - הוא קרס, התמוטט ונפל על הארץ! גופו לא היה יכול להכיל את כמות המשקה שלקח, רק הידיעה שהוא עומד בפני הרבי החזיקה אותו על רגליו.

חגר גארטל ורץ בהתלהבות

במהלך השנים נהג הרב מענטליק להשתתף ב'פאראד' - תהלוכת ל"ג בעומר. מבלי הבט על מעמדו וגילו, כיון שהיה זה עניין של הרבי, היה חשוב לו לקחת בו חלק. מנהגו היה ליטול את ידיהם של הילדים המשתתפים בתהלוכה.

וודנו הגה"ח ר' שניאור זלמן גופין מספר על זכרונותיו מל"ג בעומר תשכ"ו עת היה בחור בישיבה ב770:

בתום התהלוכה ובסיום דבריו של הרבי הלכו הילדים עם המדריכים לפארק. גם אני, כשאר הבחורים תלמידי הישיבה, הייתי מדריך והלכתי עם קבוצה של ילדים. לפתע הבחנתי בראש הישיבה הרב מענטליק חוגר את עצמו בגארטל והולך יחד איתנו. הוא ממש רץ בהתלהבות נפלאה.

היה זה 'ציר' מיוחד שנחקק בליבי למשך שנים רבות - הרב מענטליק, יהודי חסידי שאין לו בעולמו אלא תורה וחסידות ואינו יודע מילה באנגלית, צועד בעקבות חבורת ילדים אמריקאיים בקבלת עול מופלאה כשהוא חגור בגארטל. למה הוא הולך? מה יוכל להועיל? אך זוהי הוראה של הרבי, זהו צו השעה!

שלא יפריע לסדרים!

בימים שלאחר יו"ד שבט תש"ל הודיע הרבי שהוא יתוועד עם החסידים אך ורק בתנאי שהדבר לא יפריע לסדרי הלימוד של הישיבה. הרב מענטליק עשה אז כל מאמץ לוודא שסדרי הלימודים אכן יתקיימו כראוי. הוא פסע בזאל הלך ושוב כשהוא מוודא שכל הבחורים ישבו וילמדו בהתמדה ושקידה.

היה שם בחור אחד שאחז מצלמה, והרב מענטליק עשה כל מאמץ כדי לדאוג שגם הוא יישב ללמוד. הוא ממש לקח את המצלמה בכח מידו של הבחור. נגע לו בנפש שלא

.....

1. בתו"מ חלק מ"ו עמוד 197 הערה 379

תהיה הפרעה ללימודי הישיבה, כי כך רצה הרבי.

”עשה רושם מיוחד”

ביומן מרגש משמחת תורה תשל”ח, בעת שהרבי שהה בחדרו הקדוש לאחר שחש בליבו, מתואר כך:

שעות ארוכות נמשכה אותה התוועדות של שלהי שמחת־תורה. המוני חסידים ישבו מול כסאו הריק של הרבי וניגנו ניגוני כיסופים וגעגועים. הכיסא האדום שעמד ריקני היה כמו חור בליבותיהם של אלפי החסידים, ”איה הרבי?”.

במהלך ההתוועדות עלו כמה מהמשפיעים וזקני החסידים בזה אחר זה ונשאו דברים דברים מתוך התרגשות גדולה על הבטחון המוחלט שבודאי הרבי יבירא בקרוב והשמיעו דברי התעוררות.

רושם מיוחד עשה נאומו הנלהב של ראש הישיבה הגה”ח ר’ הרב מרדכי מענטליק שניכר היה שדבריו יצאו מקירות ליבו. בדבריו המעוררים הפנה הרב מענטליק את קהל החסידים לשיחת י”ג תשרי, שבה כבר ניתן להבחין שהרבי ”האט שוין אלס דעמאלט באווארנט” וצפה הכל מראש.

תהילים בבכיות

וביומן של אחד התמימים בבית חיינו מתקופת משפט הספרים בשנת תשמ”ו, מוזכר שוב הרב מענטליק: אחד האנשים שמגיעים לדיונים בבית המשפט ממש מידי יום הוא ראש הישיבה הגה”ח ר’ הרב מרדכי מענטליק. הוא יושב בכל מהלך הדיונים, כובעו בידו - כיון שבארצות־הברית אסור לשבת עם כובע בבית המשפט.

כיון שהרב מענטליק לא יודע אנגלית, הוא לא מבין מה מתרחש בבית המשפט במהלך הדיונים, העדויות או שלבי ההוכחות. הוא פשוט יושב ואומר תהילים ללא הרף.

כאשר יש הפסקה בין דיון לדיון יוצא הרב מענטליק מהאולם ושואל, ”נו, איך היה היום?”, וכאשר הוא שומע שהיום היה קשה ולא מוצלח - דמעות יורדות מעיניו.

מספר הרב יצחק רסקין (שליח בווערמונט), אני הייתי לוקח אותו (ואת דודי הר”ד רסקין) לאולם המשפט, פעם איחרתי ברגעים ממש מהזמן אותו קבענו להיפגש, הרב מענטליק ממש לא יכול לסבול את האיחור ובעיקר שזה היה ענין הקשור לרבי.

ווארט של הרבי

מספר הרה”ח ר’ דוד מאיר דרוקמן:

נזכר אני בהתרחשות משעשעת שאירעה במסדרונות בית חיינו בעת מפגש אקראי בין הרב מענטליק לבין החסיד ר’ ראובן דונין.

אינני זוכר מה היה בדיוק נושא השיחה ביניהם, רק זאת זכור לי שהמדובר היה באיזה עניין הקשור בהוראה של הרבי, והרב מענטליק - שהיה ידוע במזגו הרך ושלוות

רוחו - התרגז לשם שינוי ו"יצא מהכלים"; "מדוע אין מקיימים את רצונו של הרבי"...
ולעומתו, "רבי עקיבא משחק" - ר' ראובן עומד ומחייך.

"אני כל כך מתרגז, ואתה מגיב בבת שחוק?" הטיח בו הרב מענטליק.

"יש לי פשוט הנאה שאני רואה יהודי שאכפת לו כל כך ווארט של הרבי" - ענה לו
ראובן.

ואכן כך הייתה הנהגתו האישית של הרב מענטליק עצמו. באחת ההתוועדויות
דיבר הרבי בבדיחותא על מנהגם של ראשי הישיבות ללכת לבושים בעניבה. מיד לאחר
השיחה, כשהתחילו לנגן, פנה הרב מענטליק הצידה, הסיר את העניבה מעליו וחזר
לעמוד על מקומו כאילו לא אירע דבר. (מפי השמועה כי כאשר הרבי ראה זאת אמר
בחיוך זה שהוריד - לא אליו התכוונו, וזה שאליו התכוונו - לא הוריד)

הייתה זו הפעם האחרונה בה הרב מענטליק ענב עניבה.²

בשמחה תצאו

בהיותו בבית רפואה, כחודש ימים לפני פטירתו, קרא הרב מענטליק למזכיר הרה"ח
ר' בנימין קליין שיבוא לבקרו. בבואו ביקש מכולם לפנות את החדר, וביקש מריב"ק לכתוב
עבורו מכתב לרבי. הוא פתח את דבריו בכך שהוא חייל בצבאו של הרבי, וכי מרגיש שימיו
קרובים, לכן רוצה למסור דו"ח לרבי. ר"ב קליין הכניס כמובן את מכתבו אל הרבי, ולאחר
כמה ימים ענה הרבי (תוכן): הלא כותב שהוא חייל, וחייל צריך להיות בשמחה!

.....
2. נוסח אחר "פעם באמצע התוועדות פנה הרבי אליו [להרב מענטליק] "זוי קומט א ראש ישיבה מיט א טאיי"
כי עד אז ענב עניבה, ובהיום שלאח"ז הסיר העניבה ומאז לא ענב עניבה (תשורה קארף - א' אד"ר תשפ"ב)

פרק שמיני יצא דבר מלכות

– עיסוקו בלדט בתורת הרבי –

'קאך' מיוחד היה לו לרב מענטליק בתורתו הרחבה והעמוקה של הרבי, והיה עוסק בה בעיון רב בהתלהבות וחיות כשהוא משקיע מאמצים להעביר את התלהבותו המיוחדת לתלמידי הישיבה ב770 ולכלל החסידים.

התייחסותו לדבריו הקדושים של הרבי הייתה בכובד ראש וברצינות, ומתוך ידיעה שכל מילה שיוצאת מפי הקודש היא מכוונת ומדויקת. כך ניתן היה לראותו דן אודות דברי הרבי בהתוועדות ומדייק מדוע הזכיר הרבי דווקא את הרמב"ם המסויים ההוא ולא אחר וכיצד דווקא עתה מובנים דברי הרבי ביותר.

כמו כן, הרב מעטליק הקפיד מאוד כאשר בחורים התפלפלו בסוגיא תורנית, בכתב ובעל־פה, מבלי לדון בשיחת הרבי שעוסקת בנושא.

לקוטי שיחות

מדי יום ראשון נהג הרב מענטליק למסור שיעור לאנ"ש בשיחות קודשו של הרבי מתוך ה"ליקוט" – לקוטי שיחות.

את השיעור, אותו מסר בעמקות נפלאה תוך שימת דגש על המראי מקומות והציגוים שבשולי הגיליון, מסר עד לשנותיו האחרונות ממש.

אחינו, הרה"ח ר' זאב הכהן כ"ץ, מספר שכאשר היה הרב מענטליק נוסע בקיץ לירחי כלה - לא ניאות אף פעם להפצרות שינוח במוצאי שבת, באומרו שעליו להכין את השיעור בלקוטי שיחות. ולוותר על השיעור - לא הסכים בשום אופן.

עד כמה היה חשוב לו להבין את דברי הרבי לאשורם, יעיד סיפורו של הרב אברהם ברוך גערליצקי, שמספר כי פעם כתב בקובץ הערות התמימים שיצא ב770 הערה אודות שיחה בעניין "קנאים פוגעין בו" שנדפסה בכרך ח' בלקוטי שיחות. הרב מענטליק לקח את ההערה לתשומת ליבו והיא נגעה לו מאוד. לפי השאלה שהתעוררה הוא לא הצליח להבין בשום אופן את אחת השורות בשיחה. ולא נחה דעתו עד שביקש מהמזכיר להיכנס לחדרו של הרבי ולברר את הפשט בשיחה.

ואכן, רבות מההערות בלקוטי שיחות המבהירות שאלות שעלולות להתעורר בעת לימוד השיחה באו כתשובה לשאלותיו של הרב מענטליק.

מכתבים כלליים

כמו בכל שיחותיו, הוראותיו ודברי קודשו של הרבי - הייתה לרב מענטליק חיות מיוחדת ב'מכתבים כלליים' אותם נהג הרבי לשלוח לקראת ראש השנה וחג הפסח. המכתבים כלליים מלאים וגדושים ב'מראי מקומות' על כל אות ותג ממש, אך הרב מענטליק לא ויתר אף על אחד מהם והיה יושב שעות על גבי שעות ופותח, מעיין ומעמיק בכל אחד מה'מראי מקומות'.

ימים ספורים לאחר צאת המכתב, היה מוסר שיעור לתלמידי הישיבה ולאנ"ש במכתב, יחד עם כל ה'מראי מקומות', כשהוא מעניק דוגמא חיה כיצד צריך ללמוד מכתב של הרבי ומראה עד כמה מדויקת היא כל אות ואות. לעיתים היה השיעור נמשך שעתיים שלימות.

כשהיו לו שאלות במכתב - היה כותבם לרבי, והיה זוכה למענות והסברים בכל מה שביקש. את המענות לא שמר לעצמו אלא פרסמם ברבים מיד כשקבלם מהרבי.

"היום יום ..."

עניין מיוחד גילה הרב מענטליק בספר "היום יום", בהיותו חלק מתורת הרבי. בכיס מעילו היה מצוי תמיד ספר "היום יום", אותו נשא איתו לכל מקום אליו הלך.

בכל הכינוסים בהם נשא דברים היה קורא בתחילת דבריו את הפתגם היומי מלוח 'היום יום' ומרחיב על הקשר בינו ובין העניינים שעל הפרק באותו הזמן.

רבים יאמרו כי חלק נכבד מהעובדה ש'היום יום' הפך ל'נכס צאן ברזל' בחיי דור השביעי נזקף לזכות הדוגמא החיה שהראה הרב מענטליק.

פרק תשיעי

יושב בשער המלך

- תפקידיו בקודש -

כמה מהתפקידים החשובים בממלכת ליובאוויטש הטיל הרבי על כתפיו של הרב מענטליק, עליו סמך מאוד. בין הדברים ניתן למנות את היותו מהממונים על 'ועד המסדר' ועוד.

במיוחד בולטים: היותו "שר המשקים" בהתוועדויות הרבי, ניהולו את "כינוס תורה" ואחריותו על אפיית המצות.

♦ שר המשקים ♦

כבר מתחילת נשיאותו של הרבי החל הרב מענטליק לשמש את הרבי כ'שר המשקים'. בתחילת כל התוועדות היה הרב מענטליק מוזג יין לגביעו של הרבי, וחוזר וממלאה בשעת ההתוועדות. מינויו לתפקיד זה הגיע מאת הקודש, באחת ההתוועדויות של שנת תשי"א. הרבי ביקש מהרב מענטליק שימזוג 'לחיים' למשתתפים בהתוועדות. לאחר מכן אמר שהרב מענטליק הוא "שר המשקים" שלו, וממנו יקבל גם כן משקה.

מזיגת היין בהתוועדויות השבתות והחגים כמו גם יומי דפגרא, הייתה נעשית על ידי הרב מענטליק בחרדת קודש ממש. בכל פעם עמד ברטט ובזיע, כאילו זו לו הפעם הראשונה בה הוא ניצב לפני הרבי ועוסק במלאכתו. הרב בנימין קליין, מזכירו של הרבי, מספר שאירע שמבקרים שהגיעו למקום שאלוהו מיהו האיש העומד ליד הרבי. עמידתו האיתנה והרצינות בה עסק לכדו כל עין, גם זו שאינה מאנ"ש.

עדות מעניינת לרושם שפעל מראהו של הרב מענטליק על הצופים, ניתן למצוא בכתבה שפרסם יהודי אמריקאי בשם הרברט וינר, בה כתב בתוך תיאורו את חצר ליובאוויטש: "רק אדם אחד בקהל לא שר. היה זה הרב אדום הזקן שניצב לימינו של הרבי. הוא עמד מבלי לנוע כלל, והציץ בנקודה קפואה אחת על השולחן, נוכח פני הרבי. נאמר לי כי זה היה הרב מענטליק, אשר כובד בתפקיד של מזיגת כוסו של הרבי. רגשותיו כלפי הרבי היו כה עזים עד כי הגיע למדרגה של התבטלות, אבדן האני."

מזיגה מדודה

וכעין זה נראתה תחילתה של התוועדות הרבי בימות החול: לאחר השיחה הראשונה נטל הרבי את הגביע, ניגבו במפית והציבו על צלחתו. כעת היה מוציא הרבי בקבוקון קטן עם יין שנשאר מהתוועדות הקודמת - כדי שכל ההתוועדויות יהו "המשך" אחד - ושופך מעט מהיין לגביע, ומסיט את הצלחת והגביע קמעה לכיוון הרב מענטליק.

הרב מענטליק היה שולף בקבוק יין מכוסה בנייר חום ומוזג בחרדת קודש. הוא היה ממלא את הכוס קמעה-קמעה, בכדי שבכל מזיגה יתבטל היין ברוב במשקה שהרבי היה מוזג בעצמו לגביעו. משהתמלא הגביע - מעביר הרב מענטליק את גביע הכסף יחד עם התחתית בעדינות מיוחדת על גבי שולחנו הטהור של הרבי בהכנעה, והרבי מודה לו בניע ראש.

חלק מתפקידו של הרב מענטליק כשר המשקים היה גם בעת חלוקת כוס של ברכה במוצאי החגים. אז היה ניצל ליד הרבי ומוזג לכוסו מקנקן זכוכית מיד כשהיין שבתוכה היה נגמר. כך במשך שנים עמד הרב מענטליק על משמרתו במסירות ובביטול. הוא המשיך לשמש כ'שר המשקים' גם בסוף ימיו, כשסבל ממחלה קשה. במסירות בלתי רגילה הוא המשיך לבוא להתוועדויות, והתעקש, למרות שידי רעדו מאוד, להמשיך לזכות במזיגת היין לגביעו הקדושה של הרבי.

הרב מיכאל חנוך גאלאמב מספר¹ באחת השבתות - בתקופה בה סבל ממחלה קשה - התאמץ הרב מענטליק והגיע כמנהגו למלאות את תפקידו כ'שר המשקים' של הרבי; ידיו רעדו, אך הוא התעקש וניסה למזוג מהיין לכוסו של הרבי, ללא הצלחה. הרב לקח בידיו הקדושות את הקנקן מידי, ומוזג בעצמו לכוסו. לרבים היה נראה שיש כאן משהו 'שמיימי'. ואכן זו היתה הפעם האחרונה שהוא מזג את היין מאז נפל ממנו לא קם עוד.

1. תולדות התמימים בארצות הברית עמוד 68

טוב עשו

פורים תשח". בית חיינו מלא וגדוש בחסידים והפארבריינגען נמשך שעות על גבי שעות. לפני ההתוועדות הביא הרב אברהם זילברשטיין בקבוק 'בנדיקטין' והרבי אמר לחיים על 'משקה' זה בהרחבה רבה, ההתוועדות נמשכה שעות ארוכות, וכללה מלבד השיחות הארוכות גם מאמר עמוק במיוחד, בחינת "נכנס יין יצא סוד". כשהסתיימה ההתוועדות - כבר האיר היום!

במהלך ההתוועדות חששו זקני הרבנים שאמירת הלחיים' המרובה עלולה להזיק לבריאותו של הרבי ודרשו מהרב מענטליק שלא ימזוג לרבי עוד כוס. אולם הרב מענטליק לא שעה לדבריהם כלל. ומילא בביטול את רצונו של הרבי - למזוג לו שוב 'לחיים' לכוסו. ככל הנראה הרבי הבחין בהתרחשות ובשיח. ומיד לאחר שהרב מענטליק מלא את המזיגה, פנה אליו הרבי ואמר בחיך, "ומרדכי לא יכרע ולא ישתחוה"...

למחרת, ביום שישי, שאל הרבי את המזכיר הרה"ח ר' יהודה לייב גרונו מה היה בדיוק ה'משא ומתן' בין הרב מענטליק וזקני הרבנים. כשחזר המזכיר על חילופי הדברים, שאל הרבי, "ווי האט געהאלטן דעם עולם?" המזכיר השיב: היו שחשבו שהרבנים צודקים - כי זה עלול להזיק לבריאותו של הרבי, והיו שאמרו כי מאחר שהרבי שותה בפורים, כאשר חייב אינש לבסומי, הרי בכך הרבי ממשיך המשכות - ודאי שזה לא יזיק. הגיב הרבי: אלו שחשבו שלא צריך למנוע ממני, צדקו.

♦ ארנון ועריכת כינוסי התורה ♦

בכל אסרויחג נערכו בבית חיינו כינוסי תורה, זאת על פי הוראת הרבי. בתחילה נערכו הכינוסים רק באסרויחג סוכות ושבועות, ובשנת תשל"ב, כאשר אורחים רבים

הגיעו לקראת י"א ניסן - שנת השבעים וחלקם נשארו לחג הפסח, החל להתקיים הכינוס גם באסרו־חג פסח.

האחראי על הכינוסים היה הרב מענטליק, כדרכו בכל דבר שהורה הרבי בו עסק - עשה זאת בחיות ובהתלהבות. הוא זה שדאג להזמין רבנים שישתתפו וינאמו בכינוס וגם הוא עצמו היה נושא בו לפול עמוק.

הסיבה הפשוטה לכך שדווקא הוא היה המארגן של הכינוסים היא היותו ראש הישיבה. בנוסף ניתן לומר לכך טעם, כיון שפעולה זו הייתה המשך לפעילותו בחיי חיותו של הרבי הרי"צ שהעמידו בראש ארגון "עדינו" (כפי שסופר לעיל) שעניינו היה לארגן כינוסי תורה ולהדפיס הדברים בחוברות מיוחדות.

רבים זוכרים כיצד עמד בעת הכינוס בחרדת קודש כשהגארטל חגור למותניו; הרי הוא עוסק בקיום רצונו של הרבי.

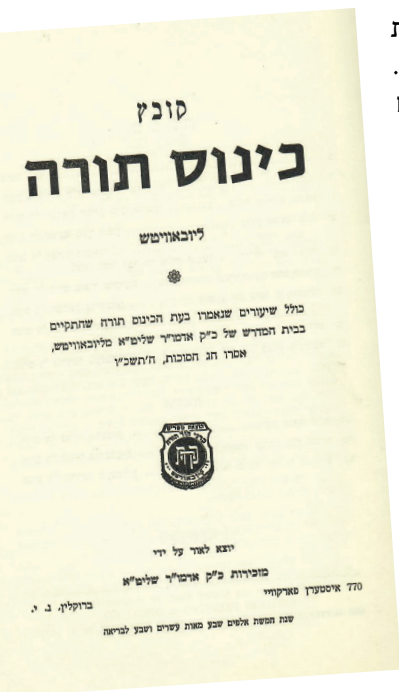
הרבי גם תבע שיוציאו לאור את השיעורים שנאמרים בכינוס תורה. ואכן, משנת תשכ"ז הייתה מודפסת פעם בשנה חוברת בשם "כינוס תורה" בה היו נדפסים ביאורים ופלפולים שנאמרו בעת הכינוסי תורה. גם הוצאת החוברת לאור הייתה באחריותו של הרב מענטליק.

אזוי איז דער סדר

הרב מענטליק היה דואג בעצמו באופן אישי להכנת מודעות ותלייתן ב70 על דבר הכינוס וזמנו מבעוד מועד. בדרך כלל התקיים הכינוס באסרו־חג, לאחר תפילת מנחה עם הרבי, החל מהשעה שלוש וחצי. כאשר חל החג בימים רביעי וחמישי נדחה הכינוס ליום ראשון.

בנוסף למודעות, היה הרבי מזמין את הרב מענטליק בהתוועדות החג להכריז אודות הכינוס. ביום ב' דחג השבועות תשמ"ט, כשהרבי דיבר על כך שהכריזו אודות ה"כינוס תורה", התייחס הרבי גם לאופן ההכרזה:² "ולא רק הכרזה בדיבור, אלא גם במעשה בפועל - שמערב יו"ט הדפיסו מודעה באותיות מרובעות, והדביקו ע"ג הכותל דביהכ"נ וביהמ"ד, באופן שאי אפשר להסיר בשבת ויו"ט, היינו, שנעשה חלק מהכותל, ועי"ז - חלק מהבנין כולו. בית שמגדלין בו תורה ותפלה כו'".

הרבי ייחס חשיבות רבה לכינוס וברוב השנים אף הקדיש בהתוועדות החג שיחה מיוחדת בתור השתתפות בכינוס.

2. תורת מנחם התוועדות תשמ"ט - חלק ג עמוד 294

בנוסף לשיחה ולהכרזה היה הרבי נותן לרב מענטליק בסוף ההתוועדות גם את החלות ושיירי המים מהפארבריינגען בתור השתתפות 'גשמית' בכינוס. ובהתוועדות אחרון של פסח היה הרבי נותן את שיירי המצות והמים. לאחר הכינוס היה הרב מענטליק עורך התוועדות לכל המשתתפים ובה היה מחלק לכולם מהמים והחלות שקיבל מהרבי למשתתפי כינוס זה.

והמשכו ביום ראשון

והנה, בשנה אחת בה חל יום החג האחרון ביום חמישי בשבוע, ביקש הרבי מהרב מענטליק בסוף השיחה שהקדיש לכינוס שיודיע אודות הכינוס "שיתקיים מחר". הרב מענטליק כבר תלה פתקים בלוח המודעות על קיום הכינוס תורה ביום ראשון, הרבנים הוזמנו ליום ראשון. כולם יודעים שלא מתקיים כינוס תורה ביום שישי. האם ינסה "לתקן" את הרבי? לא הרב מענטליק! הוא ניגש לקידמת השולחן של הרבי, כדרכו, והכריז: הכינוס תורה יתקיים מחר ביום שישי בשעה 12. והמשכו ביום ראשון בשעה 3:30.

"כה תאמר לבית יעקב"

בהתוועדות חג השבועות תשל"ט אמר הרבי³ שמהראוי לקיים 'כינוס תורה' גם לנשים, אך לא באותו יום שבו נערך 'כינוס תורה' לאנשים - כדי שיהיה מי שישמור על הילדים... למחרת סיפר הרב מענטליק שכשהרבי נתן לו את החלות לכינוס תורה אמר לו: אחד יהיה ל'כינוס תורה' של האנשים והשני יהיה ל'כינוס תורה' של הנשים.

◆ אפיית המצות ◆

בין שלל תפקידיו זכה הרב מענטליק גם להיות האחראי על אפיית המצות של הרבי האפייה התחלקה לשלוש: המצות ששלח הרבי לכפר חב"ד, מצות לתלמידי הישיבה

.....
3. שיחות קודש תשל"ט עמוד 108 ואילך

ומצות שנאפו בערב פסח אחר חצות היום עבור הרבי עצמו שגם מהם חילק הרבי בערב פסח לחסידים.

גם באפיית המצות שנשלחו לכפר חב"ד נזהר הרב מענטליק מאוד בהידוריו והקפדתו על הכשרות, באמרו "הן אלו המצות שהרבי שולח"!

ובאפיית המצות בערב פסח - נזהר שבעתיים. בכל נייר שהיה במקום, על כל פרט הכי קטן. מתחילת אפיית המצות בפועל ועד לסיימה לא פצה הרב מענטליק את פיו. כעת הוא "עובד" של הרבי. לבחורים שהשתתפו באפייה הוא לא איפשר לנגן ניגונים במהלכה כדי שלא יתיזו חלילה רוק על המצות.

הרבי סמך עליו

בשנים הראשונות היה זה הרה"ח ר' אליהו סימפסון שהופקד על המלאכה. הוא המשיך בתפקידו זה אותו עשה עוד קודם לכן עבור הרבי הריי"צ, גם באותן שנים היה הרב מענטליק נוטל חלק פעיל באפיית המצות.

כאשר קיבל הרבי את המצות בכל שנה היה מוציא חתיכה אחת של מצה ומעניקה לרב סימפסאהן כהוקרה על עבודתו. מעניין לציין שבשנה אחת לא היה הרב סימפסאהן נוכח בעת שהביאו את המצות לרבי, והרבי נתן את חתיכת המצה לרב מענטליק להעבירה לו.

כעבור כמה שנים הטיל הרבי את האחריות על אפיית המצות על כתפי הרב מענטליק. הרב מאיר הארליג מספר על השתלשלות הדברים:

בסוף שנות היו"ד, כשהייתי עוד בחור, חזר הרבי בי"ג ניסן מהאוהל והתפלל מנחה, ולאחר־מכן קרא לרה"ח ר' שמואל לוויטין והורה לו להתוועד בלילה זה, שהוא הילולת הצמח צדק. אז פנה אליי הרבי ושאל, "מיט וואס האט מען צוגעגרייט די בעקערריי, פאר דעם באקן מארגן אי"ה?" [כיצד הכינו את המאפיה לקראת האפיה מחר אי"ה].

אני, שעמדתי באותו רגע מאחורי הרבי, עניתי שהכשרנו את התנור והוספתי שהכנו גם ניירות ומוטות חדשים. הרבי שאל מי האחראי, ועניתי שהרה"ח ר' אליהו סימפסון. אמר הרבי, "ער איז דאך א רב אין בארא־פארק, און ער איז פארנומען מיט אנדערע זאכען, מכירת חמץ וכו'" [הרי הוא רב בבורו־פארק והוא עסוק בדברים אחרים, מכירת חמץ וכו']. והרבי הוסיף, "אָ פאפירעל מער אָ פאפירעל וויניקער, אָ קאטשילקע מער אדער אָ קאטשילקע וויניקער, אבער די עיקר איז ביי דעם אויווען, ווער נעמט אויף זיך זיין דער אחראי דארטן?" [נייר יותר או נייר פחות, מערוך יותר או מערוך פחות, אבל העיקר הוא ליד התנור - מי לוקח על עצמו להיות האחראי שם?].

לא עניתי. באותו רגע ניגש הרב מרדכי מענטליק - שעמד מאחורי - אל הרבי, ואמר שהוא לוקח על עצמו את האחריות.

מעתה כלאימת שראו את הרב מענטליק במאפייה, היה עומד ליד התנור ומשגיח כל הזמן על פעולתו התקינה. במיוחד היה מקפיד שהמצות לא ימתינו על המוט לפני

הכניסה לתנור. גם לפני שהמוט התמלא במצות - היה דואג לכך שיוכנס מיד לתנור ללא שהיות.

הקצירה זה השליחות

היה זה בשנת תשמ"ז. השנה הייתה גשומה והיה צורך לנצל את יום י"ב תמוז - שהיה יום שמש בהיר, ללא חשש שהחיטה תירטב מיד לאחר קצירתה - לקצירת החיטים למצות.

בדרך כלל נהג הרבי להתוועד, אך באותה שנה היה ספק האם תהיה התוועדות של הרבי, לאחר שהרבי עצמו הורה שלא יזמינו את מסרטי הוידאו שהיו מגיעים בדרך כלל להתוועדות הזו לצורך השידור. אולם הרב מענטליק הבהיר אז בקול שגם אם אכן תתקיים התוועדות הוא לא יצטרך שבגלל נסיעתו לקצירת החיטים הוא יפספס את ההתוועדות; כיוון שהוא נוסע לעסוק בעניין של הרבי ובשליחות הרבי.

בפועל, כאשר חזר הרבי מהאוהל הכריזו שתתקיים התוועדות, והרב מענטליק עדיין לא חזר לקראון הייטס ולא היה נוכח במקום. בתחילת ההתוועדות הביט הרבי לצדדים כמחפש היכן הרב מענטליק. הרב בערל יוניק, שמילא את מקומו, הזדרז למלא את גביעו של הרבי ביין. בעיצומה של ההתוועדות הגיע הרב מענטליק מיוזע כולו מהמאמץ הקשה ותפס את מקומו על יד הרבי.

מצות של הרבי!

מספר הרה"ח ר' חיים שלמה דיסקין:

בשנים תשמ"א ותשמ"ב נפלה בחלקי הזכות להיות הממונה על הבחורים לאפיית המצות בעבור הרבי. הנוהג היה שעם גמר האפייה היו המצות שהוכנו בעבור הרבי מובאות לחדרו הקדוש, בשנת תשמ"ב אירע הסיפור הבא:

לקראת סיום האריזה התקשר המזכיר הרה"ח ר' יהודה לייב גרונר למאפייה וביקש שאזדרז להביא את המצות. כמובן מיהרתי מאוד, ובחפזי שכחתי במאפייה חבילת מצות גדולה שלא שמת לי לב אליה. בינתיים הובאו כל שאר המצות והוכנסו לקודש פנימה. הרבי הפריש מהם חלה וחילק - כדרכו באותן שנים - לאברכי ה'כולל', לעורכי הסדרים, למקורבים ולחברי המזכירות. רק בשעה מאוחרת יותר, כשחזרתי למאפייה כדי לערוך סיור אחרון במקום. הבחנתי לתדהמתי בחבילת המצות שנשכחה. נטלתי אותה מיד ונסעתי 770, וסיפרתי לחברי המזכירות מה אירע. הם לא ידעו בוודאות מה כדאי לעשות, ובין השאר העלו סברה שלא כדאי להכניס את המצות לרבי, כיון שאז ייתכן שישאל מי השגיח עליהן עד עכשיו ויתעוררו שאלות וספקות. על כן, יעצו, עדיף להשאיר את המצות במאפייה.

היות שהאחראי מטעם הרבי על אפיית המצות היה הרב מרדכי מענטליק, סברתי שמן הראוי לעדכן אותו במה שאירע - לכן סרתי לביתו ליידע אותו. מיד כששמע הרב מענטליק את תגובת המזכירים לסיפור הוא נבהל מאוד וצעק, "אבל אלו מצות של

הרבי!"

על־אף טרדותיו בהכנות לחג עזב הרב מענטליק הכול ונלווה אליי ל770, שם אמר למזכירים שצריך להכניס את המצות לרבי והרבי יעשה כטוב בעיניו. המזכיר אכן נכנס לחדרו של הרבי וסיפר את אשר אירע, תוך שהוא מוסיף שהרב מענטליק סובר שצריך להכניס את המצות לרבי. בתחילה הרבי לא הגיב, אולם משחזר המזכיר על הדברים שוב נענע הרבי בראשו. המזכיר יצא מהחדר ואמר לי לרוץ לרכב ולהכניס את המצות לחדרו הק' של הרבי. נכנסתי בדחילו ורחימו. הרבי עמד ליד השולחן, מרכיב משקפיים, לבוש סירטוק וללא מגבעת, וכתב דבר מה. מיהרתי להניח את המצות ולצאת. לפני שעזבתי את החדר, הרבי הסתכל עליי ואמר, "זייער גוט" [טוב מאוד]. לעניין הפרשת חלה, איני בטוח, אך דומני שהמזכיר סיפר כי הרבי הפריש פעם נוספת. מה עלה בגורל אותן מצות - לא ידוע לי.

ממתין לרבי לשאוב מים שלנו

פרק עשירי בְּכָל מְדִינֹת הַמֶּלֶךְ

– שליחותו לארץ הקודש –

בשנת תשל"ו שלח הרבי קבוצת שלוחים לארץ הקודש, לערים צפת וירושלים. את הרב מענטליק שלח הרבי ללוותם כראש הקבוצה - בעת הנסיעה ובעשרת הימים הראשונים לשהותם בארץ.

סיפורה של השליחות הזו, על פרטיו הרבים, מלמד פרק מאלף בהלכות התקשרות.

יחידות קודם הנסיעה

לפני הנסיעה נכנס הרב מענטליק אל הרבי ליחידות שארכה כשלושת רבעי השעה, מהיחידות הוא יצא כשבדידו לקוטי שיחות חלק י"א אותו קיבל מהרבי. בהמשך נתן הרבי ספר זה גם לכל אחד מהשלוחים. לשלוחות העניק הרבי סידור.

מאוחר יותר ביקש הרבי שגם זוגתו של הרב מענטליק תיכנס ליחידות, במהלכה הודה לה הרבי על שנתנה את הסכמתה לנסיעת בעלה עם השלוחים והעניק לה סידור כמו לכל נשות השלוחים.

הרב מענטליק לא סיפר על כל פרטי היחידות, אך דבר אחד ששמע מפי הרבי למסור בארץ חזר והדגיש שוב ושוב בכל מקום אליו הגיעו בארץ, "מטרת השליחות היא בניין הארץ בגשמיות וברוחניות. בגשמיות - על-ידי בניין בתים חדשים בארץ הקודש וכו', וברוחניות - על-ידי הפצת היהדות והמעיינות וכל המבצעים הק' [וכאן פירט את כל מבצעיו הק' של הרבי]", וסיים, "אם הם יהיו מרוצים מכם ואתם תהיו מרוצים מהם, נשלח עוד שלוחים אי"ה".

ואת יהודה שלח לפניו

כשהגיעו השלוחים לשדה התעופה נערכה עבורם קבלת פנים מיוחדת. הרב מענטליק דיבר בקצרה וברגש. הוא רק חזר על הדברים שאמר לו הרבי למסור בארץ.

בכל פעם שחזר על הדברים בהמשך הביקור, והיו אלו פעמים רבות, חזר הרב

מענטליק על הדברים באותה ההתלהבות. בקול נרגש, כשפניו מאדימות ממש מרוב התלהבות וחיות, כאילו הייתה זו הפעם הראשונה שהוא חוזר על הדברים ששמע מהרבי. התלהבותו והתקשרותו העצומה לרבי, שהתבטאה גם בפרט זה, 'הדביקה' במידה מסוימת גם את השלוחים.

רגע מיוחד במעמד זה היה כאשר בירך החסיד ר' זושא הפרטיזן את הרב מענטליק ואת השלוחים כשהוא מאחל "שתהיו בבחינת "ואת יהודה שלח לפניו" - כהכנה לעלייתו של הרבי שליט"א בגאולה האמיתית והשלימה". זעקת "אמן" נשמעה מכל עבר.

כינוס "ברוכים הבאים" המרכזי לשלוחי הרבי לארץ נערך בבנייני האומה בירושלים, בהשתתפות אלפים מאנ"ש בארץ הקודש. בכינוס זה נשא הרב מענטליק נאום חוצב להבות שנחקק בלב כולם. הוא דיבר בלהט ובהתרגשות גדולה בקולו המיוחד על כך ש"אהבתי אתכם אמר הוי". "הקב"ה אוהב כל יהודי כפי שאב אוהב את בנו וכן אהבתו של כל יהודי לקב"ה היא כמו אהבת בן לאביו, אך האהבה צריכה להתבטא במעשה בפועל ועל כל אחד להתגייס לעשות את תפקידו בעולם - לקיים את שליחותו של הקב"ה".

'משקה' של הרבי!

ביחידות לפני נסיעתו מסר הרבי לרב מענטליק בקבוק 'משקה' כדי שיחלק ממנו בארץ הקודש. הרב מענטליק החזיק את הבקבוק בתוך תיק מנהלים והקפיד מאוד לשמור על התיק.

באחד הימים כשהרב מענטליק נכנס למקוה לא רצה להכנס עם המשקה של הרבי, והוא נתן את התיק לאחד שהיה שם כדי שיחזיק אותו לכמה דקות. כאשר יצא הרב מענטליק, הוא הבחין שהתיק מונח על הארץ. לא ניתן לתאר את הזעזוע שאחז בו: משקה של הרבי על הרצפה! היתכן?! מני אז ועד לחזרתו הקפיד, בנוסף להקפדתו שלא

להניח את התיק על הארץ, להזהיר את מי שהיה נותן לו את התיק כשהיה מוכרח - שלא יניחנו על הארץ בשום אופן.

ביצוע ההוראות כפשוטן

את הוראות הרבי ביצע הרב מענטליק בלי להתחכם או להסביר ש"לא לכך כוונת הרבי". את הדברים שאמר לו הרבי בפירוש - עשה. כיון שביחידות לפני צאתו אמר לו הרבי שבמקרה שיהיה לו ספק כיצד לנהוג בפרט מסוים, יתייעץ עם הרה"ח ר' אפרים וואלף, כך עשה.

באחד הימים התעוררה אצלו שאלה על פרט מסויים שלא סבל דיחוי והרב וואלף לא היה בסביבה. להמתין אי אפשר, ולהתייעץ עם ר' אפרים גם אי אפשר. כמוצא אחרון פנה הרב מענטליק אל אחד הנוכחים וביקש שינסה לחשוב מה היה הרב וואלף אומר על שאלה שכזו.

הוראה נוספת שאמר לו הרבי ביחידות היא הייתה: לוודא שאף אחד מהשלוחים לא יעשה שום פעולה נגד החוק בישראל. עוד לפני היציאה מניו-יורק ביקש הרב מענטליק לוודא שבידי אף אחד מהשלוחים אין שום חפץ אסור. יתרה מזו, מאחר שמסירת מכתבים שלא בדרך הדואר היא בגדר 'שאלה' של עבירה על החוק, ביקש הרב מענטליק מהשלוחים שאף אחד מהם לא יקבל שום מכתב למסירה בארץ. גם את המרת דולרים לכסף ישראלי הם היו 'מוכרחים' לבצע באמצעות הבנק דווקא, בביקורם אצל נשיא המדינה, מר אפרים קציר, שאל הרב מענטליק האם לפי החוק מותר לחלק 'משקה' בבית נשיא המדינה.

המחאה לראש הממשלה

בהמשך השבוע, על פי הוראת הרבי, נסעו השלוחים לירושלים לפגישה עם ראש הממשלה יצחק רבין ונשיא המדינה אפרים קציר. הרב מענטליק מסר למר רבין את

מדבר עם נשיא המדינה מר אפרים קציר

השליחות מהרבי בצירוף המחאה על סך עשרת אלפים לירות שיעשה בהם "כראות עיניו לבנין הארץ בגשמיות".

הרבי גם ביקש למסור לרבינו כי דבריו שדיבר עמו ביחידות בחודש ניסן תשל"ב אודות "עם לבדד ישכון" - הינם בתוקף גדול יותר בתקופה זו.

בבית נשיא המדינה דיבר הרב מענטליק בהתרגשות רבה כשלתע פרץ בבכי חסר מעצורים. עד כדי כך גדל בכיו, שמר קציר ליטף את ידו וניסה להרגיעו.

מאוחר יותר בירך מר קציר באומרו "חסידי חב"ד הם הבנים של ארץ ישראל - והארץ מתברכת בבנים אלו". הוא ביקש מהרב מענטליק למסור לרבי בשמו כי בארץ ישראל ממתינים לקבוצות נוספות.

אכן הבוחן

בהתאם לרצון הרבי, בחן הרב מענטליק במהלך ביקורו בארץ את תלמידי ישיבת תומכי תמימים. להלן תיעוד ממכתב הרה"ח אפרים וואלף בו' שבט תשל"ו לרה"ח רחמ"א חודקוב, בהם הוא מאשר את קבלת ההוראה:

"הריני לאשר בזה קבלת הטלפון מאמש בדלקמן: עם השלוחים המגיעים בעז"ה לאחר י' שבט ילווה הרב מענטליק שי', באופן כזה שכשכבר נוסע כר"מ וכא' מהנהלת ישיבת תומכי תמימים המרכזית שיבחן את התלמידים השלוחים וכן בכלל את תלמידי הישיבות. כשיבוא שידעו שהוא שליח כ"ק אדמו"ר שליט"א, שהתלמידים ידעו ע"כ וילמדו יותר."

ובכ"ד שבט תשל"ו כתב לרבי על מילוי ההוראה:

"במשך השבוע שעבר בחן הרב מרדכי שי' מענטליק חלק מהתלמידים בישיבה בכפר חב"ד, לוד וראשל"צ. כמו"כ דיבר בפני כל תלמידי הישיבה בלוד ותלמידי המתיבתא בלוד וכן בפני תלמידי הבסל"מ בכפר חב"ד. כן דיבר בפני תלמידות בית רבקה בכפר חב"ד ב'."

איך אוכל לעשות זאת !?

הייתה זו הפעם היחידה שהזדמן לרב מענטליק להיות בארץ הקודש. כשהוצע לו לנסוע ולבקר במקומות הקדושים (וכן לבקר שאר בשרו היחידי) השיב, "איך אוכל לעשות זאת, והרי אין זה חלק מתוכנית השליחות שלי" ... ביום האחרון לשהותו בארץ הקודש דיבר עם הרב חדקוב בטלפון, וקיבל הוראה לבקר בכותל המערבי. גם בכותל אמר את הנוסח שהרבי אמר לו לומר בכל מקום בסיימו, "אם הם יהיו מרוצים מכם ואתם תהיו מרוצים מהם, נשלח עוד שלוחים אי"ה"¹.

הרגשה זו, שהוא נמצא בשליחות של הרבי בכל רגע מעת שיצא ועד שישוב, גרמה

.....

1. מספר הר' נחמן שפירא בכל יום הרב מענטליק היה מוסר דו"ח להר' חדקוב מעל הטלפון ויום א' שאל אותו הר' חדקוב האם הלך לכותל וענה לו הר' מענטליק לא, זה לא חלק מהשליחות שלי ואמר לו הר' חדקוב שיש לך רשות לילך לכותל ורק אז הלך.

לרב מענטליק להנהגה נוספת: הוא נשאר חגור בגארטל במשך כל שעות היממה, הלך איתו לכל מקום ואפילו ישן איתו. כשנשאל לפרש הנהגתו זו, השיב בפשטות, "הרי אני שליח משך כל 24 השעות!"

כשהגיע לשדה התעופה בדרכו חזרה לארצות-הברית שאלו אחד האם ברצונו לקנות מתנה לאשתו הרבנית, ושוב השיב באותה רצינות, "איך אוכל לקחת דקות אלה מזמן שליחותי?!"

שליח אמיתי

השלוחים לאה"ק אמרו שיתכן שהמטרה שהרבי שלח את הרב מענטליק יחד איתם, היא בכדי לתת להם שיעור חי מהו שליח אמיתי ועד כמה צריך הוא להיות מונח בשליחות בכל פרט ובכל רגע, עד כמה עליו לחוש את עול המשלח ולחיות עמו כל משך זמן השליחות ממש.

הרה"ח ר' אהרון אליעזר צייטלין, מהשלוחים לאה"ק, העיד:

היום, כשאנו מדברים על ההתקשרות לרבי ועל החובה לבצע את השליחות של הרבי במלוא ההתלהבות, אנו מזכירים איש לרעהו את המעמד המיוחד שהוא ואת הרושם שזה השאיר על כולנו. אם להגדיר זאת במשפט אחת אפשר לומר שעליו ראינו במוחש כי כשחסיד נמצא בשליחות של הרבי הוא מונח כל-כולו בעניין השליחות, מתוך תחושה שברגע זה הרבי מוסר לו את השליחות, ובחרדת קודש כזו הוא מבצע אותה.

הרה"ח ר' שניאור זלמן גודמן, שנמנה על אותה קבוצת שלוחים, מספר גם הוא על הרושם שפעלה הנהגת הרב מענטליק:

זכורני שכשנודע לנו שהרבי שלח עם הרב מענטליק המחאה (צ'ק) לידי ראש הממשלה הישראלי הגבנו בהפתעה, לא ידענו לפני כן שהרבי נתן לו שליחות כזו. כאשר שאלנו אותו מדוע לא סיפר על נתינת הצ'ק השיב בתמימות שהרבי הורה לו למסור את הצ'ק, לא הייתה לו הוראה לספר על הצ'ק. היה זה שיעור חי שמרחף לנגד עיני עד היום בעת עיסוקי בשליחות הרבי: מה שצווה - עשה; מה שלא, לא!

דבריו של הרב מענטליק עצמו לקבוצת השלוחים שנסעו לירושלים עיה"ק בעת שנפרד מהם, דומים. הוא נשק לכל אחד ואחד מהם על לחיו, ואמר, "מעכשיו אינכם 'בעלי-בתים' על עצמכם, אתם שלוחים של הרבי ועליכם להיות זהירים במחשבה, דיבור ומעשה!"

יחידות בחזרתו מהנסיעה

כשחזר, נכנס הרב מענטליק ל'יחידות' בה דיווח לרבי על כל פרטי השליחות. בין השאר, מסר הרב מענטליק לרבי את הגליון הראשון של הקובץ 'במה לפלפל ועיון בשיחות הרבי' שהספיקו להוציא השלוחים עוד טרם שובו. הרבי שאל מיד האם אין ידו של גוי מעורבת בגליון זה והרב מענטליק השיב כי השלוחים מסרו לו את הגליון באומרם כי הוא נדפס בדפוס יهودי. הרבי לא הגיב, אך כשנודע הדבר לשלוחים, בדקו

ומצאו שבית הדפוס הוא אמנם בבעלות יהודית, אך המדפיס היה מבני ישמעאל²...

דוגמא-חיה לשליחות באופן של "כל עצמותי תאמרנה"

מן הראוי לפרט כאן מקצת מסדר-יומו ואפיזודות שנחקקו בזכרון השלוחים³.

- בכל מקום מסר את דבר השליחות באותה לשון, בדיוק נפלא.
- מרצו כוחו וזריזותו היו להפליא, עד שאחד מחבריו בישיבת "תומכי-תמימים" בפולין, שפגש בו, העיר לו ברצינות: אתם נראים צעירים בעשר שנים ...
- כאשר מישהו שאל אותו - בקשר לדברים שמסר, כי אם יצליחו, יישלחו נוספים - מה יהיה אם השלוחים ח"ו לא יצליחו? הפטיר בבטחון: "שלוחים של הרבי - בודאי שיצליחו!"
- כאשר נערך הביקור אצל ראש-הממשלה מר יצחק רבין כיבד הלה את הרב מענטליק לשבת. אך הוא סירב בתוקף. הוא עמד ומסר את דבר השליחות, באומרו כי הוא ממלא שליחות, ומשום-כך אינו יושב.
- באותה הזדמנות, כאשר מסר לרה"מ את הכסף לבנין הארץ בגו"ר - ביקש רה"מ לדעת לאיזו מטרה להשתמש בכסף ומה הרצוי ביותר. הרב מענטליק לא הצביע על שום מטרה. ואז הסבירו לרה"מ, כי אם הרבי שלח לו את הכסף - בודאי ימצא הוא את המטרה הרצויה.

.....
2. להעיר מדברי הרבי בלקוטי שיחות (כרך כג, עמ' 19) על הדפסת דברי תורה שנעשית במקרים רבים עליידי מי שאינו בן ברית ואין איש מעורר על-כך. ושם (בהערה 21), "להעיר משקלא-וטריא אם ספרים שנדפסו עליידי גוי יש בהם קדושה ואם רשאים ללמוד בהם ... לא מצינו עתה מי שיזהר בזה כו".

3. מתוך ספר סיפורה של שליחות עמוד 51

- הרבי הורה לרב מענטליק לבקר את השלוחים בצפת ולדאוג להסתדרותם הוא בא למלון שבו השתכנו זמנית השלוחים. הוא בא לבקר כל זוג בחדרו באופן אישי. מה שלומכם? איך הסתדרתם? הכל בסדר? מתעניין בצורה מפורטת.
- הר"י גולדברג מספר שכשביקר אצלו שוחחו על הענין המיוחד שבשליחות שהרבי נטל על-עצמו "עלי ועל צווארי". הרב מענטליק התבטא: "אני לא אומר סתם ככה - אני הרי יודע".

פרק אחד עשר

כִּי הָאִישׁ מֵרַדְכֵי הוֹלֵךְ:

- פְּטִידָתוֹ -

בתשמ"ג, חלה הרב מענטליק על קיבתו. היה זה אחר שמחת־תורה, התפרץ התקף כאב גדול בבטנו. בהמלצת המטפלים הוא פונה לבית-הרפואה, שם שהה כמה ימים. אחד הרופאים המטפלים המליץ ביותר לערוך ניתוח. הדבר הובא כמובן לפני הרבי, שהאריך בשלילת ניתוח במענה בן שבע-שמונה שורות, והוסיף אף דברים באנגלית לרופא המטפל, בהסברת עמדתו. ואכן לפליאת כל הרופאים הבריא הרב מענטליק ללא הניתוח.

בסוף שנת תשמ"ז חלה הרב מענטליק שוב. התברר שזו היא המחלה הידועה. הוא נלקח לאשפוז בסמיכות לתשעה באב ושוחרר ממנו לאחר זמן. מאז אושפז בבית הרפואה מספר פעמים

בהיותו בבית הרפואה לא הסכים שאחות תטפל בו, והוא ביקש ודרש שיהיה רק רופא (או אח) מטפל. פעם הזעיקו הרופאים את אחיינו ר' זאב הכהן כץ למחלקה - התברר שהרב מענטליק מסרב להגיב ולדבר כבר כמה ימים, והם ביקשו ממנו לברר את העניין. הרב כץ נכנס לחדרו ושאל אותו מדוע אינו מדבר עם הרופאים. הוא טען כי אחות טיפלה בו, אך הרופאים טענו בלהט כי לא היו דברים מעולם. לבסוף התברר שהיה זה אח עם שערות ארוכות.

קודם ראש השנה תשמ"ח, שלושה שבועות לפני פטירתו, כשהיה כבר חולה ותשוש מאד. ביקש הרבי למסור לו. מכיון שכוס של ברכה "איז דאס זיין עניין"(!), ממילא שיחליט בעצמו האם ברצונו לשמש בקודש בעצמו או שיעביר זאת למישהו אחר. או כפשרה - להתחיל בעצמו וכעבור זמן אחר יחליפו. אכן כך החליט ר' מרדכי, התחיל את העבודה בעצמו כהרגלו. ולאחר זמן החליפו הרה"ח ר' בערל יוניק.

בערב חג הסוכות, ימים ספורים לפני פטירתו, שהו הרב מענטליק וזוגתו בדירת גיסתו - אלמנת הרב משה פנחס הכהן כ"ץ. כאשר התעוררה אצלו כלשהי על כשרותה של הסוכה, לא נחה דעתו עד שהביאו למקום רב שיאשר את כשרותה של הסוכה.

עובר לפני הרבי, ערב ראש השנה תשמ"מ

בערב יום כיפור האחרון לחייו הוא ניגש לרבי לקבל לעקאלח. הרבי נתן לו עוד פרוסת לעקעח ואמר "להחיותם ברעב". אחיינו הרה"ח ר' יוסף יצחק כ"ץ, שעבר יחד עמו, מספר שר' מרדכי קיבל את הדברים בהתרגשות רבה.

לאחרונה אושפז הרב מענטליק במהלך חול המועד סוכות לבדיקה שגרתית לאחריה, בקשו הרופאים לבצע בדיקה נוספת. למשמע הדברים הגיב, "דאם געפעלט מיר ניט", וללא אומר ודברים התיישב במקומו והחל לארגן את תוכנית הכינוס תורה בפרוטרוט! הוא הוסיף, שכיון שהגיעו אורחים רבים לשנת הקהל צריך שהכינוס ימשך יומיים ופירט מי ימסור ביום הראשון ומי ביום השני ... כך בעודו שוכב על ערש דווי, ימים ספורים לפני פטירתו, מילא במסירות את תפקידו.

אנשי בית הרפואה התעקשו כי הרב מענטליק ישהה שם במשך ימי החג במאמצים והשתדלות סודר כי בחור ישהה עמו כל זמן זה.

ר' זאב אחיינו מוסיף ומספר: יום שמיני-עצרת, והנה מצלצל הטלפון בביתי ללא הרף בשל המצב והמתח הרימה הנכריה את הטלפון - היו אלה אנשי בית הרפואה שביקשו לדבר איתי בדחיפות. אני הייתי כמובן בבית-חיינו. הן זהו יום שמיני-עצרת! באותם ימים כבר התקינו קו-טלפון ל-הצלה ב-770. ניצלו זאת והתקשרו לקו זה וביקשו לקרוא לי ניגשתי בחשש וביררתי, מה הבעיה? ענו לי שהמצב חמור, והמטופל לא משתף פעולה עם הצוות. לא משתף פעולה - זה תיאור הפוך לחלוטין מכל מה שהכרתי, נלחצתי מאד, ידידי ר' לייבל ביסטריצקי, ממקימי הצלה, הציע לנסוע לבית-הרפואה ולסייע בטיפולים. וכך עשה כדי שלא להבהיל את הרב מענטליק, התחכם ר' לייבל וכנסנס לחדר בית-הרפואה אמר שהוא נמצא כאן כי פינה לכאן מטופל, וכיוון שכך - נכנס לומר "גוט יום-טוב". ובדרך אגב התעניין במה יוכל לעזור ... אמר הרב מענטליק: הרופאים רוצים לנתחו בלילה, והוא מסכים לכך. ורוצים את חתימת אישורו, ומסכים גם לזה - אבל

יחתום בלילה, לא היום: "עתה", הסביר, "הוא יו"ט ראשון, שהוא דאורייתא. הלילה הקרב הוא כבר יו"ט שני מדרבנן למה לי לחלל דאורייתא" כך שלט בעצמו, אף יום לפני פטירתו. בעת חלוקת כוס של ברכה נתן הרבי בקבוק משקה לאחיינו הרה"ח ר' זאב הכהן כ"ץ למסרו לו, אולם כשהגיע לבית הרפואה לא היה הרב מענטליק בהכרה. ר' זאב נתן את הבקבוק בידו, קרא והתחנן לפניו שזהו משקה ברכה מאת הרבי.

בשעות שלאחר מכן - במוצאי שבת בראשית. כ"ה תשרי תשמ"ח - הלך הרב מענטליק לבית עולמו, בדיוק באותו הזמן בו היה עומד על משמרתו כ"שר המשקים" ככוס של ברכה.

בבוקר המחר, במהלך הנסיעה מבית הרבי ל770, דיווח הר"ב קליין לרבי על פטירתו של הרב מענטליק. הרבי החויר, ושאל מתוך כאב "וואס?? ובשארית הדרך היה כמו מכונס בעצמו, ולא אמר מילה. לפני כניסתו ל770 שאל הרבי את ר' בנימין, "אתמול נתתי 'כוס של ברכה' לר' זאב כ"ץ עבורו. האם הוא הצליח להעביר את זה אליו?". ר"ב השיב בחיוב, ושוב הרבי לא אמר מילה.

הלווייתו התקיימה למחרת פטירתו, באותו הזמן בו התקיים ה'כינוס-תורה' שעל ארגונו עמל כל השנים.

על המצבה שהוקמה על קברו (שאף הוגה ע"י הרבי) נכתב. הגאון החסיד התמים / עוסק בצ"צ רב פעלים / ר' מרדכי ב"ר פנחס ע"ה מענטליק / ממצוייני תל' ור"מ בישיבת תו"ת ווארשא אטוואצק / ראש ישיבה וחבר ההנהלה דישיבת תו"ת המרכזית בארצה"ב מיום הווסדה / מסור ונתון לתלמידי, היטיב מצבם הרוחני והגשמי / זכה לקירוב מיוחד וחבה יתירה מרבתינו נשיאינו הק' / מילא הוראותיהם במסירה ונתינה עילאית / חבר ועד אגודת חסידי חב"ד / מארגן כינוסי התורה בחצרות קדשנו ועורך קובצי "כינוס תורה" / העמיד דורות תלמידים מקושרים לרבתינו נשיאינו / מח"ס אמרי מרדכי / זכה להיות חוזר ולשמש בקודש בתור שר המשקים / נפטר בשם טוב ביום א' כ"ה תשרי ה'תשמ"ח ת.נ.צ.ב.ה.

סדר המסכתות שלמדו בישיבות חב"ד ברחבי העולם עם מענות כ"ק אדמו"ר

כראש ישיבת תומכי תמימים המרכזית, היה הרב מענטליק מדווח לרבי (מתשט"ז ואילך) בשלהי חודשי הקיץ – לקראת תחילת שנת הלימודים הבאה – איזו מסכת חשבו להנהלות דיישיבות חב"ד ברחבי העולם ללמוד בשנה זו ושואל ומבקש מהרבי באיזו מסכת לבחור. בכל קיץ היה זה סדר עבודה מיוחד לשלוח מכתבים להנהלות ולבקשם על דבר המסכת.

המענות הם מהעתקות חוץ מאלו שנכתב בפירוש שדם מכת"ק.

תשי"א – גיטין | תשי"ב – כתובות | תשי"ג – יבמות
תשי"ד – פסחים | תשט"ו – קידושין

תשט"ז – בבא מציעא

במכתב להנהלות תו"ת ברחבי תבל כתב¹: ..היתה הוראת כ"ק אדמו"ר שליט"א ללמוד מסכת בבא מציעא..

תשי"ז – בבא בתרא

אין תח"י אודות מענת כ"ק אדמו"ר.

תשי"ח – שבת

במכתב להנהלות תו"ת ברחבי תבל כתב ..היתה מענת והוראת כ"ק אדמו"ר שליט"א, שנלמוד

.....

(1) אין תח"י ל' המענה. וכן להלן.

מסכת שבת אי"ה בזמן הבע"ל, בכדי שנלמוד בסדר מועד מזמן לזמן. אבל אין המדובר בעד מחלקות המתחילים..

תשי"ט – גיטין

במכתב הנהגות תו"ת מאנטרעאל כתב: ..היתה הוראת כ"ק אדמו"ר שליט"א, שנלמוד מסכת גיטין..

ובמכתב הנהגות תו"ת צרפת ולוד ותורת אמת, ואהל"י ליובאוויטש באוסטראליא כתב..היתה הוראת כ"ק אדמו"ר שליט"א, שנלמוד מסכת גיטין, ועליכם להחליט, אם באפשרותכם ג"כ ללמוד מסכת גיטין..

תש"כ-בבא-קמא

[א]

ב"ה, כג מנ"א, תשי"ט.

כ"ק אדמו"ר שליט"א

המענות על מכתבי ע"ד לימוד מסכת חדשה על זמן הבע"ל, בב"ק או כתובות.

פאריז: דעתינו נוטה ללמוד מס' בב"ק, כי מס' כתובות למדו בפה כל הת' יח' כמעט, רק בשנת שנים מקודם כידוע, ומבקשים אנו למאוד בזה שגם הם יסכימו על זה, כדי ללמוד מס' אחת בכל הישיבות, כרצון כ"ק אדמו"ר שליט"א.

לוד: היינו מעדיפים את מס' ב"ק, כי אז יוכלו באמת כל הכיתות והזאל שלנו ללמוד מס' זו.

תו"א ירושלים: רצוי לנו ללמוד מס' ב"ק נקוה שגם שאר הישיבות יסכימו לזאת.

מונטרעאל: (מועתק כאן מכתבי שכתבתי להם, אשר עפ"י הסדר שבישיבתנו ה' צ"ל כעת מס' בב"ק, כי משנת תש"ח לא למדנו מס' זו, ועפ"י הסדר שבכאן הוצרכנו ללמוד מס' בב"ק בשנת תשט"ז, אך להיות שהיתה אז הוראה ללמוד בכל הישיבות תו"ת מס' אחת אם אפשר, וכבר למדתם מס' בב"ק, משו"ז התחלנו אז מס' ב"מ, ומסתמא נשאר רק יחידים שלמדו אצלכם בב"ק, אז ועל זה ענו אשר):

לפי דעתנו, שיותר נכון להמשיך בלימוד מס' בסדר נשים מלדלג לסדר נזיקין, וגם שזה רק איזה שנים שכבר למדנו מס' בב"ק. ומציעים ללמוד מס' כתובות, או יבמות או קידושין, בכדי לסמוך קידושין אחר גיטין "ויצאה והיתה", שעניני' וסוגיות' מתאימות לפי"ע למס' גיטין שלמדנו.

שאלתי בזה איזה מס' ללמוד.

מס' קידושין למדנו בכאן בשנת תשט"ו.

ההוראה אמסור אי"ה גם אל הישיבה באוסטראליא.

מרדכי

ענה כ"ק אדמו"ר על מה שכתב: "שאלתי בזה איזה מס' ללמוד." [סימן בעיגול ל-] **בב"ק** ומחק **או כתובות**.

ועשה קו תחת התיבות "דעתינו נוטה ללמוד מס' בב"ק" ו"היינו מעדיפים את מס' ב"ק" ו"ירושלים: רצוי לנו ללמוד מס' ב"ק".

תשכ"א – כתובות

[ב]

ב"ה, י"ט מנ"א, תש"כ

כ"ק אדמו"ר שליט"א

המענות על מכתבי ע"ד לימוד מס' חדשה על זמן הבע"ל, כתובות או פסחים.

מונטראל: הננו מסכימים על מס' כתובות.

תורת אמת ירושלים: אנו בוחרים במס' כתובות.

לוד: רצוי ה' שילמדו מס' קידושין, ברם אם המדובר הוא כתובות או פסחים, נוטים אנו למס' כתובות.

פאריז: (בתחילה כתבו): נוטים הננו ללמוד מס' פסחים, כי כתובות למדו כמעט כל הת' דפה שלנו רק בזמן מועט מקודם. (אח"כ הגיע מכתב שני): אחר העיון, לפי המצב המיוחד של הישיבה שלנו ולפי אופי התלמידים, מצאנו שלימוד מס' פסחים לא יכריחם ללמוד בעיון כו' ע"כ הננו להציע נדרים, או יבמות או חולין.

עפ"י הסדר של הישיבה דכאן, צריכים ללמוד כעת מס' כתובות.

שאלתי בזה איזה מס' ללמוד?

ההוראה אמסור אי"ה גם אל הישיבה דאוסטראליא.

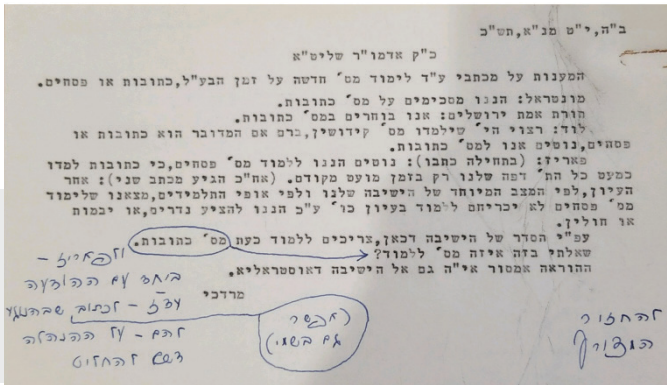
מרדכי

ענה כ"ק אדמו"ר על מה שכתב: "שאלתי בזה איזה מס' ללמוד" [סימן בעיגול התיבות -] **מס' כתובות**

ועל כללות המכתב ענה:

ולפאריז - ביחד עם ההודעה עד"ז - לכתוב (אפשר גם בשמי) שבהנוגע להם - על ההנהלה דשמ' להחליט

להחזיר המצורף

תשכ"ב-פסחים

[ג]

ב"ה. כ' מנ"א, תשכ"א.

כ"ק אדמו"ר שליט"א

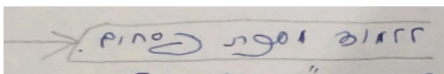
ע"ד לימוד מסכת חדשה על זמן הבע"ל.

שלחתי מכתבים אל הישיבות תו"ת, במאנטרעאל, צרפת, ולוד, ותורת אמת בירושלים, בשאלה אם ללמוד פסחים או יבמות.

וענו כולם שהמה מסכימים ללמוד מסכת פסחים.

כשאקבל ההוראה אמסור להם אי"ה, וגם אל ישיבת אהלי"י באוסטרלאליא.

מרדכי

כ"ק אדמו"ר עשה חץ וסבב בעיגול
התיבות - ללמוד מסכת פסחים

תשכ"ג-יבמות

במכתב הנהלות תו"ת ברחבי תבל כתב: ..היתה הוראת כ"ק אדמו"ר שליט"א שנלמוד מסכת

יבמות אי"ה בזמן הבע"ל.

תשכ"ד-קידושין

[ד]

ב"ה. יו"ד מנ"א. תשכ"ג.

כ"ק אדמו"ר שליט"א

ע"ד לימוד מסכת חדשה על זמן הבע"ל.

שלחתי מכתבים אל הישיבות תו"ת, במאנטרעאל, צרפת, ולוד, ותורת אמת בירושלים, בשאלה אם ללמוד מסכת קידושין או ב"מ.

וענו כולם (חוץ מלוד) שהמה בוחרים ומבקשים ללמוד מסכת קידושין.

ולוד ענו שהמה מציעים מסכת' אחרות (שלמדנו בכאן אחרי מס' הנ"ל). כי מסכת קידושין למדו לפני שנה, ומסכת ב"מ לומדים כעת.

כשאקבל ההוראה אמסור אל הישיבות אי"ה, וגם אל ישיבת אהל"י באוסטראליא.

מרדכי

מענה כ"ק אדמו"ר:

עפ"ז כמובן [סימן חפץ ובעיגול "ללמוד מסכת קידושין"]

תשכ"ה-בבא-מציעא

[ה]

ב"ה. כ' מנ"א, תשכ"ד.

כ"ק אדמו"ר שליט"א

ע"ד לימוד מסכת חדשה על זמן הבע"ל.

שלחתי מכתבים אל הישיבות תו"ת במאנטרעאל, צרפת, ולוד, ותורת אמת בירושלים, בשאלה אם ללמוד מסכת בבא מציעא או שבת.

בכאן בברוקלין רוצים אנו עפ"י הסדר ללמוד מסכת ב"מ.

ממאנטרעאל ענו, שמציעים ג"כ ללמוד ב"מ.

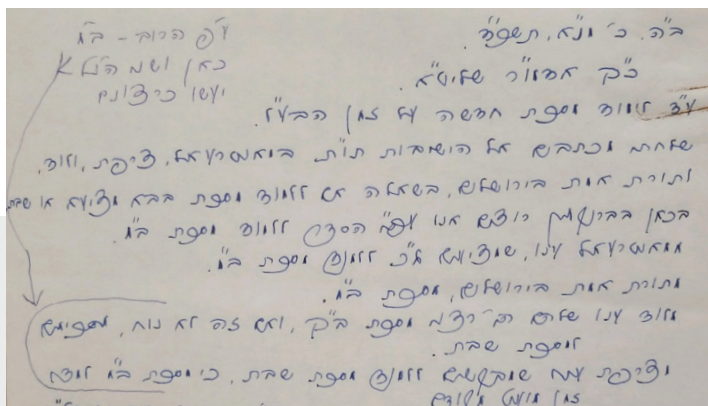
מתורת אמת בירושלים, מסכת ב"מ.

מלוד ענו שלהם ה' רצוי מסכת ב"ק, ואם זה לא נוח, מסכימים למסכת שבת.

מצרפת ענו שמבקשים ללמוד מסכת שבת, כי מסכת ב"מ למדו זמן מועט מקודם. כשאקבל ההוראה אמסור אל הישיבות אי"ה, וגם אל ישיבת אהלי"י באוסטרליא. מרדכי

מענה כ"ק אדמו"ר:

ע"פ הרוב - ב"מ כאן ושני הנ"ל [סימן בחץ למה שכתב "מלוד ענו כו' מצרפת ענו כו"] יעשו כרצונם

תשכ"ו-שבת

[ו]

ב"ה. י"ב מנ"א. תשכ"ה.

כ"ק אדמו"ר שליט"א

ע"ד לימוד מסכת חדשה על זמן הבע"ל.

שלחתי מכתבים אל הישיבות תו"ת, במאנטרעאל, צרפת, כפר חב"ד, ותורת אמת בירושלים ת"ו, בשאלה אם ללמוד מסכת שבת או ב"ב.

וענו כולם שהמה נוטים, ומסכימים ללמוד מסכת שבת.

כשאקבל ההוראה אמסור אל הישיבות אי"ה, וגם אל ישיבת אהלי"י באוסטרליא.

מרדכי

ענה כ"ק אדמו"ר על מה שכתב "וענו כולם שהמה נוטים, ומסכימים ללמוד מסכת שבת.":

במכתב להנהלת תו"ת צרפת כתב: "היתה הוראת כ"ק אדמו"ר שליט"א שנלמוד מסכת גיטין אי"ה בזמן הבע"ל, ובהנוגע לשיבת תומכי תמימים בצרפת, היתה הוראת כ"ק אדמו"ר שליט"א, שעל ההנהלה דשם להחליט..".

תשכ"ח-בבא-בתרא

[ז]

ר"ח מנ"א תשכ"ז

"לפי סדר הלימוד במשך השנים, המסכתא שלמדו בשנת תשכ"ח היתה כתובות, והיו איזה ראשי ישיבות שרצו לשנות וללמוד מסכתא אחרת."

מענת כ"ק אדמו"ר:

כנהוג ע"פ דעת הרוב. - מבלי להכריח את המועט, והברירה בידם.

[אגרות קודש חכ"ד אגרת ט'שנא.]

תשכ"ט-בבא-קמא

[ח]

ב"ה. ח"י מנ"א תשכ"ח.

כ"ק אדמו"ר שליט"א

הנני מוסר בזה מכתבי מענה של הישיבות ע"ד לימוד מסכת חדשה על זמן הבע"ל, מסכת בבא-קמא, או מסכת פסחים.

בכפר-חב"ד, בתורת אמת ובצרפת, וכן כאן, מסכימים ללמוד בבא-קמא.

במאנטרעאל, מסר ר"א שי' שוויי, ע"י רי"מ שי' גורארי', שרוצים יותר מסכת פסחים, אבל מסכימים ללמוד בבא-קמא.

מאוסטראליא לא נתקבל מענה.

המכתבים שלחתי ט' תמוז

מרדכי

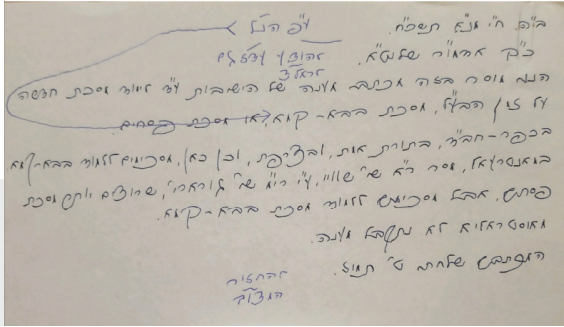
כ"ק אדמו"ר ענה:

ע"פ הנ"ל [סימן בחץ ל"מסכת בבא-קמא" ומחק "אר-פסחים."]

להודיע עד"ז גם לראל"צ

להחזיר המצו"ב

תש"ל-כתובות

[ט]

ב"ה. י"ב מג"א. תשכ"ט.

כ"ק אדמו"ר שליט"א

הנני מוסר בזה מכתבי מענה של הישיבות ע"ד לימוד מסכת חדשה על זמן הבע"ל, מסכת פסחים, או מסכת כתובות.

ככפר-חב"ד, בתורת אמת, בראשון-לציון, רוצים מסכת כתובות.

מאנטרעאל, יותר נכון ללמוד כתובות.

בצרפת, וכן כאן, רוצים מסכת פסחים, (לא למדנו כאן סדר מועד ג' שנים) אבל מסכימים ללמוד מסכת כתובות.

באם יהי' נחוץ שנלמוד מסכת א'.

מאוסטראליא לא נתקבל מענה.

המכתבים שלחתי ו' תמוז

מרדכי

על מה שכתב "הנני מוסר בזה מכתבי מענה..". כתב כ"ק אדמו"ר: להחזיר

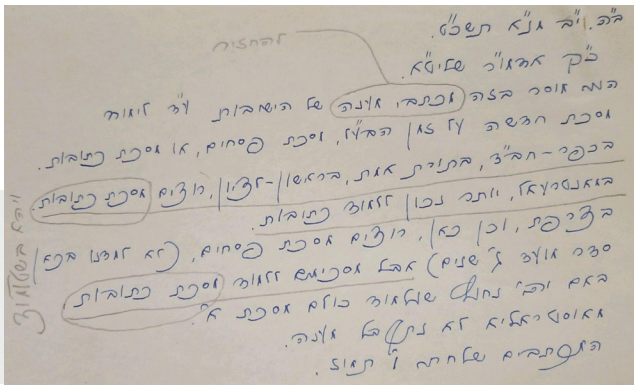
עשה קו תחת התיבות "ככפר חב"ד, בתורת אמת, בראשון-לציון, רוצים מסכת כתובות.

במאנטרעאל, יותר נכון ללמוד כתובות.. אבל מסכימים ללמוד מסכת כתובות."

סימן עיגול על "מסכת כתובות .. מסכת כתובות"

וענה: והא בשטומו"צ

תשל"א-פסחים

[י]

ב"ה. י' מנ"א תש"ל.

כ"ק אדמו"ר שליט"א

הגני מוסר בזה מכתבי מענה של הישיבות ע"ד לימוד מסכת חדשה על זמן הבע"ל, מסכת פסחים, או מסכת יבמות.

במאנטרעאל, בצרפת, באוסטראליא, וכן כאן, מסכימים ללמוד מסכת פסחים.

בכפר-חב"ד, בתחלה חשבנו שכדאי ללמוד מסכת ב"מ. אולם מכיון שברצוננו ללמוד אותה המסכת שבישיבתכם, ע"כ החלטנו להציע מסכת פסחים.

בתורת אמת, הדיעה כאן נוטה יותר למסכת יבמות, ברם למעשה נלמוד מה שתחליטו.

מראשון לציון לא נתקבל מענה. המכתבים שלחתי ח' תמוז.

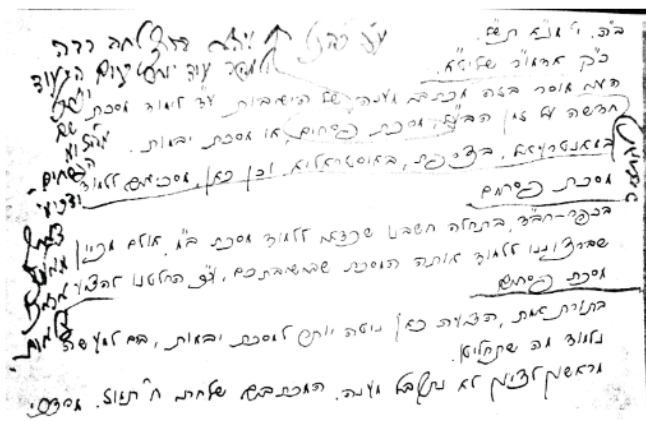
מרדכי

כ"ק אדמו"ר העביר קו תחת "במאנטרעאל, בצרפת, באוסטראליא, וכן כאן, מסכימים ללמוד מסכת פסחים." ו"להציע מסכת פסחים". וכתב:

ע"פ כהנ"ל [וסימן בחץ ל-] מסכת פסחים ויהא בהצלחה רבה ולמהר עוד יותר קיום היעוד ונאכל שם מה"זומ הפסחים - ודכימי צאתך מאמ"צ אראנו נפלאות.

על מה שכתב "מוסר בזה מכתבי מענה", כתב כ"ק אדמו"ר: להחזיר

[מכת"ק].

תשל"ב-קידושין

[יא]

ב"ה. ח"י מנ"א תשל"א.

כ"ק אדמו"ר שליט"א

הגני מוסר בזה מכתבי מענה של הישיבות ע"ד לימוד מסכת חדשה על זמן הבע"ל, מסכת יבמות או מסכת קידושין.

במאנטרעאל, בכפר-חב"ד, בראשון לציון, באוסטראליא, רוצים ללמוד מסכת קידושין, וכן כאן מסכימים ללמוד מסכת קידושין.

מצרפת, ומתורת אמת, לא נתקבל מענה.

המכתבים שלחתי ט' תמוז.

מרדכי

על מה שכתב ..מכתבי מענה." כתב כ"ק אדמו"ר: להחזיר

סימן בעיגול את התיבות "מסכת קידושין", וכתב: ויהא בהצלחה בכל הפרטים. אזכיר עה"צ

תשל"ד-שבת

[יב]

ב"ה. י"א מנ"א תשל"ג.

כ"ק אדמו"ר שליט"א

הגני מוסר בזה מכתבי מענה של הישיבות ע"ד לימוד מסכת חדשה על זמן הבע"ל, מסכת שבת או מסכת גיטין.

במאנטרעאל, בצרפת, בכפר-חב"ד, וכן בכאן ובמאריסטאן, רוצים ללמוד מסכת שבת. בתורת אמת, ובאוסטראליא, מעדיפים את מסכת גיטין, אבל מסכימים גם על מסכת שבת. בראשון לציון, התחילו ללמוד מסכת ביצה, וברצונם להמשיך בזה. מרדכי

על מה שכתב "מכתבי מענה" כתב כ"ק אדמו"ר: **להחזיר** סימן בחץ ל-"רוצים ללמוד מסכת שבת. ו-1" מסכימים גם על מסכת שבת", וכתב: **מס' שבת כנ"ל, ויהא בהצלחה (והרי כמדובר כ"פ - ה"ז שנה הז' שבת להוי' וכמה מעניני' נכנסים לשנה שלאחר' הנקראת כולה מוצאי שביעית) אזכיר עה"צ**

תשל"ה-גיטין

[יג]

ב"ה. י' מנ"א תשל"ד.

כ"ק אדמו"ר שליט"א

הגני מוסר בזה מכתבי מענה של הישיבות ע"ד לימוד מסכת חדשה על זמן הבע"ל, מסכת גיטין או מסכת בבא-בתרא.

במאנטרעאל, בצרפת, בתורת-אמת, בראשון-לציון, באוסטראליא, וכן בכאן, רוצים ומסכימים ללמוד מסכת גיטין.

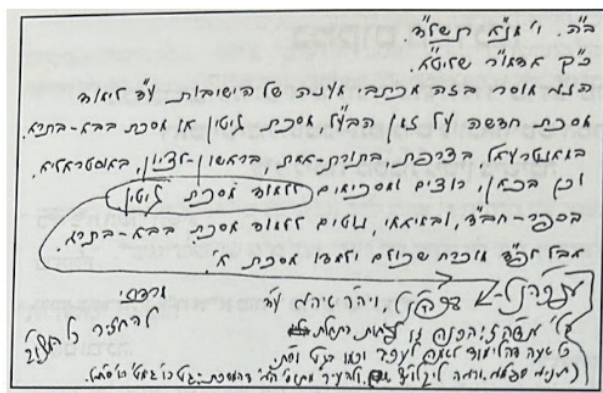
בכפר-חב"ד, ובמיאמי, נוטים ללמוד מסכת בבא-בתרא, אבל לפ"ד מוכרח שכולם ילמדו מסכת א'.

מרדכי

עפכה"נל - [וסימן בחץ למה שכתב] ללמוד מסכת גיטין בכה"נל, ויה"ר שיהא ע"ד ל' אדה"ז: הכנה זו לפחות בתחלת כל שעה דהלימוד לשמה לעכב וכמו בגט וס"ת. (תניא ספמ"א. וראה ליקלוי"צ שם. ולהעיר מתוס' הא' דהמסכת: גט כו' גימט' כו' ס"ת).

להחזיר כל המצו"ב

[מכת"ק]

תשל"ו-בבא-בתרא

[יד]

א.

ב"ה. א' דר"ח תמוז תשל"ה

כ"ק אדמו"ר שליט"א

ע"ד לימוד מסכת חדשה על זמן הבע"ל.

הסדר כמו בכל שנה שאני בא בכתובים עם הישיבות תו"ת בכ"מ, לשאול דעתם בזה.

עפ"י הסדר שבישיבותינו הי' צ"ל כעת, מסכת בבא בתרא שלמדנו בשנת תשכ"ח, ובא"ל מסכת בבא קמא שלמדנו בשנת תשכ"ט.

מרדכי

כ"ק אדמו"ר העביר קו תחת "לשאול דעתם בזה", וענה: **אזכיר עה"צ**

[טו]

ב.

ב"ה. י"ב מנ"א תשל"ה.

כ"ק אדמו"ר שליט"א

הנני מוסר בזה מכתבי מענה של הישיבות על ע"ד לימוד מסכת חדשה על זמן הבע"ל, מסכת בבא-

בתרא או מסכת בבא-קמא.
במאנטרעאל, בכפר-חב"ד, בצרפת, באוסטראליא, במיאמי, וכן בכאן, רוצים ומסכימים ללמוד
מסכת בבא-בתרא.
בתורת-אמת, דעתם ללמוד מסכת בבא-קמא, אבל ילמדו מה שיוחלט.
מראשון-לציון, לא קיבלתי מענה ע"ע.
מרדכי

כ"ק אדמו"ר ענה:
הלכה כרבים [וסימן בחץ ובעיגול על מה שכתב] "ללמוד מסכת בבא-בתרא".

תשל"ז-בבא-קמא

[טז]

א.
ב"ה. כ"ה סיון ה'תשל"ז
כ"ק אדמו"ר שליט"א

ע"ד לימוד מסכת חדשה על זמן הבע"ל.
הסדר כמו בכל שנה שאני בא בכתובים עם הישיבות תו"ת בכ"מ, לשאול דעתם בזה.
עפ"י הסדר שבישיבתנו הי' צ"ל כעת, מסכת בבא קמא שלמדנו בשנת תשכ"ט, הגם שהיא
מסדר נזיקין שלומדים כעת, אבל מתאים יותר בעד התלמידים הצעירים, ובא"ל מסכת כתובות
שלמדנו בשנת תש"ל.
מרדכי

כ"ק אדמו"ר העביר קו תחת "בא בכתובים עם הישיבות תו"ת בכ"מ, לשאול דעתם בזה."²

[ז]

ב.

ב"ה, ער"ח מנ"א ה'תשל"ו

כ"ק אדמו"ר שליט"א

הגני מוסר בזה מכתבי מענה של הישיבות ע"ד לימוד מסכת חדשה על זמן הבע"ל, מסכת בבא-קמא, או מסכת כתובות.

במאנטרעאל, בצרפת, בכפר-חב"ד, בתורת-אמת, בראשון-לציון, באוסטרליא, וכן בכאן, נוטים ומסכימים ללימוד מסכת בבא-קמא.

במיאמי, דעתם ללימוד מסכת כתובות.

מרדכי

כ"ק אדמו"ר ענה:

הלכה כרבים

אחרי רבים להטות

ויהא בשטומו"צ בכל.

אזכיר עה"צ

על מה שכתב "הגני מוסר בזה מכתבי מענה של הישיבות..", כתב כ"ק אדמו"ר: **להחזיר**

תשל"ח-כתובות

[יח]

א.

ב"ה, כ"ב סיון ה'תשל"ז

כ"ק אדמו"ר שליט"א

ע"ד לימוד מסכת חדשה על זמן הבע"ל.

הסדר כמו בכל שנה שאני בא בכתובים עם הישיבות תו"ת בכ"מ, לשאול דעתם בזה.

עפ"י הסדר שבישיבתנו הי' צ"ל כעת, מס' כתובות שלמדנו בשנת תש"ל, ובא"ל מס' פסחים שלמדנו בשנת תשל"א.

כ"ק אדמו"ר ענה: אזכיר עה"צ

[יט]

ב.

ב"ה, כ"ז תמוז ה'תשל"ז

כ"ק אדמו"ר שליט"א

הנני מוסר בזה מכתבי מענה של הישיבות ע"ד לימוד מסכת חדשה על זמן הבע"ל, מסכת כתובות או מסכת פסחים.

במאנטרעאל, צרפת, כפר-חב"ד, תורת אמת, במיאמי, וכן בכאן, נוטים ומסכימים ללמוד מסכת כתובות.

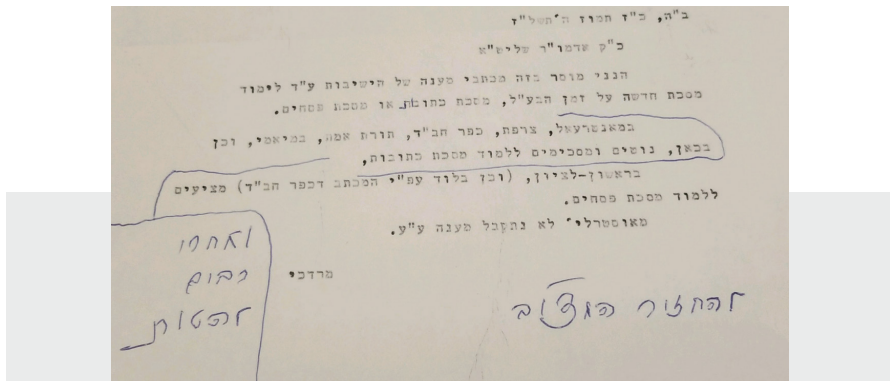
בראשון-לציון, (וכן בלוד עפ"י המכתב דכפר חב"ד) מציעים ללמוד מסכת פסחים. מאוסטרלי" לא נתקבל מענה ע"ע.

מרדכי

על מה שכתב "במאנטרעאל, צרפת, כפר-חב"ד, תורת אמת, במיאמי, וכן בכאן, נוטים ומסכימים ללמוד מסכת כתובות", ענה כ"ק אדמו"ר:

ואחרי רבים להטות

להחזיר המצו"ב

תשל"ט-פסחים

[כ]

ב"ה, כ"ח תמוז ה'תשל"ח

כ"ק אדמו"ר שליט"א

הנני מוסר בזה מכתבי מענה של הישיבות ע"ד לימוד מסכת חדשה על זמן הבע"ל, מסכת פסחים או מסכת קידושין.

במאנטרעאל, ראשון-לציון, אוסטריליא, מיאמי, לוד, (עפ"י המכתב דכפר-חב"ד) וכן בכאן, נוטים ומסכימים ללמוד מסכת פסחים, (וכבר עברו ד' שנים משלמדנו בסדר מועד).

בצרפת, אין חילוק.

בכפר-חב"ד, הדיעה היא יותר ללמוד במסכת קידושין.

מתורת אמת, לא נתקבל מענה ע"ע.

מרדכי

כ"ק אדמו"ר סימן בחץ תיבת "פסחים", וכתב:

ואחרי רבים להטות ויהא בשטומו"צ

להחזיר המצו"ב

תש"מ-קידושין

[כא]

א.

ב"ה, ט"ז סיון ה'תשל"ט

כ"ק אדמו"ר שליט"א

ע"ד לימוד מסכת חדשה על זמן הבע"ל.

הסדר כמו בכל שנה שאני בא בכתובים עם הישיבות תו"ת בכ"מ, לשאול דעתם בזה.

עפ"י הסדר שבישיבתינו הי' צ"ל כעת מס' קידושין שלמדנו בשנת תשל"ב, ובא"ל מס' ב"מ שלמדנו בשנת תשל"ג.

מרדכי

[כב]

ב.

ב"ה, ט"ז תמוז ה'תשל"ט

כ"ק אדמו"ר שליט"א

הגני מוסר בזה מכתבי מענה של הישיבות ע"ד לימוד מסכת חדשה על זמן הבע"ל, מסכת קידושין או מסכת בבא מציעא.
במאנטרעאל, צרפת, כפר חב"ד, תורת אמת, מיאמי, וכן בכאן, רוצים ומסכימים ללמוד מסכת קידושין.
בראשון-לציון, מציעים ללמוד מסכת בבא-מציעא.
מאוסטרליא, לא נתקבל מענה ע"ע.

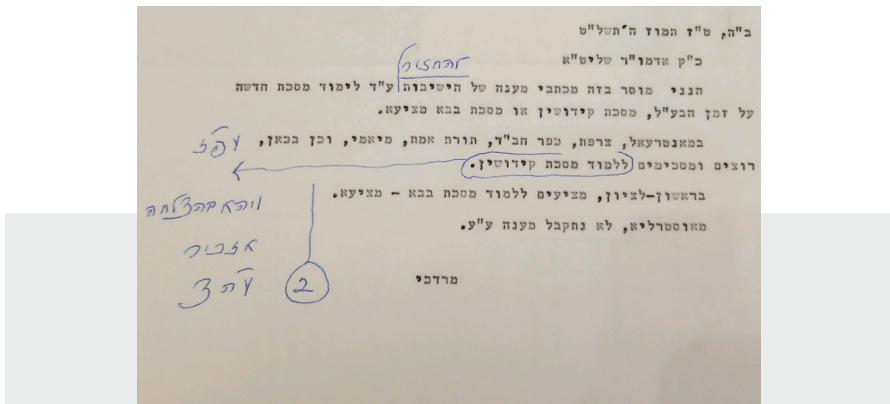
מרדכי

על מה שכתב "מוסר בזה מכתבי מענה של הישיבות", כתב כ"ק אדמו"ר: **להחזיר**
על מה שכתב "במאנטרעאל, צרפת, כפר חב"ד, תורת אמת, מיאמי, וכן בכאן, רוצים ומסכימים ללמוד מסכת קידושין", ענה כ"ק אדמו"ר:

עפ"ז [ללמוד מסכת קידושין]

(2) ויהא בהצלחה

אזכיר עה"צ

תשמ"א – בבא – מציעא

[כג]

א.

ב"ה, כ"ח סיון ה'תש"מ.

כ"ק אדמו"ר שליט"א

ע"ד לימוד מסכת חדשה על זמן הבע"ל.

הסדר כמו בכל שנה שאני בא בכתובים עם הישיבות תו"ת בכ"מ, לשאול דעתם בזה. עפ"י הסדר שבישיבתינו הי' צ"ל כעת מס' ב"מ שלמדנו בשנת תשל"ג, ובא"ל מס' שבת שלמדנו בשנת תשל"ד.

מרדכי

מענת כ"ק אדמו"ר:

נת' ות"ח.

ודבר בעתו-

בסמיכות לר"ח תמוז, חודש הגאולה

אשר, „לא אותי בלבד גאל כו”,

דשנת המאה להולדת בעל הגאולה.

אזכיר עה"צ.

[כד]

ב.

ב"ה, כ"ז תמוז ה'תש"מ.

כ"ק אדמו"ר שליט"א

הגני מוסר בזה מכתבי מענה של הישיבות ע"ד לימוד מסכת חדשה על זמן הבע"ל, מסכת בבא-מציעא שלמדנו בשנת תשל"ג, או מסכת שבת שלמדנו בשנת תשל"ד.

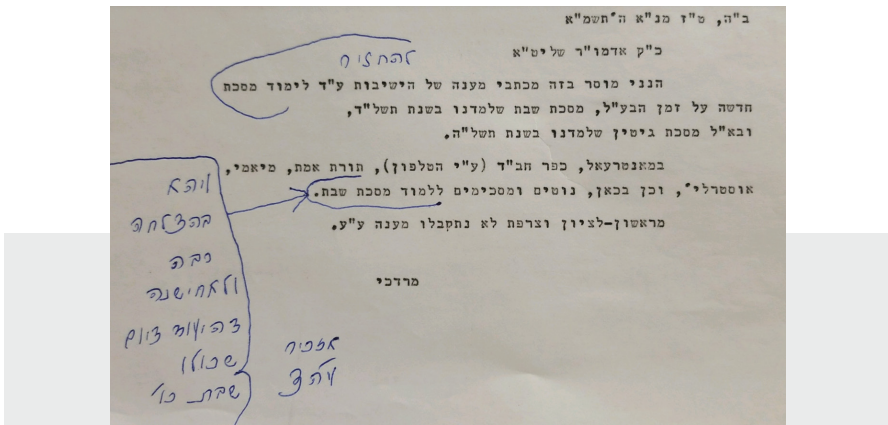
במאנטרעאל, כפר חב"ד, תורת אמת, ראשון-לציון, מיאמי, וכן בכאן, כולם רוצים ומסכימים ללמוד מסכת בבא-מציעא.

מראשון-לציון וצרפת לא נתקבלו מענה ע"ע.

מרדכי

על מה שכתב "הנני מוסר בזה מכתבי מענה של הישיבות", כתב כ"ק אדמו"ר: **להחזיר כ"ק אדמו"ר סימן בחץ ובעיגול את התיבות "ללמוד מסכת שבת", וכתב:**
ויהא בהצלחה רבה ולאחישנה דהיעוד דיום שכולו שבת וכו'
אזכיר עה"צ

תשמ"ג-גיטין

[כו]

ב"ה. ט"ז תמוז ה'תשמ"ב

כ"ק אדמו"ר שליט"א

הנני מוסר בזה מכתבי מענה של הישיבות ע"ד לימוד מסכת חדשה על זמן הבע"ל, מסכת גיטין שלמדנו בשנת תשל"ה, או מסכת יבמות שלמדנו בשנת תשכ"ג.

בתורת אמת, ראשון לציון, צרפת, מיאמי, נוטים ללמוד מסכת גיטין.

במאנטרעאל, כפר חב"ד וכן בכאן מסכימים לא' מהשנים הנ"ל (אבל בלוד מעדיפים ללמוד מסכת גיטין, וכן באושען פארקוויי).

עפ"י הנ"ל כולם מסכימים ללמוד מסכת גיטין.

מאוסטרליא לא נתקבל מענה ע"ע.

מרדכי

על מה שכתב "הגני מוסר בזה מכתבי מענה של הישיבות" כתב כ"ק אדמו"ר: להחזיר (1)
על מה שכתב "עפ"י הנ"ל כולם מסכימים ללמוד מסכת גיטין". ענה: וכן יעשו בהצלחה, אזכיר
עה"צ (2)

תשמ"ד-בבא-בתרא

[כז]

א.

ב"ה, ר"ח תמוז ה'תשמ"ג

כ"ק אדמו"ר שליט"א

ע"ד לימוד מסכת חדשה על זמן הבע"ל,

הסדר כמו בכל שנה שאני בא בכתובים עם הישיבות תו"ת בכ"מ, לשאול דעתם בזה.

עפ"י הסדר שבישיבתינו הי' צ"ל כעת מס' ב"ב שלמדנו בשנת תשל"ו,

או מס' ב"ק שלמדנו בשנת תשל"ז.

מרדכי

כ"ק אדמו"ר ענה: אזכיר עה"צ

[כח]

ב.

ב"ה. כ"ז תמוז ה'תשמ"ג

כ"ק אדמו"ר שליט"א

הגני מוסר בזה מכתבי מענה של הישיבות ע"ד לימוד מסכת חדשה על זמן הבע"ל, מסכת ב"ב
שלמדנו בשנת תשל"ו, או מסכת ב"ק שלמדנו בשנת תשל"ז.

במאנטרעאל, כפר חב"ד (ע"י הטלפון), תו"א, אוסטראליא, מיאמי, וכן בכאן, מסכימים ללמוד
מסכת ב"ב.

בראשון-לציון נוטים ללמוד מסכת ב"ק.

מצרפת לא נתקבל מענה ע"יע.

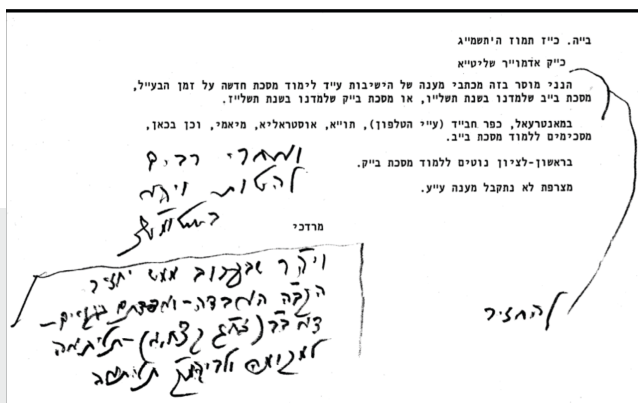
מרדכי

על מה שכתב במכתבו "הגני מוסר בזה מכתבי מענה של הישיבות ע"ד לימוד מסכת חדשה על זמן הבע"ל, מסכת ב"ב שלמדנו בשנת תשל"ו, או מסכת ב"ק שלמדנו בשנת תשל"ז." כתב כ"ק אדמו"ר: להחזיר

על כללות המכתב ענה כ"ק אדמו"ר:

ואחרי רבים להטות ויהא בשטומו"צ

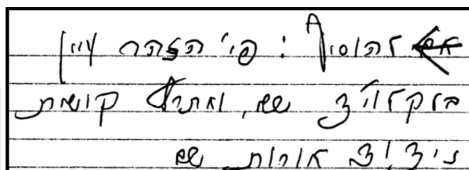
ויה"ר שבקרוב ממש יחזיר הקב"ה האבדה - ואבדתם בגויים - דא ב"ב (זח"ג קצח, א) - תליתאה למקומה ולביהמ"ק תליתאה

לאחר המענה שאל הרב מענטליק "אם להוסיף³: פי' הזהר עיין בלקלוי"צ שם, ומתרץ קושית ניצוצי אורות שם."

על זה מחק כ"ק אדמו"ר תיבת אם, וסימן בחץ ל:להוסיף: פי' הזהר עיין בלקלוי"צ שם, ומתרץ קושית ניצוצי אורות שם.

[מכת"ק]

3. בפשטות הכוונה במכתב להנהלות תו"ת ברחבי תבל.

תשמ"ה-בבא-קמא

[כט]

א.

ב"ה, ד' תמוז ה'תשד"מ.

כ"ק אדמו"ר שליט"א

ע"ד לימוד מסכת חדשה על זמן הבע"ל,

הסדר כמו בכל שנה שאני בא בכתובים עם הישיבות תו"ת בכ"מ, לשאול דעתם בזה.

עפ"י הסדר שבישיבתנו הי' צ"ל כעת מס' ב"ק שלמדנו בשנת תשל"ז, או מס' כתובות שלמדנו בשנת תשל"ח.

מרדכי

כ"ק אדמו"ר ענה: **אזכיר עה"צ**

[ל]

ב.

ב"ה ר"ח מנ"א תשד"מ

כ"ק אדמו"ר שליט"א

הנני מוסר בזה מענה של הישיבות ע"ד לימוד מסכת חדשה על זמן הבעל"ט,

במאנטרעאל, כפר חב"ד, לוד, תו"א, ראשון לציון, אוסטראליא, וכן בכאן בכל הסניפים, כולם מסכימים ללימוד מסכת בבא קמא.

מצרפת ומיאמי לא נתקבל מענה ע"ע.

מרדכי

על מה שכתב במכתבו "הנני מוסר בזה מענה של הישיבות", כתב כ"ק אדמו"ר: **להחזיר**

על כללות המכתב כתב: **ויהא בשטומ"צ בכל**

דוחות מכינוסי תורה

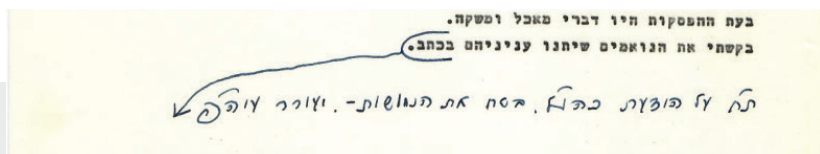
בכל אסרו חג נערכו בבית חיינו כינוסי תורה, זאת על פי הוראת הרבי. בתחילה נערכו הכינוסים רק באסרו-חג סוכות ושבועות, ובשנת תשל"ב, כאשר אורחים רבים הגיעו לקדאת י"א ניסן - שנת השבעים וחלקם נשארו לחג הפסח, החל להתקיים הכינוס גם באסרו-חג פסח. לאחר הכינוס היה הרב מענטליק כותב דו"ח מפורט לרבי ולקמן חלק מהם עם מענות הרבי.

שבועות-תשכ"ה

[לא]

[לאחר ט"ז סיון תשכ"ה]

על תעריך מהכינוס של תורה א"ח שבועות, הרבנים שדיברו והאורחים שהשתתפו. על מה שכתב "בקשתי את הנואמים שיתנו עניניהם בכתב" ענה כ"ק אדמו"ר: "ת"ח על הודעת כהנ"ל. בטח את הנמושות - יעורר עוה"פ [שיתנו עניניהם בכתב]

סוכות-תשכ"ו

[לב]

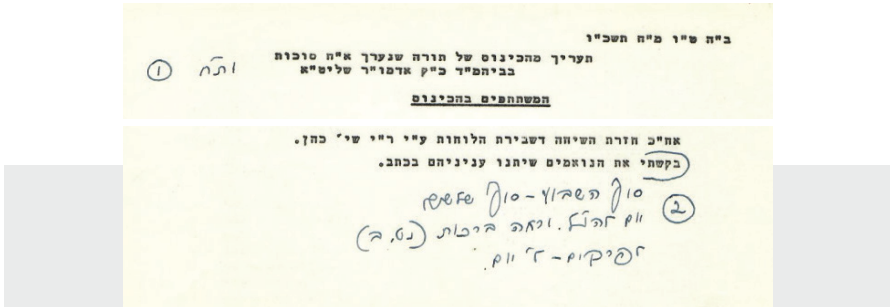
[לאחר ט"ו חשון תשכ"ו]

על תעריך מהכינוס של תורה א"ח סוכות, הרבנים שדיברו והאורחים שהשתתפו.
ענה כ"ק אדמו"ר:

(1) ות"ח

סימן את מה שכתב "בקשתי את הנואמים שיתנו עניניהם בכתב", וכתב:

(2) סוף השבוע - סוף שלשים יום להנ"ל. וראה ברכות (נט, ב) לפרקים - ל' יום.

שבועות-תשכ"ו

[לג]

[ערב חה"ש תשכ"ו]

על דו"ח מהנואמים בהכינוס תורה א"ח שבועות, הרבנים שידברו, ענה כ"ק אדמו"ר:

כדאי - להכין כהנ"ל ע"מ להו"ל

ועל מה שכתב שביקש משני רבנים לדבר, והם לא ענו אע"פ ששלח מכתב כ"פ, כתב כ"ק
אדמו"ר: לבקש עוה"פ

ד"ר. צייד חת"ש תשפ"ו.
 ב"ק אדמו"ר שליט"א
 ז"ל הכינוס תורה א"ח ספרות תשפ"ו.
 קבוצת האש (הצג) הציגה את הנושאים הבכונים.
 הני"ב ש' פ"א אר"י
 ג' ש' שוהאו
 ג"א ש' הקיאות
 ג' ש' פנימיות
 ג"ש ש' אינפוא
 א"א ש' ז"א קבוצה צוה ה"א שקלמה ב"ב.
 רש"א ש' קפ"ו { זקוקים צ"ב }
 ג' ש' קבוצה { זקוקים צ"ב }
 ג"א א"א אצויה ה"א הכינוס הציג השתתף בכל המוסד.

כצאו -
 זקוקים צ"ב
 זקוקים צ"ב

שבועות-תשכ"ח

[לד]

[לאחר י"א סיון תשכ"ח]

על תעריך מהכינוס של תורה א"ח שבועות, הרבנים שדיברו והאורחים שהשתתפו.
 על מה שכתב בתחילת המכתב "תעריך מהכינוס של תורה שנערך א"ח שבועות
 בביהמ"ד כ"ק אדמו"ר שליט"א" כתב:
 [תעריך] בקיצור הכי נמרץ
 על כללות הענין כתב:
 ות"ח (1)
 סימן קו תחת מה שכתב "את הנושאים שיתנו עניניהם בכתב" וכתב:
 - וסו"ס להו"ל בצירוף עם הקודמים (ע"ד הקובץ שהופיע) ויה"ר שיהא בהצלחה רבה. (2)

ב"ח. י"א סיון, תשכ"ח.
 תעריך מהכינוס של תורה שנערך א"ח שבועות,
 בביהמ"ד כ"ק אדמו"ר שליט"א
 המשתתפים בתכינוס א"ח (1)

כעת המסקנות היו דברי מאכל ומשקה.
 ביקשתי את הנושאים שיתנו עניניהם בכתב. - וא"ס זהו"ל הציגו א"ח
 בקבוצה (ז"ב)
 בקבוצה שבול (2)
 א"ח שוהאו הפנימיות

תשרי-תשכ"ט

[לה]

[לאחר ט' מ"ח תשכ"ט]

על תעריך מהכינוס של תורה א"ח סוכות, הרבנים שדיברו והאורחים שהשתתפו. כ"ק אדמו"ר סימן את מה שכתב "ביקשתי את הנואמים שיתנו עניניהם בכתב" וכתב: **התוצאות? אלה שלא ענו כדאי לעוררם עוה"פ**

לאחר תפלת ערבית הי' חלוקת החלות והמסקין שנתן כ"ק אדמו"ר שליט"א בעד המשתתפים בהכינוס.
ביקשתי את הנואמים שיתנו עניניהם בכתב.
התוצאות? אז לא ענו
כדאי לעוררם עוה"פ

שבועות-תשכ"ט

[לו]

[לאחר י"ג סיון תשכ"ט]

על תעריך מהכינוס של תורה א"ח שבועות, הרבנים שדיברו והאורחים שהשתתפו. כתב כ"ק אדמו"ר: **נת' ות"ח (1)**
כ"ק אדמו"ר סימן קו תחת שכתב "ביקשתי את הנואמים שיתנו עניניהם בכתב" וכתב: - **ובטח יזכירם עוה"פ ועוה"פ ואח"כ יו"ל בדפוס (2)**
על מה שכתב "לאחר תפלת ערבית הי' סעודה וחלוקת החלות שנתן כ"ק אדמו"ר שליט"א בעד המשתתפים בהכינוס. כתב כ"ק אדמו"ר: **(3) והיין?**

ב"ה. י"ג סיון תשכ"ט.
תעריך מהכינוס של תורה שנערך א"ח שבועות
בביהמ"ד כ"ק אדמו"ר שליט"א
נת' ות"ח (1)
בעת ההפסקות היו דברי מאכל ומשקה.
ביקשתי את הנואמים שיתנו עניניהם בכתב. - אז לא ענו עוה"פ ויזכירם עוה"פ
לאחר תפלת ערבית הי' סעודה וחלוקת החלות שנתן כ"ק אדמו"ר שליט"א יזכירם עוה"פ
בעד המשתתפים בהכינוס. כתב כ"ק אדמו"ר: (3) והיין?
(2)

ובט"ז סיון כתב הרב מענטליק:

כ"ק אדמו"ר שליט"א

ע"ד היין דכינוס תורה. לאחר ההתועדות הנחתי היין תחת השולחן, ולקחו לחלוקת כוס של ברכה.

מרדכי

סוכות-תש"ל

[לז]

ב"ה יום ו' עש"ק פ' בראשית כ"ח תשרי תש"ל

כבוד קדושת אדמו"ר שליט"א

עסקתי במשך הקיץ, וכן אשתקד, לסדר קובץ כינוס תורה ח"ב, מא"ח שבועות תשכ"ח - תשכ"ט, וכן הוספות, קבלתי גם מהרב עלבערג שי' ואשתדל אי"ה לגמור הדבר.

כתב כ"ק אדמו"ר:

וההקדם ישובח, כמובן.

וכן בנוגע „לפלפול הת”.

הדו"ח דהכינוס נת' ות"ח.

ב"ה יום ו' עש"ק פ' בראשית כ"ח תשרי תש"ל
כבוד קדושת אדמו"ר שליט"א
עסקתי במשך הקיץ, וכן אשתקד, לסדר קובץ
כינוס תורה ח"ב, מא"ח שבועות תשכ"ח - תשכ"ט,
וכן הוספות, קבלתי גם מהרב עלבערג שי'
ואשתדל אי"ה לגמור הדבר.
מרדכי
נת' ות"ח

שבועות-תש"ל

[לח]

[לאחר י"ד סיון תש"ל]

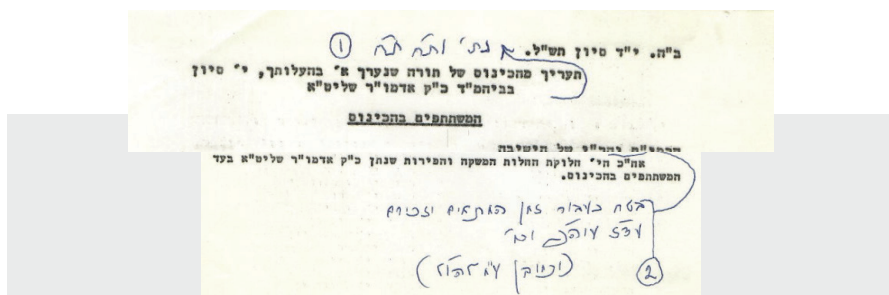
כ"ק אדמו"ר סימן את התיבות "תעריך מהכינוס של תורה שנערך א' בהעלותך, י' סיון בביהמ"ד כ"ק אדמו"ר שליט"א" וכתב:

נת' ות"ח ת"ח (1)

על מה שכתב "ביקשתי שיתנו עניניהם בכתב" כתב כ"ק אדמו"ר:

(2) בטח כעבור זמן המתאים יזכירם עד"ז עוה"פ וכו'

(וכמובן ע"מ להו"ל)

סוכות-תשל"ח

[לט]

ב"ה ו' עש"ק פ' בראשית תשל"ח¹

כ"ק אדמו"ר שליט"א

רשימת הנואמים בכינוס תורה א"ח סוכות תשל"ח:

שיחת כ"ק אדמו"ר שליט"א ממוצאי ש"ת
הר"ר ישראל יצחק פיקארסקי
הר"ר שמחה עלבערג

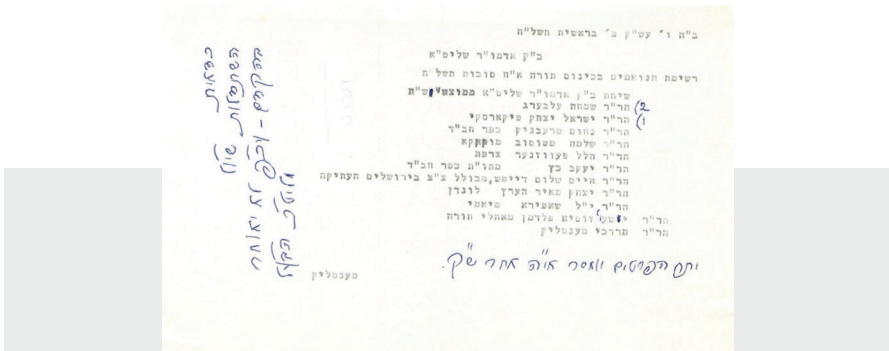
.....

1 ימים ספורים אחרי שמע"צ תשל"ח

הר"ר נחום טרעבניק כפר חב"ד
 הר"ר שלמה מטוסוב מוראקא
 הר"ר הלל פעוונזנער צרפת
 הר"ר יעקב כץ מתו"ת כפר חב"ד
 הר"ר חיים שלום דייטש, מכולל צ"צ בירושלים העתיקה
 הר"ר יצחק מאיר הערץ לונדן
 הר"ר י"ל שאפירא מיאמי
 הר"ר ישע'י זוסיא פלדמן מאהלי תורה
 הר"ר מרדכי מענטליק
 יתר הפרטים יומסר אי"ה אחר ש"ק.

כ"ק אדמו"ר ענה:

כדאית השתדלות שיו"ל בהקדם - עכ"פ לא יאוחר מליט"כ הבע"ל

[מ]

[לאחר א"ח סוכות תשל"ח]

על דו"ח מהמשתתפים בהכינוס תורה. כתב כ"ק אדמו"ר:

נת' ות"ח.

ודבר בעתו-

בהמשך להתועדות ד, ויעקב הלך לדרכו."

אזכיר עה"צ.

אולי כדאי לזרזם עוה"פ

—

להחזיר המצו"ב.

פסח-תשל"ט

[מא]

ב"ה, אסרו חג הפסח ה'תשל"ט

כ"ק אדמו"ר שליט"א

נסתדר מקודם שהכינוס יהי' ביום א' הבע"ל, ולהיות שכ"ק אדמו"ר שליט"א הזכיר בהתועדות שמחר אסרו חג יהי' כינוס תורה, נסתדר שיהי' היום כינוס תורה.

הותחל בשעת 12:30 עד שעה 3, ר"י שי' כהן חזר השיחה בקשר הכינוס, ואח"כ אמרו פלפולים הר"י פיקארסקי, הר"ש הכהן גוטניק, והרב העלער, ואח"כ אמרתי ענין, ואח"כ הי' חלוקת המצה היין והמים, הרב גוטניק בירך בהמ"ז.

וההמשך יהי' אי"ה ביום א' הבע"ל, הר"י שי' כהן יחזור עוה"פ השיחה, וגם הרב פיקארסקי יאמר אז. ועוד.

צלצלתי קודם הכינוס להרב עלבערג ואמר שהיום א"א לו לבוא, ויבוא אי"ה ביום א' הבע"ל. וגם אחרי הכינוס צלצלתי לו.

מרדכי

על מה שכתב "וההמשך יהי' אי"ה ביום א' הבע"ל, הר"י שי' כהן יחזור עוה"פ השיחה, וגם הרב פיקארסקי יאמר אז. ועוד", ענה כ"ק אדמו"ר:

ונכון במאד

ויהא בשטמו"צ

פסח-תש"מ

[מב]

[לאחר חג הפסח תש"מ]

כ"ק אדמו"ר שליט"א

ע"ד הכינוס תורה א"ח פסח תש"מ.

הותחל בשעה 4, עד שעה 9:30 בערך, התחלת הכינוס, בחזרת השיחה דאחש"פ בענין ספה"ע - והרמב"ם במצות סיפור יצ"מ, ע"י הר"י שי' כהן, אח"כ אמירת הפלפולים עפ"י הסדר דלהלן.

ריי"צ שי' פיקארסקי

ר"ש עלבערג

רי"ל שי' שפירא

רא"ל שי' קפלן

רי"א שי' הלר

רא"ז שי' ווינער

ריי"צ שי' קלמנסון

אח"כ אמרתי ענין

אח"כ תפלת ערבית וסעודה וחלוקת מצה, יין, ומים שנתן כ"ק אדמו"ר שליט"א בעד הכינוס.

מרדכי

בטח יכינו להו"ל חד"ת הנ"ל

- מה טוב לחה"ש הבע"ל

מענות לחוברת מכינוסי תורה

הרבי תבע שיוציאו לאור את השיעורים שנאמרים בכינוס תורה. ואכן, משנת תשכ"ז הייתה מודפסת פעם בשנה חוברת בשם "כינוס תורה" בה היו נדפסים ביאורים ופולפולים שנאמרו בעת ה'כינוסי תורה'. גם הוצאת החוברת לאור הייתה באחריותו של הרב מענטליק.

חוברת ב

[מג]

ב"ה, ה' אדר א' תש"ל.

כ"ק אדמו"ר שליט"א

ע"ד קטע שיחה בקובץ כינוס תורה.

הגני מוסר בזה, א. הוספות מ"מ.

ב. שיפור ל" השיחה שלפ"ד ר"י שי' דובראווסקי.

ג. השיחה לאחר השיפור עם ההוספות של מ"מ.

ושאלתי אם להדפיס כמו שהוא בליקוטי שיחות או כמו שעשה דובראווסקי.

אם להכניס הערה 32 או שאין שייך להשיחה.

הערה (32) להעיר משו"ת הרשב"א קנ"ז: שאין מקפידין בלשון כל שאנו שומרין הענין שאם כן שאל למה אנו אומרין על נטילת לולב ואין אנו אומרין על נטילת כפות תמרים כלשון הכתוב. הובא בהגהות רעק"א

שו"ע או"ח סי' תרנ"א.

מרדכי

על שאלתו הראשונה -

כ"ק אדמו"ר סימן בעיגול את התיבות "להדפיס כמו" וסימן בחץ להתיבות "השיחה לאחר השיפור כו", וכתב:

[להדפיס כמו] [השיחה לאחר השיפור עם ההוספות של מ"מ] (בתוס' הערה שזוהי מהד"ב)

על שאלתו השני' -

(א) מחק תיבת "אם", וכתב:

לא [להכניס הערה 32]

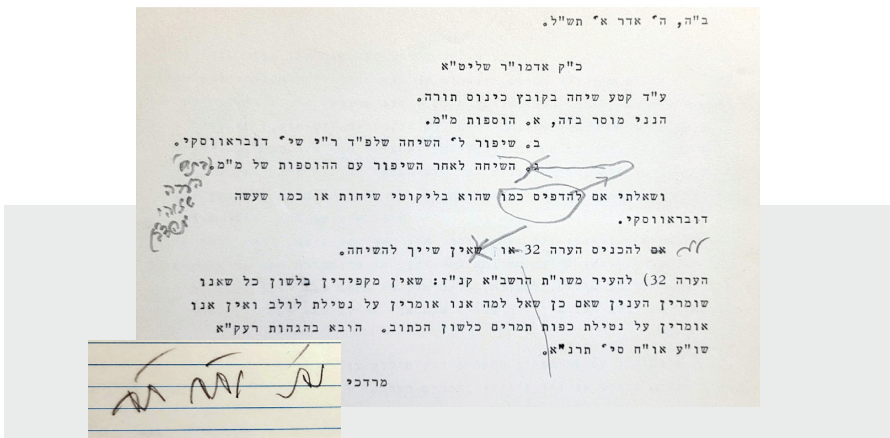
(ב) מחק את התיבות "או ש", וסימן בחץ ובעיגול את התיבות "אין שייך להשיחה".

(ג) מחק את כל הערה 32.

בקשר להשיחה המצורפת -

נת' ות"ח ת"ח

[מכתי"ק]

חוברת ג

[מד]

ב"ה, ה' שבט ה'תשל"ה

כ"ק אדמו"ר שליט"א

ע"ד הקובץ כינוס תורה חוברת ג'.

מצורף בזה

ד' ענינים פרווה ב'

ב' ענינים פרווה א'

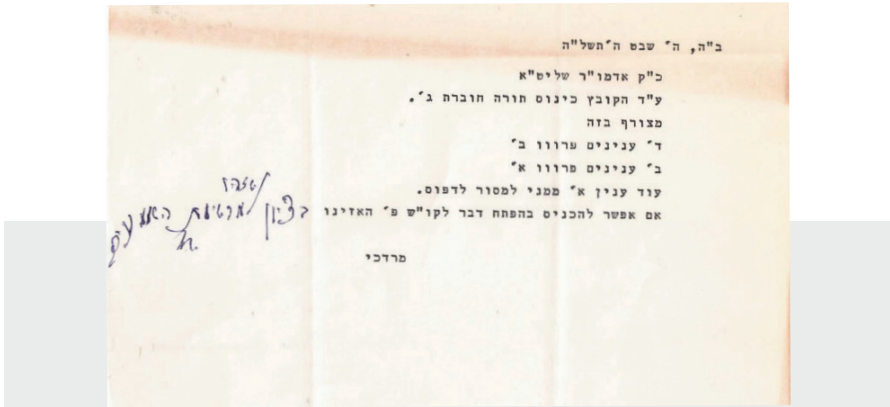
עוד ענין א' ממני למסור לדפוס.

אם אפשר להכניס בהפתח דבר לקו"ש פ' האזינו

מרדכי

על מה שכתב "אם אפשר להכניס בהפתח דבר לקו"ש פ' האזינו" ענה כ"ק אדמו"ר: **בציון שזהו מרשימת השומעים שי'**

[כתי"ק]

[מה]

ב"ה י' שבט ה'תשל"ה

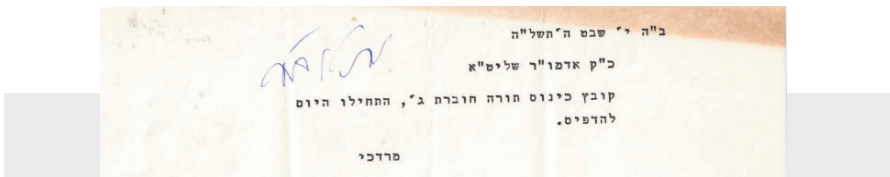
כ"ק אדמו"ר שליט"א

קובץ כינוס תורה חוברת ג', התחילו היום להדפיס.

מרדכי

נת' ות"ח

[כתי"ק]

חוברת ז

[מו]

ב"ה, י"ג אלול ה'תשל"ט

כ"ק אדמו"ר שליט"א

החוברת ז'. היא מהכינוס תורה דאסרו חג הסוכות ש.ז.
והנני משתדל כעת ע"ד החוברת ח' דכינוס תורה דאסרו-חג הפסח - כ"ה ניסן ש.ז.

מרדכי

נת' ות"ח.

ודבר בעתו-

בסמיכות ליום ח"י אלול

יום הולדת שני המאורות הגדולים

אזכיר עה"צ

חוברת י

[מז]

ב"ה, עש"ק פ' תבוא י"ז אלול ה'תש"מ

כ"ק אדמו"ר שליט"א

מצו"ב חוברת י' מכינוס תורה א"ח פסח שנה זו.
והנני מכין לדפוס חוברת ט' מא"ח שבועות דאשתקד.

מרדכי

נת' ות"ח.

ודבר בעתו-

בסמיכות לר"ח אלול (ר"ת: אני לדודי ודודי לי)

החודש דאיחולי כו"ח טובה.

אזכיר עה"צ.

חוברת יא

[מה]

[אדר תשד"מ]

א.

נת' ות"ח.

ודבר בעתו -

בסמיכות לר"ח אד"ש ונקודתו פורים אשר ליהודים היתה אורה ושמחה

וששון ויקר - כפשוטו, וככל דחז"ל בזה - כן תהי' לנו.

אזכיר עה"צ.

[מט]

[אדר תשד"מ]

ב.

נת' ות"ח.

ודבר בעתו -

בחדש אד"ר - חדש העיבור המשלים שנה זו,

ובסמיכות לפורים קטן ומפורסם מאמר דא"ח דפ"ק

שנת פרזת והמעשה הוא העיקר.

אזכיר עה"צ.

מענות לשבעה קני המנורה

לאורך השנים מתשי"ט ואילך שדר נוהג מיוחד בישיבת תומכי תמימים המרכזית בבית חיינו שהחל על פי הודאתו הישירה של הרבי: שבעה מהמובחרים בלימוד ה'נגלה' ושבעה מהמובחרים בלימוד החסידות היו נבחרים על-ידי ההנהלה לומר פלפולים שבועיים בפני שאר הבחורים. בכל שבוע היו שניים מהבחורים אומרים את הפלפולים, אחד מה'קנים' בנגלה בסדר ביום שישי ואחד מה'קנים' בחסידות בליל שבת קודש קודם קבלת שבת.

[ג]

[כנראה סמוך לז' אייר תשי"ט]

ב"ה. בעש"ק פ' אמר בשעה 12:30 יאמר הת' ...

בענין ברירה

ועיין בזה:

גיטין דף כ"ה. פסחים דף ט' ע"ב בענין למפרע הוא גובה ובר"ח שם. קידושין דף י"ט ע"א, רש"י חולין דף י"ד. חדושי הגרע"א על עירובין מערכה ד. רש"י גיטין דף מ"ז ע"ב ורש"י עירובין דף ל"ו ע"ב. רמב"ם פ"א מהלכות תרומות ה"כ. הל' מעשר פ"ד ה"א, הל' מעשר שני פ"ד הט"ז, הלכות גירושין פ"ג ה"ד, ופ"ט ה"כ. רמב"ן גיטין דף כ"ה, קצוה"ח סי' ס"א.

לפלא שלא הובא יש"ש ב"ק פ"ה

„דיני ברירה”

ובצ"צ (פס"ד ח"ב ובסוף ש' המילואים) הערות על היש"ש

[נא]

[כנראה סמוך לג' ניסן תשכ"ב]

ב"ה במוצש"ק פ' תזריע בשעה 8:45 יאמר הת'..

בענין חדש בחו"ל ובעכו"ם

ועיין בזה:

רי"ף סוף ערבי פסחים, ר"ה י"ג, ובתוס' שם, קידושין כו, לו, ובתוס' ורא"ש שם, ערכין לב, גיטין מז, כתובות נו ברש"י שם, ר"ן ורא"ש נדרים ג"ח, מנחות ה, סח, סט, פד, ירושלמי פ"ב דחלה ה"א, ור"ש בפ' המשניות שם, פ"ד דדמאי ה"ז, פ"ה ה"ח, פ"ג דערלה, פ"ד דגיטין ה"ט.

רמב"ם הל' מאכ"א פ"י ה"ד, הל' ביכורים פ"ב ה"ט"ו, הל' תרומות פ"א ה"י, הל' תמידים פ"ח ה"ב, טור יו"ד רצ"ג בב"ח, ורמ"א שם. ט"ז ס"ק ד', ש"ך ס"ק ו', שו"ע אדמוה"ז סי' תפ"ט סעי' כ"ט-ל, שו"ת הרא"ש כלל ב' אות א', פנ"י קו"א קידושין, שו"ת שאג"א החדשות דיני חדש סימן ג'.

לפלא גדול שנשמטו שו"ת הצ"צ יו"ד סי' רי"ח-ר"כ שהאריך.

[גב]

[כנראה סמוך לח' שבט תשכ"ג]

ב"ה. במוצש"ק פ' בא בשעה 8:45 יאמר הת' יוסף שי' הומינער בענין

צרת סוטה

ועיין בזה:

יבמות דף י"א ע"א, ובנמוק"י וברא"ש שם, סוטה דף ה' ע"ב יבמות דף ג' ע"ב בתוס' ד"ה לפי שאינן, דף י"א ע"ב, סוטה דף כ"ח ע"א, ובתוס' שם ד"ה מה ת"ל, כתובות דף מ' ע"א, ובתוס' ד"ה ניתי עשה, גיטין דף פ"ב ע"ב, ובחדושי הרשב"א שם, יבמות דף נ"ו ע"ב, שו"ע אהע"ז

סי' קע"ג סעיף י"א, וברמ"א שם, ובב"ש ס"ק י', רמב"ם הל' יבום וחליצה פ"ו הל' י"ט ובלחם משנה ומל"מ שם, תוספת הרא"ש דף ט', חדושי הרשב"א והרמב"ן יבמות דף י"א, ירושלמי יבמות פ"ו ה"א, רמב"ם הל' סוטה פ"א ה"ח, תוספת רעק"א - על משניות - סוטה פ"א.

האומנם לא נמצא דבר בכ"ז בהצ"צ?

[נג]

[כנראה סמוך לט' תמוז תשכ"ד]

ב"ה, ביום ועש"ק פ' חקת בשעה 1:45 יאמר הת' זאב יחזקאל שי' כ"ץ
בענין: קדושין בפטר חמור
ועיין בזה:

קדושין נ"ו: נ"ז: ב"מ נ"ז, ובתוד"ה יצא (שם), מנחות ע"א: תוד"ה ומתירין, בכורות ט, י, י"א, רבינו
גרשום בבכורות דף י"א ע"א, רמב"ם הל' בכורים פ"ב ה"ג, ובראב"ד ובכ"מ שם, רמב"ם הל'
נדרים פ"ה הל' ט"ז, שו"ע יו"ד סי' שכ"א, ובפתחי תשובה שם, ר"ן ס"פ ב' דקדושין.
שו"ת נוב"י מהדו"ק חיו"ד סי' פ"ד, פ"ה, שו"ת רעק"א סי' ק"ס, טו"א למגילה דף כ"ג, מקור חיים
הל' פסח חל"א בענין טובת הנאה.

אינו ברור תוכן [בענין] ובכל אופן - האומנם לא נמצא בדברי רבותינו נשיאינו כו'?!
ולדוגמא: קו"א בשו"ע אדה"ז סתל"ה המפורסם, צ"צ לקידושין פ"ב. ועוד.

[נד]

ב.ה. בעש"ק פ' שמיני בשעת 12.30 יאמר הת' יעקב נח קראנץ שי'.
בענין: ברירה
ועיין בזה:

כתובות דף י"א ע"א סוגיא דגר קטן שנתגייר, פרש"י שם. ובחוס' ד"ה מטבילין אותו, ובחיל' ח"ס
לסוגיא זו, דף ג' ע"א ובחיל' רע"א שם. יומא דף י"ג, גיטין דף כ"ה סוגיא דברירה ובר"ן שם דף ל"ג
ע"א תד"ה ואפקעינהו, שיטמ"ק על כתובות דף ג' ע"א, רמב"ם פי"ג מהל' איסורי ביאה ה"ז, פ"י
מהל' מלכים ה"ג, רי"ף יבמות פ' החולץ סי' ס"ז, שאגת ארי' סי' צ"ג, שו"ת ח"ס חיו"ד סי' רנ"ג,
ר"ש פ"ה דמ"ש.

האומנם א"י ע"ד הנמצא בצ"צ עד"ז?!

[גה]

ב"ה במוצש"ק פ' תצוה בשעה 8:45 יאמר הת' ...

בענין: "חזקת ג' שנים"

ועיין:

ב"ב כט,א, רמב"ו שם מב,א, רא"ש כאן, רמב"ן שם לה,ב, לו,א, קצוה"ח סי' ק"מ ס"ק ב', רשב"ם שם לו, א, ד"ה ומשני, שו"ע חו"מ סי' קל"ה, ב"ב ב,א, תוד"ה לפיכך, גיטין כב, ד"ה אר"ל, רמב"ם פ"ב מהל' טו"ג הל' י"ב, נמו"י כאן, קצוה"ח סי' קמ"ז ס"ק י"ב.

שאלה: (1) [הת' ...] האומנם לא מצא כל חידוש בהצ"צ וכו' בענין זה שאין צורך בחיפוש רב, שהרי נדפס מפתח ענינים לחי' על השם עכ"פ.

(2) להנהלת תו"ת: לכאורה מכבר הגיע הזמן שהתלמידים ידעו ע"ד שו"ע אדה"ז ושו"ת שלו, שו"ת וחי' הצ"צ וכו' - כמובן כוונתי ידיעה ע"ד הכתוב בהנ"ל. וד"ל.

[גו]

[כנראה סמוך לג' סיון תשמ"ג]

בס"ד.

ביום א' פרשת נשא בשעה 6:15 יאמר הת' שלמה יהודה שיחלי הלוי סגל.

בענין לשמה

ועיין גיטין דף כד ע"א, תוס' ע"ז דף כז ע"א ד"ה וכי היכן, שו"ע אהע"ז סי' קלא ס"ק ח, ובב"ש שם. שו"ע אדה"ז או"ח סי' לב ס"ק לא. שו"ת צמח צדק חאו"ח סימן ב' וחאע"ז סי' רסז (ד"ה מעתה), שבועות דף כו ע"ב אמר שמואל גמר בלבו צריך שיוציא בשפתיו. סוכה דף ט ע"א. לקו"ש פר' לך לך ש.ז.

נת' ות"ח.

ודבר בעתו-

בסמיכות לחודש השלישי ולחה"ש

זמן מתן תורתנו.

אזכיר עה"צ.

[גז]

[כנראה סמוך ל"ז סיון תשמ"ג]

בס"ד.

ביום א' פרשת שלח בשעה 6:00 יאמר הת' אליעזר יעקב הלוי שי' בראד
בענין "קנין חצר"
ועיין בזה:

גיטין דף כא, א אמר רבא כתב לה גט וכו' עד סוף הסוגי', תוס' שם ד"ה אטו, ב"מ י, ב ואמר ריש
לקיש ... קטנה אין לה חצר עד סוף הסוגי' וברש"י ד"ה ת"ל, במשנה יא, א וגמ' שם, יא, ב אלא
אמר רב אשי וכו', ובנמוק"י שם, לקוטי שיחות חלק ו' ע' 329, שו"ת רע"א סי' קלג, ב"ב עט, א
תנן התם ובתוס' שם ד"ה ואין, קצה"ח סי' רמג ס"ק יא, וסי' קצד ס"ק ג, שו"ע אדה"ז סי' תמח
סע' יא, שו"ת מהרי"ט ח"א סי' קנ, כתובות לא, א ובתוס' ד"ה דאי, שו"ת רע"א (החדשות) סי' צב,
שו"ת צ"צ אבה"ע סי' דש, קצה"ח סי' ערה ס"ק ד, רמב"ם פי"ז מהלכ' גזו"א הל' י, מחנ"א הלכות
קנין חצר סי' א, נתיבות המשפט בפתיחה בסי' ר, רש"י קידושין כו, א ד"ה בחבילי זמורות.

נת' ות"ח.

ודבר בעתו-

בסמיכות לחה"ש

זמן מתן תורתנו.

אזכיר עה"צ.

[נה]

[כנראה סמוך לכ"ה סיון תשמ"ג]

בס"ד.

ביום ב' פ' קרח בשעה 6:00 יאמר הת' יוסף יצחק מאיר שי' טייכטל
בענין "נתנו לה ולא אמר בפ"נ ובפ"נ"
ועיין:

גיטין דף ה ע"ב תוד"ה כיצד יעשה, ריטב"א שם, מאירי שם, רמב"ם גירושין פ"ז הי"ז, פ"י ה"ב.
צ"צ ריש פ"י דיבמות. רש"י גיטין דף ב ד"ה ומשני. יבמות דף פ"ח ד"ה ואמר, חולין דף יא ד"ה עד,
מרדכי חולין דף יא, תקעט. תוס' הרא"ש גיטין שם. שו"ע אבה"ע סי' קמב סע' ז.

נת' ות"ח.

ודבר בעתו -

בסמיכות לר"ח תמוז - חודש הגאולה

ויה"ר שיהא בכהנ"ל - מלכתחילה אריבער.

אזכיר עה"צ

לזכות חתן הבר-מצווה
הת' מרדכי שיחי' טננבוים
לרגל הגיעו למצוות
שיגדל להיות חסיד ירא שמים ולמדן
לנח"ר ב"ק אדמו"ר זי"ע

ולזכות אחיו ואחיותיו
יוסף יצחק, בתיה, חיה מושקא,
חנה, שרה רעלקא, לוי,
ומאיר שלמה שיחיו

ולזכות זקניו
הרה"ח ר' זאב יחזקאל הכהן
וזוגתו מרת רישא שיחיו כ"ץ
הגה"ח ר' מנחם מענדל שיחי' טננבוים

♦ ♦ ♦

נדפס ע"י הוריו
הרה"ת נחום וזוגתו מרת רבקה שיחיו
טננבוים

לעילוי נשמת
זקנתו של נער הכר מצווה
מרת בתי'ה בת הרב ישעיה טננבוים ע"ה
נפטרה ד' אלול תשמ"ז

לזכות כל בני קהילתנו
תושבי Hewlett, NY
להצלחה והרחבה בגשמיות ורוחניות
והמשך הוספה בתורה ומצוות
וביסוס ופיתוח הבית חב"ד לשם ולתפארת

